

Tato publikace si klade za cíl přiblížit zájemcům alespoň rámcově nejrozšířenější druhy psích sportů a upozornit na jejich případná zdravotní rizika, popřípadě doporučit, jak jim předcházet, nebo se jich zcela vyvarovat.

2023

ISBN 978-80-7305-930-9

Vybrané kynologické disciplíny a jejich přesah do veterinárního lékařství

MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D. a kol.

Vybrané kynologické disciplíny

a jejich přesah do
veterinárního
lékařství

MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D. a kol.

Fakulta veterinárního lékařství
Klinika chorob psů a koček

Vybrané kynologické disciplíny
a jejich přesah do veterinárního lékařství

Tuto publikaci pro Vás připravili autoři:

MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

MVDr. Martina Magnoli Klimešová

MVDr. Petra Fedorová

Ing. Jana Zvonková

Jakub Štýbr

MVDr. Zita Filipejová, Ph.D.

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**Národní
plán
obnovy**

VETERINÁRNÍ UNIVERZITA BRNO

Fakulta veterinárního lékařství
Klinika chorob psů a koček

Vybrané kynologické disciplíny

a jejich přesah do veterinárního
lékařství

MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D. a kol.

Brno 2023

ISBN 978-80-7305-930-9

OBSAH

KYNOLOGIE A JEJÍ VETERINÁRNÍ ASPEKTY	7
PRACOVNÍ VÝCVIK	8
IGP	8
BH Zkouška doprovodného psa	10
IGP 1–3	11
IGP 1	11
IGP 2	12
IGP 3	13
Předzkouška IGP-V, IGP-ZTV	14
IBGH 1–3	14
Zkouška pracovní upotřebitelnosti GPr 1–3	14
Zkouška stopařská FPr 1–3	14
Zkouška poslušnosti UPr 1–3	14
Zkouška obranářská SPr 1–3	14
IFH-V, IFH 1–2	15
IGP-FH	15
Zkouška vyhledávání předmětů StPr 1–3	15
AD-vytrvalostní zkouška	15
NZŘ	16
Zdravotní úskalí pracovního výcviku	17
Zdroje informací:	19
AGILITY	20
Agility překážky	21
Agility týmy	22
Chyby na parkuru	23
Diskvalifikace	24
Způsob určení výsledného pořadí běhu	25
Veterinární aspekty agility	25
Prevence poranění a onemocnění v agility	33
Zdroje informací:	35
MYSLIVECKÁ KYNOLOGIE	36
Zkoušky loveckých psů	37
Soutěže loveckých psů	44
Sokolnictví	46
Zdravotní úskalí u psů ve výcviku a při výkonu práva myslivosti	48
Zdroje informací:	49
MUSHING	50
Plemena psů vyšlechtěná pro mushing	50
Mushingové disciplíny	54

Zdravotní úskalí mushingu.....	62
Zdroje informací:	63
ZÁCHRANÁŘSKÝ VÝCVIK.....	64
Sportovní pojetí záchrannářského výcviku	64
Praktické pojetí záchrannářského výcviku.....	70
Zdroje informací:	71
OBEDIENCE – POSLUŠNOST, OVLADATELNOST	72
Rally Obedience	73
Zdroje informací:.....	74
DOGDANCING	75
Zkoušky dogdancingu	77
Závodů dogdancingu	78
Zdravotní úskalí dogdancingu.....	78
Zdroje informací:.....	79
FLYBALL.....	80
Zdravotní aspekty flyballu	82
Zdroje informací:	83
DISCDOG – DOGFRISBEE	84
Historie	84
Psi.....	85
Disciplíny	85
Pravidla.....	86
Další soutěže.....	88
Zdraví.....	88
Zdroje informací:.....	90
VÝSTAVY PSŮ	91
Vystavování.....	95
Zdravotní aspekty výstav	96
Zdroje informací:.....	97

KYNOLOGIE A JEJÍ VETERINÁRNÍ ASPEKTY

Domestikace psa se datuje před cca třiceti pěti tisíci let. Od té doby prošel vztah psa a člověka dlouhým vývojem, od vzájemné tolerance, přes oboustranně výhodnou spolupráci až po dnešní, v podstatě jednostrannou existenční závislost. Tím, že jsme na sebe během evoluce navázali psí společníky tak těsně, musíme i plně nést odpovědnost nejen za jejich zdraví, ale i spokojený život s uspokojením potřeb sociálních, pohybových, výživových atd. Pracovního upotřebení psa, díky rozvoji techniky, výrazně ubylo. Opravdu pracujících psů je z celkového počtu chovaných zvířat pouze hrstka, což ovšem s sebou přináší nutnost těm ostatním kompenzovat aktivitu a činnost tak, aby byla zajištěna jejich dostatečná pohoda. Obzvláště ve skupině pracovních a loveckých plemen, kde je chuť a potřeba práce hluboce zakořeněna, je organizované vyžití naprostou nutností. Pokud není tato potřeba majitelem adekvátně uspokojena, psi si ji začnou kompenzovat svým způsobem, který se ovšem většinou jen v malé míře shoduje s představou majitele o pohodovém soužití se psem. Vhodnou alternativu práce nabízí široká škála psích sportů, potažmo loveckého vyžití.

Stejně jako u lidí vede sport a fyzická aktivita ke zdraví a napomáhá účinně předcházet nadváze a obezitě, společně s různými chronickými onemocněními z nich vyplývajícími (cardio-cévní onemocnění, diabetes, atd.). Tato onemocnění snižují kvalitu života, ohrožují život jednotlivců a také jejich léčba zatěžuje finanční rozpočet majitele. Podmínkou zdravého sportování je samozřejmě správně zvolený druh aktivity, její míra a v neposlední řadě způsob provádění. Volba vhodného sportu se odvíjí od tělesného typu psa a povahy jeho i majitele. Pes potřebuje zaměstnání odpovídající jeho vlohám a schopnostem. Míra aktivity, zda se bude psovod sportu se psem věnovat pouze rekreačně, nebo si splní závodní ambice závisí na pracovních předpokladech zvířete, jeho zdraví a způsobu vedení tréninku. Samozřejmostí je použití pozitivních metod výcviku vedoucí k harmonickému vztahu psa a člověka. Výcvikové metody musí být v souladu se znalostmi etologie a člověk by se při výcviku měl co nejlépe dokázat vcítit do vnímání psa, aby jeho potřebám dostatečně porozuměl.

Ze zdravotního hlediska sportu, opět jako u lidí, převažují pozitiva nad potenciálními riziky.

Tato publikace si klade za cíl přiblížit zájemcům alespoň rámcově nejrozšířenější druhy psích sportů a upozornit na jejich případná zdravotní rizika, popřípadě doporučit, jak jim předcházet, nebo se jich zcela vyvarovat.

PRACOVNÍ VÝCVIK

Mvdr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Pod pojmem „pracovní výcvik“ rozumíme výcvik ve 3 disciplínách a to stopě, poslušnosti a obraně. V České republice se na cvičácích setkáme nejčastěji s výcvikem podle mezinárodního zkušebního řádu (IGP), nebo národního zkušebního řádu (NZŘ).

Nejčastějšími plemeny věnujícími se tomuto druhu sportu jsou němečtí ovčáci, belgičtí ovčáci, doberman, rotvajleři, boxer, beauceron, velcí knírači apod., ale i na velkých soutěžích se můžeme setkat s raritami jako je např. borderkolie, airedale teriér atd.

IGP

(Internationale Gebrauchshunde Prüfungsordnung)

(Utility & Tracking Dogs)

Mezinárodní zkušební řád pro pracovní psy

Mezinárodní zkušební řád dnes hraje jednoznačný prim v pracovní sportovní kynologii. Je otevřen pro všechna pracovní plemena, ovšem na většině zkoušek pouze pro jedince s průkazem původu. Výcvik psa pro tyto zkoušky je náročný zejména pro svou rozmanitost disciplín. Pes musí prokázat dostatek rozvahy, koncentrace a schopnosti se soustředit na klidnou a co nejpřesnější práci na stopě. Vzhledem k čichovým schopnostem psa, které jsou až stotisíckrát rozvinutější než u lidí, není délka, ani stáří stopy pro psa až tak obtížné a každý pes by jistě ve své přirozenosti dokázal po stopě dojít až na konec. Problém je, že hlavním hodnotícím faktorem je přesnost vypracování stopy. To znamená, že pes nemůže pracovat s větrem, jak je mu přirozené, každé zvednutí hlavy, ověření směru stopy, natož sejít ze stopy (např. z důvodu sfouknutí pachy po větru) znamená bodovou penalizaci. Rovněž označení

předmětu nesmí být ani moc na dálku, ani se nesmí pes předmětu dotýkat a měl by jej značit zcela rovně ve směru stopy. Tyto požadavky dělají ze stop nejen pachovou práci jako takovou, ale z velké části zahrnují i prvky poslušnosti.

Belgický ovčák vypracovávající stopu podle ZŘ IGP

V oddíle poslušnosti se hodnotí nejen přesnost provedení cviků, ale také rychlost, chuť a nadšení psa pro spolupráci se psovodem. U tak aktivních plemen jako např. belgický ovčák, doberman apod. bývá vybalancování správného poměru těchto požadavků mnohdy výcvikovým oříškem. Vzhledem k obrovskému rozvoji výcvikových metod v posledních cca 10 letech, což mělo za následek rozšíření „špičky“ závodního pole, jsou kladeny mnohem vyšší nároky na hodnocení provedení jednotlivých cviků, aby bylo možné vybrat a vyzdvihnout ty opravdu nejlepší výkony. To ovšem zase vede k výraznému zvýšení nároků na psy, zejména na přesnost a rychlost provedení cviků, nutnost naprosté koncentrace po celou dobu předvádění atd. Tyto požadavky zatěžují nejen fyzickou stránku psa, ale také výrazně jeho psychiku.

Obrany jsou pro většinu lidí nejpopulárnější disciplínou, ať už v tréninku, nebo pak na pohled při závodech. Pes musí do ochranného rukávu figuranta předvádět velice razantní, plné (až na stoličky) a rychlé zákusy. I pro psy je tato disciplína velice atraktivní a velmi rádi ji provádějí. Ovšem právě proto i zde číhají značná zdravotní úskalí. Pokud pes není fyzicky dostatečně připraven, a to jak z hlediska tělesné kondice, tak také schopnosti mít všechny části těla v každém okamžiku bezpečně pod kontrolou, poměrně snadno hrozí poranění, nebo i vážný úraz. Kromě dostatečné fyzické průpravy, musí pes postupně získat zkušenosti a patřičné dovednosti, aby mohl cviky obrany

předvádět správně a bezpečně. Pes musí správně najít a trefit optimální místo odrazu do zákusu, aby došlo ke správnému střetu s rukávem figuranta, aby se nestalo, že pes nedoskočí, přeletí, nebo v nejhorším případě se s figurantem tvrdě srazí.

Divácky nejatraktivnější disciplína-obrana

BH Zkouška doprovodného psa

Základní, vstupní zkouškou do sportu pracovních psů je zkouška BH. Jedná se o zkoušku o dvou oddílech a to 1. poslušnost a za 2. test chování psa v dopravním ruchu. Zkouška je otevřená všem psům s průkazem původu, starším 15 měsíců, bez ohledu na plemeno.

Cílem této zkoušky je prokázat dostatečnou socializaci a ovladatelnost psa pro pohodový život ve společnosti. Zároveň slouží jako vstupní zkouška pro kariéru sportovního pracovního psa, umožňuje mu skládat zkoušky vyššího stupně a účastnit se příslušných závodů.

NÁPLNÍ TÉTO ZKOUŠKY JE:

V oddíle poslušnosti

Cvik 1: Ovladatelnost na vodítku

Cvik 2: Ovladatelnost bez vodítka

Cvik 3: Odložení vsedě

Cvik 4: Odložení vleže s přivoláním

Cvik 5: Dlouhodobé odložení

Proto, aby tým psovod a pes mohli pokračovat k druhému oddílu zkoušky, je nutné získat v poslušnosti bodové hodnocení minimálně 70 %!

V oddíle chování psa v dopravním ruchu

Cvik 1. Chování psa ve skupině osob

Cvik 2. Chování psa k cyklistům

Cvik 3. Chování psa v dopravním ruchu

Cvik 4. Chování psa k běžcům či bruslařům

Cvik 5. Chování psa k jiným psům

Cvik 6. Chování uvázaného psa krátkodobě ponechaného o samotě, jeho chování k ostatním zvířatům

Cviky probíhají mimo cvičiště na vhodně zvoleném místě v městském ruchu. Za jednotlivé cviky v oddílu „chování psa v dopravním ruchu“ se neudělují body. Pro úspěšné složení této části zkoušky je určující celkový dojem chování psa v dopravním ruchu a na veřejnosti.

IGP 1–3

Stěžejními zkouškami tohoto zkušebního řádu jsou zkoušky IGP 1-3. Jedná se o zkoušky tříoddílové, zahrnující disciplíny stopa, poslušnost a obrana. Náročnost stupňů zkoušek je dána volbou předepsaných cviků. Maximální bodové hodnocení každého oddílu je 100 bodů, pro úspěšné složení zkoušky je nutno dosáhnout min 70 % v každém oddíle.

Stopa je kladena dle stupně zkoušek buď samotným psovodem, nebo ve vyšších stupních kladečem. Na zkouškách úrovně 2 a 3 již kladení stopy nesmí sledovat ani psovod, ani pes. Terén je volen přírodní (pole, louka) se zřetelem na to, aby položenou stopu nebylo možné sledovat zrakem. Typ terénu se může během kladení stopy měnit (přechod z louky na pole apod). Pes vypracovává stopu buď navolno, nebo na deseti metrovém vodítku.

IGP 1

Tento stupeň tříoddílové zkoušky podle mezinárodního zkušebního řádu pracovních psů je v podstatě první prověrkou způsobilosti psa pro tento sport. Všechny oddíly se skládají v jeden den. Některé kynologické organizace pořádají i závody na této úrovni zkoušek, kterých se účastní převážně mladí psi, ev. psovodi, zejména za účelem získání zkušeností se závodním prostředím, přitom však na méně náročné úrovni jednotlivých disciplín. Často tyto závody doplňují pořádání větších závodů nejvyššího stupně.

Nejnižší povolený věk psa skládajícího tuto zkoušku je 18 měsíců a musí mít předem úspěšně složenou zkoušku BH.

ODDÍL A: STOPA

vlastní stopa

nejméně 300 kroků

3 úseky, 2 lomy (cca 90°)

3 předměty psordova (cca 10 cm dlouhé, 2–3 cm široké a 0,5–1 cm silné)

minimálně 20 minut stará

časový limit pro vypracování je 15 minut

ODDÍL B: POSLUŠNOST

Cvik 1: Ovladatelnost bez vodítka

Cvik 2: Odložení vsedě za pochodu

Cvik 3: Odložení vleže za pochodu s přivoláním

Cvik 4: Aport volný

Cvik 5: Aport skokem

Cvik 6: Šplh jedním směrem

Cvik 7: Vysílání vpřed s odložením

Cvik 8: Dlouhodobé odložení

ODDÍL C: OBRANA

Cvik 1: Vyhledání figuranta (1 úkryt)

Cvik 2: Vystavení a vyštěkání

Cvik 3: Pokus o útěk figuranta

Cvik 4: Obrana psa při hlídání

Cvik 5: Útok na psa z pohybu

IGP 2

Nejnižší povolený věk psa skládajícího tuto zkoušku je 19 měsíců a musí mít předem úspěšně složenou zkoušku IGP 1.

ODDÍL A: STOPA

cizí stopa

nejméně 400 kroků

3 úseky, 2 lomy (cca 90°)

3 předměty kladeče

minimálně 30 minut stará

časový limit pro vypracování je 15 minut

ODDÍL B: POSLUŠNOST

Cvik 1: Ovladatelnost bez vodítka

Cvik 2: Odložení vsedě za pochodu

Cvik 3: Odložení vleže za pochodu s přivoláním

Cvik 4: Odložení ve stoje za pochodu

Cvik 5: Aport volný

Cvik 6: Aport skokem

Cvik 7: Aport šplhem

Cvik 8: Vysílání vpřed s odložením

Cvik 9: Dlouhodobé odložení

ODDÍL C: OBRANA

Cvik 1: Vyhledání figuranta

Cvik 2: Vystavení a vyštěkání

Cvik 3: Pokus o útěk figuranta

Cvik 4: Obrana psa při hlídání

Cvik 5: Zadní doprovod

Cvik 6: Útok na psa z pohybu

Cvik 7: Obrana psa při hlídání

Nejvyšším stupněm zkoušek podle IGP řádu je IGP 3. Jedná se o zkoušku, podle které se konají nejvyšší závody např. Mistrovství světa všech plemen FCI, mistrovství jednotlivých pracovních plemen, u nás mistrovství republiky jednotlivých plemen i všech společně. Pro účast na většině těchto závodů je nutné mít splněnou předem stanovenou kvalifikaci, danou typem již dopředu složené zkoušky, ev. je stanoven minimální bodový limit, kterého muselo být dosaženo. Podle systému na základě žebříčku umístění na vybraných závodech je pak složena národní reprezentace soutěžící na evropských a světových soutěžích.

IGP 3

Nejnižší povolený věk psa skládajícího tuto zkoušku je 20 měsíců a musí mít předem úspěšně složenou zkoušku IGP 2.

ODDÍL A: STOPA

cizí stopa

nejméně 600 kroků

5 úseků, 4 lomy (cca 90°)

3 předměty kladeče

minimálně 60 minut stará

časový limit pro vypracování je 20 minut

ODDÍL B: POSLUŠNOST

Cvik 1: Ovladatelnost bez vodítka

Cvik 2: Odložení vsedě za pochodu

Cvik 3: Odložení vleže za poklusu s přivoláním

Cvik 4: Odložení ve stoje za poklusu s přivoláním

Cvik 5: Aport volný

Cvik 6: Aport skokem

Cvik 7: Aport šplhem

Cvik 8: Vysílání vpřed s odložením

Cvik 9: Dlouhodobé odložení

ODDÍL C OBRANA

Cvik 1: Vyhledání figuranta

Cvik 2: Vystavení a vyštěkání

Cvik 3: Pokus o útěk figuranta

Cvik 4: Obrana psa při hlídání

Cvik 5: Zadní doprovod

Cvik 6: Přepad psa při zadním doprovodu

Cvik 7: Útok na psa z pohybu

Cvik 8: Obrana psa při hlídání

Předzkouška IGP-V, IGP-ZTV

Jedná se již o tříoddílové zkoušky (stopa, poslušnost, obrana), podmínkou pro účast je složená zkouška BH a minimální věk psa je 15, resp. 18 měsíců. Vzhledem k tomu, že se jedná o lehčí zkoušky (vlastní stopa, méně cviků z poslušnosti i obrany), které nejsou podmínkou pro skládání vyšších úrovní, nejsou v ČR často skládanými zkouškami. Pro „rekreační“ kynology bez závodních ambicí je možnost složení dalších zkoušek příjemnou motivací.

IBGH 1–3

Tyto tři stupně zkoušek zahrnují pouze oddíl poslušnosti, a to bez ověřování lhostejnosti ke střelbě. Spodní věková hranice psa je 15 měsíců. Druhý stupeň je podmíněn složením zkoušky prvního stupně. Třetí stupeň (IBGH 3) je otevřený pro psy všech velikostí a plemen od 15 měsíců a její vykonání je podmíněno složením IBGH 2, nebo IGP 1, nebo Obedience 1. Pořadí provádění některých cviků není pevně stanoveno a určuje ho rozhodčí.

Zkouška pracovní upotřebitelnosti GPr 1–3

Zkouška pracovní upotřebitelnosti se ve všech stupních skládá pouze z oddílů poslušnosti a obrany. Předváděné cviky jsou shodné s příslušnými oddíly zkoušek IGP 1–3.

Zkouška stopařská FPr 1–3

Zkouška stopařská ve stupních 1–3 se skládá pouze z oddílu stopa zkoušky IGP 1–3. Zkoušky nemusí být skládány v pořadí 1–3. Lze ihned složit FPr 3, podmínkou je pouze složená BH-VT, nelze se však vracet k nižšímu stupni.

Zkouška poslušnosti UPr 1–3

Zkouška poslušnosti ve stupních 1–3 se skládá pouze z oddílu poslušnosti zkoušky IGP 1–3. Zkoušky nemusí být skládány v pořadí 1–3. Lze ihned složit UPr 3, podmínkou je pouze složená BH-VT, nelze se však vracet k nižšímu stupni.

Zkouška obranářská SPr 1–3

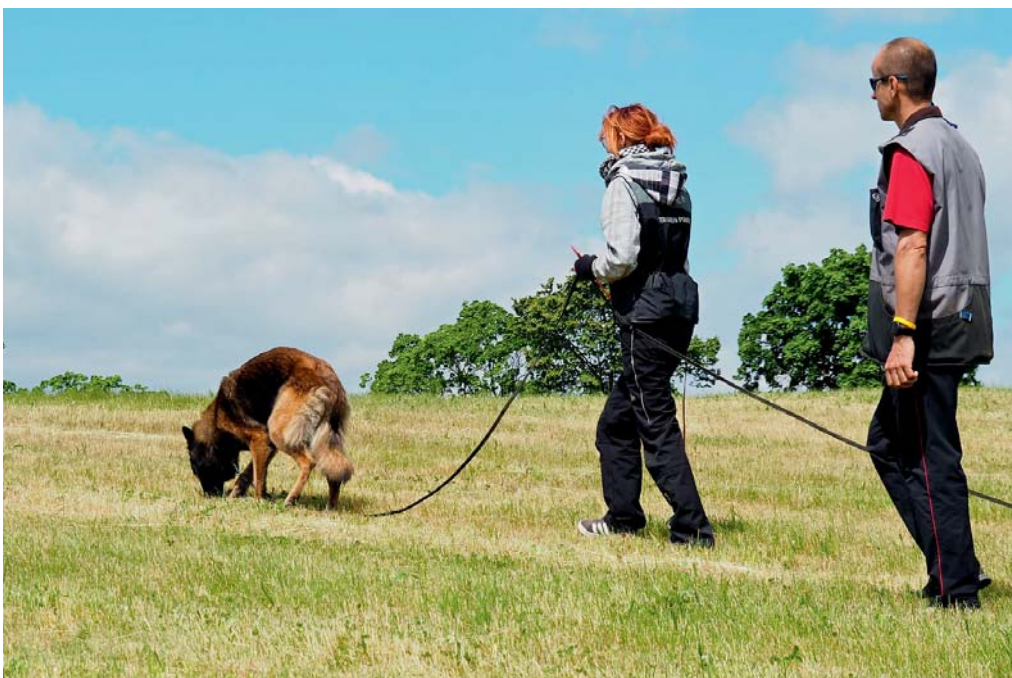
Zkouška obranářská ve stupních 1–3 se skládá pouze z oddílu obran zkoušky IGP 1–3. Zkoušky nemusí být skládány v pořadí 1–3. Lze ihned složit SPr 3, podmínkou je pouze složená BH-VT, nelze se však vracet k nižšímu stupni.

IFH-V, IFH 1–2

IFH jsou zkoušky stopařské. Stopy jsou oproti disciplíně v rámci IGP delší, obsahují více lomů, které nejsou všechny 90°, ale zahrnují i lomy ostré a oblouk. Delší je i doba od položení stopy po její zvednutí, během níž stopu přejde kladeč a vytvoří tak křížení, jako další stěžující prvek.

IGP-FH

Vrcholem stopařských disciplín je zkouška IGP-FH. Jedná se o zkoušky dvoudenní, kdy každý den musí pes vypracovat jednu stopu, na různých terénech, každou o délce minimálně 1800 kroků, zahrnující lomy, oblouky a křížení.

Trénink stopy

Zkouška vyhledávání předmětů StPr 1–3

V této zkoušce musí pes ve stanoveném prostoru (velikost je závislá na stupni skládané zkoušky) a časovém limitu nalézt patřičný počet umístěných předmětů.

AD-vytrvalostní zkouška

Zkouška vytrvalosti má dokázat, že pes je schopen vydržet tělesnou námahu určitého stupně. Věkový limit pro tuto zkoušku je dán na spodní hranici 16 měsíců a 6 lety na horní. Účastnit se mohou nejen psi s PP (průkazem původu), ale také psi zapsaní v registru psů bez PP. Náplní zkoušky je 20 km dlouhý běh rozdělený do 3 etap, mezi nimiž jsou pevně stanovené pauzy (15–20 minut). Psovod psa doprovází na jízdním kole.

NZŘ

Národní zkušební řád

Soutěžní disciplíny Národního zkušebního řádu jsou shodné s disciplínami Mezinárodního ZŘ IGP, liší se však jednotlivými cviky. Benevolentní je tento ZŘ také pro psy, kteří nemusí mít vystaven průkaz původu. Malá plemena psů zde naleznou vlastní zkoušky se specifickými disciplínami.

VŠESTRANNÝ VÝCVIK

zkouška základního minima (ZM)

zkouška všestranného výcviku 1.stupně (ZVV 1)

zkouška všestranného výcviku 2.stupně (ZVV 2)

zkouška všestranného výcviku 3.stupně (ZVV 3)

Rozdílnost cviků tohoto ZŘ proti ZŘ IGP demonstrujeme na zkoušce nejvyššího stupně ZVV 3:

Stopa:

stopa cizí

nejméně 1000 kroků dlouhá

min. 3 hodiny stará

dvakrát lomená v pravém úhlu

1. předmět na stopě, 2. předmět stopu ukončuje

Poslušnost:

ovladatelnost psa bez vodítka

sedni-lehni-vstaň (20 kroků před psovodem)

za pochodu odložení vsedě

štěkání psa vleže, 20 kroků před psovodem

plížení psa (10 kroků)

aport šplhem (1,8 m, činka pořadatele 1 kg těžká – střelba)

kladina vysoká (tam i zpět)

vysílání psa vpřed (2× provedení, 50 kroků)

Obrana:

odhalení pomocníka – průzkum terénu (80×100 kroků, 6 zástěn)

vyštěkání pomocníka

zajištění pomocníka – prohlídka, výslech, doprovod pomocníka (20 + 10 kroků)

hlídání pomocníka (2+1 minuta)

ochrana psovoda – přepadení psovoda při doprovodu pomocníka

ovladatelnost (pouštění)

samostatná činnost psa – zadržení pomocníka (150 kroků)

ovladatelnost (pouštění)

SPECIÁLNÍ VÝCVIK

zkouška základního minima malých plemen (ZMMP)

zkouška psa malých plemen 1.stupně (ZMP 1)

zkouška psa malých plemen 2.stupně (ZMP 2)

zkouška psa malých plemen 3.stupně (ZMP 3)

zkouška psa malých plemen – obránáře (ZMPO)

zkouška psa stopaře 1. stupně (ZPS 1)

zkouška psa stopaře 2. stupně (ZPS 2)

zkouška psa obránáře 1. stupně (ZPO 1)

zkouška psa obránáře 2. stupně (ZPO 2)

zkouška základní ovladatelnosti (ZZO)

zkouška poslušnosti 1. stupně (ZZO 1)

zkouška poslušnosti 2. stupně (ZZO 2)

zkouška poslušnosti 3. stupně (ZZO 3)

Odkaz na zkušební řády pracovního výcviku:

Zkušební řády | Český kynologický svaz (kynologie.cz)

Zdravotní úskalí pracovního výcviku

Na stopách většinou k žádným dramatickým úrazům a zraněním nedochází. Rizikem zejména v tréninku jsou ovšem pole ošetřovaná chemikáliemi, ať už v podobě hnojiv či insekticidů, pesticidů, rodenticidů apod. Na takto, zejména čerstvě ošetřeném povrchu, mohou intenzivně čichajícímu psovi uvolněné toxické částice podráždit nosní sliznici. V případě, že pes tyto látky pozře (zároveň s položenými pamlsky ve šlápotách), může dojít až k vážné a život ohrožující otravě!

Jak jsme již uvedli výše, poslušnost je dnes velice náročnou disciplínou, kladoucí vysoké nároky nejen na tělo psa, ale také na jeho psychiku. Není až tak vzácné setkat se s problémem tzv. přecvičení, kdy byly nároky kladené na „hlavu“ psa nad jeho schopnosti, což se projeví náhlou ztrátou zájmu o cvičení až nechutí k další spolupráci. Takový stav může vést až k rozvoji onemocnění, jako jsou vředy zažívacího traktu, nutkavé automutilace apod. Pouze je-li trénink veden s rozvahou a citlivě k potřebám zvířete, přináší do života obou bytostí týmu vyžití a radost.

Po fyzické stránce hrozí nebezpečí jednak v úrazech, zejména při skocích přes překážky, ale nevhodné je i jednostranné přetížení svalů v důsledku chůze a základního postoje se zvednutou a vytočenou hlavou psa nahoru na psovoda stále jen u levé nohy. Pokud psovod/trenér nedorovná v tréninku práci svalů kontralaterální strany, snadno dojde k jejich přetížení, namožení a bolesti, která se může přenášet na celý pohybový aparát.

Obrany kladou ze všech disciplín na tělo psa nejvyšší nároky. Síla trupu a končetin je nutná k dostatečně razantnímu odrazu do zákusu i k vyvinutí rychlosti při cvičích na dálku. Dále je nezbytná síla v čelistech, resp. příslušných svalech, pro udržení plného zákusu i když figurant se psem smýká, nebo se tělo vlastní setrvačností

protáčí ve vzduchu kolem figuranta. Tato velmi atraktivní otočka na rukávu v zákusu po útoku na psa v pohybu (tzv. kontrolní výkon) dostává části psího (popravdě často i figurantova) těla do tak extrémních pozic, že při zpomalených videozáběrech nebo fotografiích až jímá hrůza. Pokud je takovým extrémům vystaveno nedostatečně připravené tělo, je riziko zranění ještě větší. Od namožených/natržených svalů až po luxace kloubů a fraktury kostí, pokud pes zákus neudrží a nekontrolovaně v rychlosti dopadne na zem.

Doporučením, jak rizikům zranění předcházet, je zvyšovat zátěž postupně, trénink fyzické kondice rozšířit i o jiné doplňkové sporty a tělesné aktivity, důsledně rozehrávat a rozcvičovat psa před každým tréninkem a dopřát mu dostatek času na regeneraci.

Dalším zdravotním strašákem zejména v obranách (ale stát se může i na poslušnosti, např. při úchopu dřevěného aportu) jsou fraktury zubů. Zlomené zuby, zejména pokud mají otevřenou dřeňovou dutinu je nutné pro jejich záchranu co nejrychleji ošetřit veterinárním lékařem zabývajícím se touto problematikou.

Aport dřevěné činky

Pád figuranta i psa po vzájemném střetu v plné rychlosti

Ohnutí psiho těla po zákusu do ochranného rukávu figuranta

Zdroje informací:

Český kynologický svaz. Zkušební řády [online]. © 2023 [cit. 13.5.2023]. Dostupné z: www.kynologie.cz/rady-a-predpisy/
 NOVÝ, Karel, 1995. Kynologická příručka, příručka pro výcvik psa. Praha: Naše vojsko. ISBN 80-206-0503-7.
 RYNEŠ, Miroslav, 1997. Pachové práce psů. České Budějovice: dona. ISBN 80-85463-92-X.

Zdroje fotografií:

Archiv Lenky Skotákové
 Archiv Beáty Štýbrové

AGILITY

MVDr. Martina Magnoli Klimešová, MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Agility je zábava pro psy, kteří jsou zdraví a v dobré fyzické kondici. Cílem agility je, aby pes překonával jednotlivé překážky ve stanoveném pořadí a ve stanoveném čase. Agility je poměrně novým sportem, jehož oblíbenost na celém světě rok od roku narůstá. Tomuto sportu se lze věnovat rekreačně nebo na vrcholové úrovni.

V dnešní době existuje více organizací, které zaštiťují závody v agility a jejich soutěžní řády se mohou v určitých bodech lišit. Psi jsou rozděleni do 3–5 velikostních kategorií. Nejvýznamnějším rozdílem mezi jednotlivými kategoriemi je výška skokových překážek. Lišit se může také minimální a maximální povolená vzdálenost mezi překážkami.

Organizace FCI uznává od roku 2023 čtyři **velikostní kategorie** – small (psi kohoutkové výšky do 35cm s maximální výškou překážek 30 cm), kategorii medium (psi do 43 cm s maximální výškou překážek 40 cm), kategorii intermediate (psi do 48cm s maximální výškou skoku 50 cm) a kategorii large (psy vyšší než 43 cm s výškou překážek 60 cm). Vznik nové kategorie intermediate je velkým přínosem nejenom pro závodníky, potažmo jejich psy, protože pes výšky 44 cm může zpravidla skákat 60 cm jen s obtížemi. Tuto novou kategorii ocení zejména chovatelé plemen jako jsou mudi, pyrenejský ovčák, pumi a další plemena, která mohou být výškově na hranici mezi původní kategorií medium a large a to zejména psi – samci.

Parkur je ohraničený prostor, jehož minimální plocha je dána příslušným soutěžním řádem. Většinou převládá minimální rozměr 20 × 40 metrů, často se ale soutěží na větších parkurech, nebo naopak menších, kdy národní řády jednotlivých zemí umožňují pořádání závodů v krytých halách, kde mohou být prostory limitovány.

Pes musí na parkuru překonat **překážky** ve stanoveném pořadí a ve stanoveném čase. Způsob rozmístění překážek je určen stupněm obtížnosti daného parkuru, ovšem konkrétní podoba parkuru je ponechána na fantazii rozhodčího. Správně navržený parkur by měl pes proběhnout plynule a bez problémů. Každý běh by měl od týmu psa a psovoda vyžadovat rovnováhu mezi rychlostí a dovednostmi psa a psovodova vedení tak, aby nedocházelo k chybám na překážkách. Příslušné soutěžní řády stanovují maximální a minimální počet překážek a také maximální a minimální délku dráhy psa. Psovod musí být schopen projít kolem každé překážky z obou stran, mezi jednotlivými překážkami tedy musí být vzdálenost minimálně 1 m (jedinou výjimkou je tunel umístěný pod kladinou nebo áčkem). Slalom, kruh a zeď mohou být překonávány v parkuru pouze jednou. Dvojitá skoková překážka, kruh a skok daleký musí být umístěny tak, aby na ně byl umožněn přímý náběh z předchozí překážky. Dvojitá skoková překážka nesmí být použita v Agility 1 ani v Jumpingu 1. První překážkou musí být skoková překážka. Poslední překážkou musí být jednoduchá nebo dvojitá skoková překážka.

Parkur musí být postaven z překážek odpovídajících danému soutěžnímu řádu.

Agility překážky

Překážky používané v agility (schválené FCI) jsou:

SKOKOVÉ

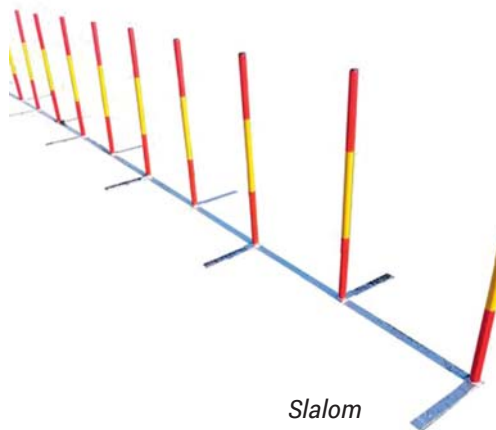
- Jednoduchá a dvojitá skoková překážka
- Viadukt nebo zeď
- Kruh
- Skok daleký

ZÓNOVÉ

- Kladina
- Áčko
- Houpačka

OSTATNÍ

- Pevný tunel
- Slalom

Áčko a pod ním umístěný pevný tunel

Kladina s modře vyznačenou zónou

Skok daleký a zeď. Obě překážky jsou z bezpečného, pěnového materiálu

Houpačka

Z umístění čísla u překážky musí být jasné, ze které strany se tato překážka překonává. Výjimkou je tunel ve tvaru písmene U, kde může být číslo umístěno uprostřed, což znamená, že tunel může být překonán z kterékoliv strany.

Překážky nesmějí být za žádných okolností nebezpečné pro psy a musí odpovídat přesným specifikacím a nákresům, které jsou přiložené k soutěžnímu řádu. Kontaktní zóny nesmí být bílé, černé ani hnědé. Elektronická indikace šlápnutí na zónu může být využita pouze jako doplňující informace pro rozhodčího.

Agility týmy

Týmy, které jsou tvořeny psem a psovodem, jsou rozděleny do výkonnostních kategorií. V Evropě převládá systém tří výkonnostních kategorií A1, A2 a A3. Pravidla pro přestupy mezi kategoriemi se v jednotlivých evropských zemích liší, převažuje však systém potřebných tří bezchybných běhů pro přestup z kategorie A1 do kategorie A2 (případně z A0 do A1) a tří bezchybných čistých běhů s umístěním do třetího místa pro přestup z kategorie A2 do kategorie A3.

Nejvíce se od výše popsaného schématu odlišuje systém kategorií v Anglii, kde psi závodí v sedmi různých výkonnostních kategoriích.

Počet a typ běhů v závodu může být odlišný nejenom v jednotlivých zemích, ale může se lišit také v rámci jedné země, v závislosti na typu závodu. Málokdy však proti sobě soutěží týmy odlišných velikostních kategorií.

Některé běhy, nazývané **zkoušky** (A1, A2, A3, popřípadě A0) jsou určeny pouze pro týmy jedné výkonnostní (a také velikostní) kategorie a výsledky z těchto běhů mohou být využity pro přestup do vyšších kategorií. Jiné běhy, označované jako běhy **otevřené**, jsou určeny pro všechny psy jedné výškové kategorie, bez ohledu na dosažený výkonnostní stupeň.

Jiným pohledem rozeznáváme dva základní typy soutěžních běhů – agility a jumping. V běhu **agility** musí rozhodčí začlenit zónové překážky (viz popis jednotlivých překážek). Jejich počet je dán soutěžním řádem, ale rozhodčí nemusí v daném běhu

využít všechny druhy zónových překážek a může se rozhodnout pro začlenění jedné zónové překážky dvakrát v jednom parkuru.

Jumping sestává pouze ze skokových překážek, tunelů a slalomu.

Psovodi mají předem daný časový limit na prohlídku parkuru. Obvykle je to 8 minut. Za tuto dobu si psovod musí parkur projít, zapamatovat a rozhodnout se o způsobu vedení psa. Parkur často nabízí různé způsoby absolvování dráhy a je na psovodovi, aby se rozhodl pro optimální vedení svého psa, vzhledem k rychlosti a dovednostem jak psa, tak psovoda samotného. Pes danou trať nikdy předtím neběžel a jeho výkon je plně odkázan na psovoda.

Pořadí startu jednotlivých týmů je dáno startovní listinou, nejčastěji je vylosováno počítačem.

Rozhodčí může před prohlídkou seznámit psovody se standardním a maximálním časem. Pokud tým překročí standardní čas, dostává trestné body podle toho, o kolik tento čas překročil. Po překročení maximálního času je tým diskvalifikován. Čas týmu musí být měřen s přesností na setiny sekundy. Psovod nesmí odstartovat před tím, než mu k tomu dá rozhodčí pokyn. Z bezpečnostních důvodů nesmějí mít psi nikdy při běhu obojek ani vodítko. Psovod nesmí mít při běhu nic v rukou. Psovod se může postavit na libovolné místo na parkuru. Čas se začíná měřit, jakmile pes protne startovní linii. V dnešní době převládá využití elektronické časomíry.

Během běhu jsou povoleny libovolné povel a signály. Psovod musí zajistit, aby pes překonal překážky ve správném pořadí, a sám se při tom nesmí dotknout ani psa ani překážek. Psovod nesmí překážky překonávat, přelézat je ani podlézat. Vlastní běh končí a čas se zastaví, jakmile pes protne cílovou linii překonáním poslední překážky ve správném směru. Cílem je proběhnout parkur bez chyby a v co nejrychlejším čase.

Soutěže, pořádané pod hlavičkou oficiální organizace, musí posuzovat atestovaný rozhodčí, který zodpovídá za dodržování daného soutěžního řádu a je také zodpovědný za stav překážek, které musí odpovídat danému řádu.

Nejprestižnějšími závody jsou v dnešní době Mistrovství Evropy (EO, otevřeno pro všechny psy, tedy i pro psy bez průkazu původu) a Mistrovství Světa (MS, pouze pro psy s průkazem původu FCI) pořádané pod hlavičkou FCI. Na tyto závody může každá země kvalifikovat jen určitý počet týmů. Závodí se ve třech výškových kategoriích a probíhají soutěže jednotlivců a družstev. Vítěz vzejde ze součtu výsledků dvou běhů: jumping a agility.

Chyby na parkuru

Za každou dále zmíněnou chybu na parkuru obdrží tým 5 trestných bodů.

1. **Dotek psovoda:** psovod, který získá výhodu tím, že se dotkne svého psa nebo překážky, obdrží 5 trestných bodů za každý takovýto dotyk.
2. **Shození:** za chybu se považuje jakékoli shovení kterékoliv části překážky (laťka, bočnice). Shozená laťka u překážky, která se v parkuru překonává ještě jednou, musí být včas pomocníky opravena. Pokud závodící tým shodí u této překážky i bočnici, je diskvalifikován.

3. **Kontaktní zóny:** na houpačce se pes musí dotknout nástupní i sestupné kontaktní zóny alespoň jednou tlapkou nebo její částí. Jestliže k tomu nedojde, bude potrestán 5 trestnými body za každý takový případ. Na kladině a áčku se pes musí dotknout pouze sestupné části (zóny).

4. **Odmítnutí:** za odmítnutí se považuje, jestliže

- pes zastaví před překážkou
- se pes otočí směrem od překážky
- pes vyběhne (seskočí) z překážky
- pes mine překážku
- pes proskočí mezi kruhem a jeho rámem
- pes podběhne pod laťkou
- pes strčí hlavu nebo tlapku do tunelu nebo otvoru viaduktu a vrátí ji zpět
- pes přeskočí tunel nebo bočnici
- pes proskočí skok daleký z boku
- pes podběhne nebo přeskočí zónovou překážku

Odmítnutí musí být opraveno, jinak je pes diskvalifikován. Za ostatní chyby, tedy jestliže pes shodí laťku nebo se nedotkne kontaktní zóny, obdrží tým trestné body, ale pokračuje dále v běhu. FCI nyní projednává návrh o zrušení odmítnutí, která mohou být někdy velmi sporná.

Diskvalifikace

Tým bude diskvalifikován, pokud nastane některá z těchto situací:

- Nevhodné chování vůči rozhodčímu
- Hrubé zacházení se psem
- Překročení maximálního času
- Tři odmítnutí
- Překonání nebo dotek překážky mimo pořadí (včetně proběhnutí pod či přeskočení nad překážkou, s výjimkou proběhnutí pod kladinou či áčkem, kdy je pod těmito překážkami umístěn tunel a dochází k odmítnutí na tomto tunelu).
- Překonání překážky ve špatném směru
- Pes porazí/poruší překážku před jejím překonáním
- Pes porazí bočnici u překážky, která má být v parkuru překonána znovu
- Psovod porazí/poruší překážku
- Psovod překoná překážku sám, přeskočí nebo podběhne překážku
- Psovod drží něco v ruce
- Vrácení psa na start poté, co překročil startovní linii (není-li to na pokyn rozhodčího)
- Pes má obojek
- Psovod přeruší svůj běh (není-li to na pokyn rozhodčího)
- Pes znečistí nebo opustí prostor parkuru, případně pokud pes není pod kontrolou psovoda
- Pes neustále chňape po psovodovi

- Odstartování běhu před signálem rozhodčího
- Nesportovní chování

Diskvalifikace musí být rozhodčím jasně ohlášena (píšťalkou a podobně).

Způsob určení výsledného pořadí běhu

Při určování pořadí se bere v úvahu

1. Celkový počet trestných bodů (chyby na trati + chyby za překročení času)
2. V případě, že je celkový počet trestných bodů shodný, o pořadí rozhoduje dosažený čas

Cílem agility je tedy dosáhnout co nejvyšší možné rychlosti a neudělat přitom žádnou chybu. Nejde jen o rychlost, jako takovou, ale také o to, zda psovod dokáže psa vést v ideální dráze. Může se stát, že vítězem se stane pes běžící o něco pomaleji, než další pes v pořadí, avšak díky tomu, že jej psovod udržel po celou dobu v jeho ideální dráze, běžel o několik metrů kratší trať než jeho soupeř, a tím dosáhl pomalejší pes na kratší dráze lepšího výsledného času.

Veterinární aspekty agility

Již ze své podstaty představuje agility velkou zátěž, zejména pro pohybový aparát psa. Míra této zátěže je ovlivněna velkým množstvím faktorů, jako např. rychlost pohybu psa, stavba a výška jeho těla, jeho ohebnost, ale také povrch parkuru, kvalita překážek a v neposlední řadě handling. Ty nejpodstatnější faktory uvádíme níže detailně.

RYCHLOST PSA

Čím rychleji pes běží, tím větší síly působí na jeho pohybový aparát, a to zejména při doskoku, změnách směru, náběhu na zónové překážky, ve slalomu, při probíhání zatoceným tunelem nebo náběhu do tunelu ze strany. Špičkoví psi dosahují v dnešní době rychlosti okolo 5–6 m/s!

STAVBA TĚLA PSA

Již při výběru psa pro agility je třeba se na tuto otázku zaměřit a vybírat z vhodných plemen.

1. **Poměr váha-výška** (váha psa v librách děleno kohoutková výška psa v palcích): pokud je hodnota tohoto poměru vyšší než 2,5 pak by měl pes trénovat a závodit pouze na neklouzavém povrchu a také by měl trénovat převážně na nižší výšce skoku.
2. **Délka krku psa**: pro psy s krátkým krkem je fyzicky obtížnější stáčet se těsně kolem bočnice skoku a také je obtížnější překonat skokovou překážku zezadu.
3. **Zaúhlení končetin**: správné zaúhlení lopatky (dlouhá osa lopatky k dlouhé ose pažní kosti) snižuje účinek energie působící na psa při doskoku, funguje tedy jako „odpružení“. Optimální zaúhlení lopatky je 30 stupňů.

4. **Délka zad:** krátká záda neumožňují psovi správně provést kompresi po doskoku a tím je omezeno přenesení části energie doskoku na pánevní končetiny. Příliš dlouhá záda jsou naopak přetěžována především při překonávání áčka a ve slalomu.
5. **Výška psa:** čím více se pes svojí kohoutkovou výškou blíží horní hranici kategorie, tím je pro něj skok relativně nižší. U nejvyšší kategorie, která má určenou jen nejnížší výškovou hranici (kategorie large, výška skoku 60 cm) je ideální velikost psa 49–55 cm.

FLEXIBILITA PSA

Ohební psi mají při překonávání parkuru rychlostní výhodu. Dokážou rychleji měnit směr a točit se těsněji než psi méně flexibilní. Tato výhoda však představuje vyšší riziko přetížení vazů a kloubů.

Již během skoku se hlava psa stáčí do směru, kterým bude pes po doskoku pokračovat

POVRCH PARKURU

Klouzavý nebo příliš tvrdý či naopak příliš měkký povrch zvyšuje zátěž pohybového aparátu psa. Neexistuje jeden ideální povrch, protože psi se pohybují různým způsobem, a proto také preferují různé povrchy. Je běžné pozorovat, že na stejném povrchu ve stejný den v obdobnou hodinu jeden pes klouže a padá, zatímco jiný pes běží na-prosto jistě a lehce.

V některých Evropských zemích trénují některé týmy převážně v halách na umělé trávě. To však mívá na pohybový aparát psa negativní dopad, protože není dostatečně stimulována propriorecepce a dochází k nerovnoměrnému zatížení svalů, což může vést k vyššímu výskytu zranění.

Pokud umělá tráva obsahuje také granulát, je třeba mít na zřeteli, že některé gumové granuláty mohou být toxické a že pes může tento granulát polykat, pokud si bere hračku nebo jídlo ze země!

V případě, že pes trénuje na křemičitém, suchém písku, může mít časté vdechování křemičitého prachu negativní dopad na respirační systém. Jakýkoliv prach může také způsobovat onemocnění očí.

Hluboký písek bývá zejména pro menší psy velmi obtížným povrchem a nepřiměřený trénink může vést ke svalovému přetížení.

Pro psa nový, neznámý povrch může způsobovat nejistotu v odrazu ke skoku a nejistotu v pohybu celkově. Pes může dokonce „padat do tyček“ skokových překážek. Je proto důležité, aby byl pes seznámen s různými druhy povrchu předtím, než na nich bude závodit. Přemotivovaní psi často neuberou na rychlosti ani ve chvíli, kdy si nejsou na neznámém povrchu zcela jistí, což významně zvyšuje riziko úrazu!

VEDENÍ PSA (HANDLING) A TRÉNINK

Psovod může výrazně ovlivnit míru zátěže působící na pohybový aparát psa, a to jak vlastním vedením psa, tak také způsobem tréninku.

Při běhu zná jen psovod určenou dráhu, pes je v tomto směru plně odkázán na psovodu. Pokud psovod dává psovi povely příliš pozdě, nebo pes těmto povelům nerozumí, stává se, že pes ve snaze vyhovět požadavkům na poslední chvíli mění nepřipraveně a náhle směr svého pohybu, a to někdy i v průběhu skoku. Následkem jsou pak pády, doskoky pouze na jednu hrudní končetinu, nárazy do překážek a celkové přetížení již tak zatěžovaného pohybového aparátu psa.

Pokud pes z tréninkové přípravy dobře zná a ovládá širokou škálu povelů, způsobů překonávání překážek a řešení různých situací v parkuru, výrazně se tím snižuje riziko chyby vedoucí ke zranění.

TECHNIKA SKOKU

Ačkoliv je běh a skok psovi přirozeným pohybem, ne každý pes se narodí s dokonalou skokovou technikou. Ideálně by měl pes používat k odskoku převážně sílu pánevních končetin, které by měly fungovat jako pružina. K tomu je zapotřebí, aby pes provedl nejprve kompresi (pánevní končetiny se dostávají co nejvíce pod tělo, dopředu, záda jsou konvexně ohnutá) a následná energie extenze je použita ke skoku. Ve skoku samotném (pokud pes skáče rovně) by měly být pánevní i hrudní končetiny drženy paralelně, takže to z pohledu z boku vypadá, jako by měl pes dohromady jen dvě končetiny. Záda jsou ideálně konvexně ohnutá, hlava držena níže než nejvyšší bod zad (tělo psa má tvar luku). Nejvyšší bod skokové křivky by se měl nacházet nad skokem. Při dopadu přebírají část energie doskoku hrudní končetiny, avšak díky další kompresi se pánevní končetiny dostávají opět pod tělo psa a absorbují tak část této energie a využijí ji k dalšímu pohybu vpřed.

Pokud má pes ve skoku těsně točit, měl by se odrážet blíže u překážky, vektor skoku by měl být kolmější. Pes by měl nejprve stáčet hlavu a pak by mělo následovat tělo.

Pes by měl doskakovat na obě hrudní končetiny a pánevní končetiny by opět měly poskytnout při doskoku pomoc.

Velká část skoků psů se ale od tohoto ideálního způsobu skoku liší. To je dáno několika faktory: stavbou těla psa, vedením psovoda a tím, jestli pes umí nebo neumí dobře skákat. Skok, jaký pes potřebuje pro agility, není pro psa úplně přirozeným. Samozřejmě existují také psi velmi talentovaní, kteří skáčou velmi dobře, a dokonce dokážou vykompenzovat i chyby psovoda, ale takových není mnoho.

Pes se ale může do jisté míry skákat naučit. Je však mylné domnívat se, že každý pes dosáhne ve skoku dokonalosti. Způsob skoku je třeba posuzovat s přihlédnutím na fyzické, ale i psychické dispozice psa.

Při odrazu je u skoku velmi zatěžován m. iliopsoas. Jeho přetížení se často projevuje zkrácením skoků a meziskoků, protože se pes snaží vyhnout maximální extensi. Pes může také kulhat na pánevní končetinu nebo projevit klinické příznaky bolestivosti zad.

Někteří psi používají k odrazu více hrudní končetiny, skok tzv „táhnou předkem“. Velmi často lze tento jev pozorovat u šeltíí. Tím dochází k přetěžování oblasti ramen a krku dvojitým způsobem. Jednak zatížením při odrazu, za druhé pak přetížením těchto oblastí při doskoku, protože tento způsob odrazu neumožňuje psovi podsunout pánevní končetiny pod tělo a tím pádem na sebe nemohou pánevní končetiny převzít část energie doskoku.

Nesprávně provedený skok lze odhalit nejenom pozorováním psa během skoku, ale také poslechem doskoku psa. Pokud je doskok psa hlučný nepřiměřeně jeho hmotnosti a rychlosti, znamená to, že se pes po doskoku doslova „zapíchne“ do země, místo aby energie doskoku byla použita k následnému pohybu vpřed. Energie doskoku pak působí balisticky a poškozuje pohybový aparát psa. Velmi často je takový doskok spojený s dobře slyšitelným vydechnutím psa, které by se dalo označit za heknutí.

Špatně provedený doskok lze pozorovat i na způsobu provedení následujícího pohybu. Pokud je další krok (v anglickém jazyce zvaný stride) dostatečně dlouhý a produktivní,

Správně provedený skok přes překážku

Plné soustředění na skok

znamená to, že doskok byl proveden správně. Pokud je stride následující po doskoku viditelně krátký a bez energie, znamená to, že pes doskočil špatně a potřebuje právě tento jeden krátký neproduktivní stride k tomu, aby se z doskoku zregeneroval.

Je velice důležité, aby psovod/trenér psa dokonale seznámil se všemi skokovými překážkami tak, aby si byl pes jistý, jakým způsobem je má překonat, aby následně při překonávání sekvence (soubor několika překážek) nebo parkuru (soubor 15-22 překážek) v plné rychlosti ani na chvíli nezaváhal a nepozbyl stoprocentní jistoty.

PŘEKÁŽKY

Je extrémně důležité, aby se nejenom na závodech, ale také v tréninku používaly pouze bezpečné překážky! Tunely je třeba pevně zatížit, aby se omezil jejich posun během doby, kdy jimi pes probíhá, na minimum. Bočnice skokových překážek nesmí mít žádné ostré hrany, ideálně by měly být lehké (lehce shoditelné), přitom dostatečně odolné proti poryvům větru apod. Zeď a skok daleký musí být vyrobeny z bezpečného měkkého materiálu. Kruh musí být rozpojovatelný.

Povrch zónových překážek musí být neklouzavý. Nikde nesmí čnět části, o které by se pes mohl zranit. Přechody jednotlivých částí zónových překážek musí být řešeny tak, aby byly pro psa bezpečné.

PŘEKONÁNÍ ZÓNOVÝCH PŘEKÁŽEK

Existují dva hlavní způsoby, jak naučit psa provádět zónu na kladině, áčku eventuelně houpačce. Buď se pes naučí na konci překážky zastavovat, a to v pozici označené jako 4on (všechny čtyři končetiny na překážce) nebo 2on2off (pánevní končetiny na překážce, hrudní končetiny na zemi).

Druhou možností je, že se pes naučí **kladinu** a áčko sbíhat tak, že se zóny dotkne v pohybu. Jedná se o poměrně náročný cvik, který zabere hodně času (zpravidla rok, ale může to být i více).

U zastavovaných zón v pozici 2on2of může docházet k velkému zatížení hrudních končetin psa, pokud není pes naučený zastavovat tak, že podsadí pánevní končetiny pod sebe (podobně jako westernový kůň při slide stopu) a přenesle tak na ně velkou část energie zastavení. Čím rychlejší pes a čím rychlejší zastavení, tím větší síly působí na pohybový aparát psa, a to zejména na áčku, které je strmější než kladina.

Zastavování 4on klade na pohybový aparát psa zpravidla nižší zátěž, protože málokterý pes provádí toto zastavení s takovou razancí a rychlostí jako 2on2off. Důvodem jsou pro psa ne zcela jasná kritéria a ten pak nemá dostatečnou jistotu co přesně je správně. Naopak na áčku lze často pozorovat, že se pes křečovitě spouští dolů, ve snaze někde správně zastavit. Takový pohyb zase vede k přetěžování pohybového aparátu.

Sbíhaná kladina sice klade menší tlak na pohybový aparát psa, avšak i tento způsob provedení má svoje úskalí. Kromě časové náročnosti nácviku jde především o větší riziko pádu psa z kladiny. Špičkoví psi přeběhnou celou kladinu za 1,5 sekundy či dokonce ještě rychleji! Psi z kategorie large, ale i někteří menší psi, dokážou provést jeden jediný stride z půlky kladiny až na sestupnou zónu. Kladiny se tak dotknou jen párkrát

a spíše ji „přeletí“ než přeběhnou. Pak samozřejmě stačí jedná malá chyba a pes může kladinu nedobrovolně opustit.

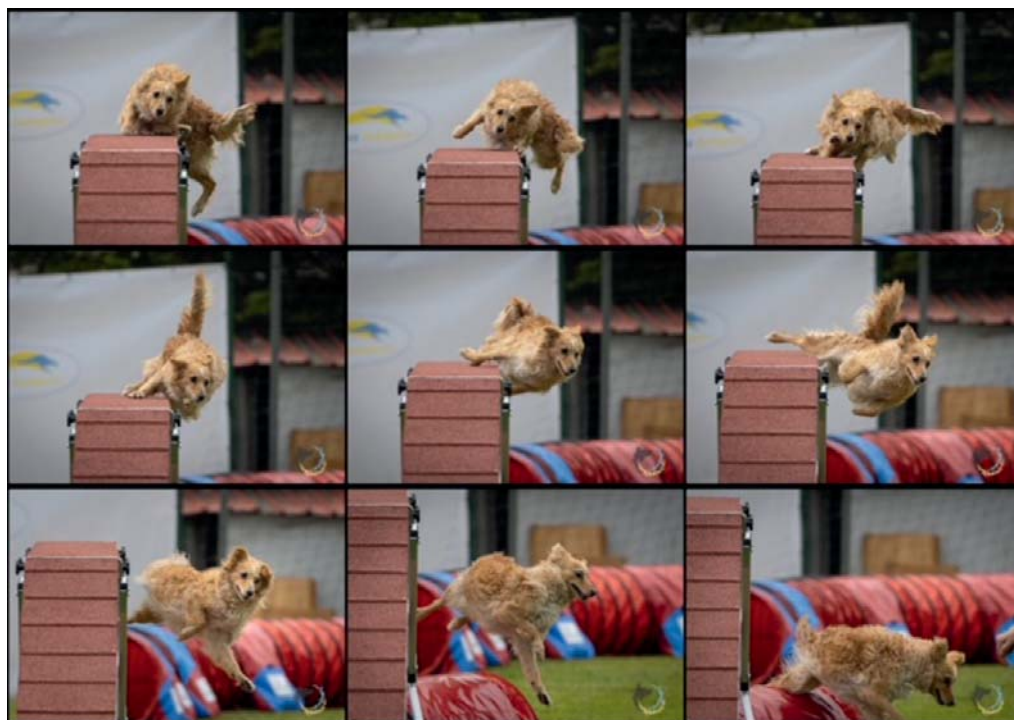
Dalším rizikem je poranění prstů a to zejména, pokud má pes po kladině zamířit do strany nebo se úplně otočit. Prsty psa se pak mohou poranit o hranu kladiny. Proto je velmi důležité, aby se při nácvičku sbíhané kladiny zahrnulo i kritérium „držet se v centru kladiny až do jejího konce“.

S příchodem sbíhaných zón se **áčko** stalo mnohem vyšší zátěží pro pohybový aparát psa. Mnoho psů totiž místo naběhnutí na áčko do této překážky spíše narazí, což lze velmi dobře slyšet a zkušené oko tento problém i vidí. Tak na pohybový aparát psa opět působí velká balistická energie se všemi jejími negativními dopady.

Další problém se často vyskytuje při překonávání vrcholu áčka. Pokud pes není správně naučený provést mírnou kompresi, může jej pohyb přes vrchol áčka v plné rychlosti doslova katapultovat do vzduchu. Někteří psi tuto situaci zvládnou tak, že přistanou na zóně, avšak cena, kterou za to platí je nadměrné konkávní prohnutí zad. Zádá pak při doskoku psa na sestupnou část áčka absorbují nepřiměřené množství energie.

V horším případě pes „přelet“ přes vrchol áčka neuřídí a dopadá až na zem za áčko bez toho, aby se sestupné části dotknul. V té chvíli hrozí psovi velmi závažný úraz.

Houpačku musí pes překonat tak, aby se dotknul sestupné zóny ve chvíli, kdy se houpačka dotýká země. Existuje více způsobů, jak toho dosáhnout a ve vlivu na pohybový aparát psa se příliš neliší. Je třeba dát pozor na to, aby pes nebrzdil tak, že nechá

Pád z kladiny se může přihodit i zkušeným závodníkům

prsty předních nohou pod hranou koncové části ve chvíli, kdy se houpačka dotýká země. Psovod/trenér musí být také velmi obezřetný, aby si pes nespletl houpačku s kladinou, protože to vede k nebezpečnému seskoku, někdy dokonce letu, z nepřeklopené houpačky. Čím lehčí pes, tím horší tento seskok je. Jednak malý pes padá z relativně vyšší výšky, za druhé se houpačka pod malým a tím pádem lehčím psem tak rychle nesklopí, zatímco pod větším těžším psem se alespoň trochu přiblíží k zemi, i když ji pes jen přebíhá a nebrzdí.

Od roku 2023 byly zrušeny nástupní zóny na kladině a áčku, pes se ale musí nástupní části překážky dotknout všema čtyřma nohama. Pes se také musí dotknout všema čtyřma nohama sestupné části kladiny a áčka.

Nástupní zóna na houpačce zůstává.

TUNEL

Spousta lidí se mylně domnívá, že tunel nepředstavuje pro pohybový aparát psa velkou zátěž. To možná platilo před lety, kdy psi neběhali tak rychle. Dnes je situace jiná, a to i přes to, že se kvalita tunelů a jejich fixace velmi zlepšila.

Úplně rovný, správně natažený a fixovaný tunel představuje pro psa nejnižší zatížení, ale to jen do chvíle, kdy se po psovi žádá rovný výběh a také do tunelu rovně nabíhá. V okamžiku, kdy má pes po tunelu stáčet, dochází k zatížení především distálních částí končetin psa. To samé pak platí pro jiný než rovný náběh do tunelu. Někteří psi nabíhají do tunelu ze strany s takovou razancí, že nedokážou udržet svůj pohyb po straně tunelu a následuje pád. Stejná situace může nastat v zahnutém tunelu i při rovném náběhu.

Pád v tunelu, nebo nadměrné zatížení pohybového aparátu psa hrozí také v případě, kdy je povrch tunelu pro psa kluzký, nebo kdy je tunel špatně fixovaný a v okamžiku, kdy do něj pes nabíhá, uhýbá stěna tunelu psovi z pod nohou. Jakýkoliv jiný než rovný tunel (tedy zahnutý tunel) navíc nelze postavit tak, aby byl jeho vnitřní povrch rovný. V tunelu se nacházejí záhyby, po kterých pes probíhá a které představují zátěž zejména pro psí prsty. Proto je důležité, aby psovod/trenér dbal na správný nácvik nabíhání a vybíhání do/z tunelu a aby byly v tréninku i na závodech používány výlučně neklouzavé bezpečně fixované tunely.

SLALOM

Zatímco dříve byl slalom považován za komplikovanou překážku, dnes, s rozvojem velmi efektivních výcvikových metod je považován za překážku poměrně snadnou. Správně připravený pes se dokáže naučit slalom dokonale za týden nebo dva. Proplétání se slalomem klade na psí pohybový aparát určitou zátěž, ale jen málokdy dochází k zraněním nebo přetížení. Podstatné ovšem je, začít s nácvikem slalomu až s dospělým, fyzicky připraveným psem.

Riziko však v sobě skrývají určité metody nácviku slalomu, například nácvik slalomu pomocí uličky. Ze slalomových tyček se vytvoří ulička, kterou se pes naučí probíhat a následně se tyčky k sobě pomalu a postupně přibližují, až se dosáhne cíle a pes

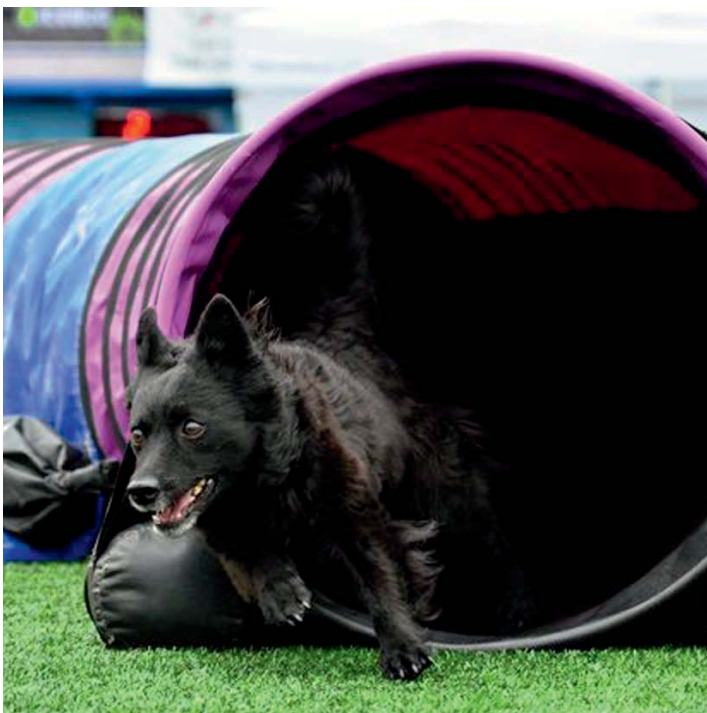
provádí slalom. Problém spočívá v tom, že někteří psi sice pochopí, co mají dělat, ale naučí se do uličky nabíhat v plné rychlosti a tento zvyk si pak udrží po celou sportovní kariéru. Následně pak místo toho, aby před první brankou slalomu (tedy před první a druhou tyčkou slalomu) provedli kompresi a ovinuli se tak kolem slalomové tyčky, tak do slalomu doslova narazí. Ovinutí se kolem první tyčky tedy spočívá v nárazu, a ne v aktivním ohnutí těla psa. Pes do slalomu naráží zpravidla ramenem. Mnoho psů v tomto nežádoucím způsobu pohybu pokračuje i nadále, v dalším průběhu slalomu, ve snaze slalomové tyčky spíše rozrážet než se kolem nich „ovíjet“. Kromě ramen pak psi narážejí i hlavou a mohou si tak způsobovat odřeniny a poranění, nejčastěji kolem očí.

*Pes proplétající se
slalomem*

ZMĚNY SMĚRU

Pes běžící trať agility mění směr pohybu v závislosti na tom, kam daná trať vede. Informace získává od psovoda a na něm také záleží, zda změny směru budou pro psa neočekávané a náhlé, nebo zda bude mít pes dostatek času se na takovou změnu připravit. Od toho se také odvíjí následný tlak, kladený na pohybový aparát psa, který může být zanedbatelný u psa, který dostatečně včas ví, kam má běžet, a navíc je dobře fyzicky připravený, takže kromě toho, že ví, kam má běžet, je schopný dané změny směru také fyzicky správně provést. Na druhé straně může být tento tlak velmi silný u psa, který informaci obdrží příliš pozdě, a přesto se snaží rychle reagovat, nebo u psa, který sice informaci obdržel včas, rozumí jí, ale fyzicky není schopen zareagovat správně.

*Pes vybíhá z tunelu
a okamžitě se stáčí na
další překážku*

Prevence poranění a onemocnění v agility

Agility je pro psa fyzickou (ale i psychickou) zátěží, avšak i přes všechna výše popsaná úskalí, lze tento sport provozovat i na vrcholové úrovni se psem v plném zdraví po mnoho let a následně si pes může užívat dlouhý a spokojený důchod. Hodně psů je závodně i tréninkově aktivních ještě v osmi i více letech (mohou dokonce ve věku deseti let vyhrát Mistrovství světa, což je sice trochu rarita, nicméně skutečnost). K tomuto fenoménu přispívá skutečnost, že je psům závodícím v agility dopřávána nadstandardní péče, srovnatelná s péčí o „lidské“ vrcholové sportovce. Běžně se setkáváme se psy závodícími ve věku, kdy jejich vrstevníci, coby domácí mazlíčci, jsou již označováni za staré a trápí je geriatrické choroby.

PRAVIDLA PÉČE O PSÍHO ATLETA

Správně provedený „warm up“ a „cool down“. To znamená správné rozcvičení a vychození psa před tréninkem/závodem a po něm. Rozcvičení by mělo obsahovat rozchození, masáž pro zahřátí svalů, strečink, provedení vhodných cviků jako je sedni/lehni/vstaň, otočky psa, obíhání psovoda, obcouvání psovoda, probíhání mezi nohama psovoda, couvání (velmi vhodné pro rozcvičení m. iliopsoas), zvedání hrudních končetin (podobně jako španělský krok u koní, vhodné nejenom pro rozcvičení m. brachycephalicus, dalšího svalu velmi důležitého při skákání) apod. Rozcvičení psa by se nemělo zaměřit jen na pohybový aparát psa, ale mělo by se týkat také mentální přípravy. Pes by se měl na výkon těšit, ale na druhé straně by nikdy neměl kvůli přemíře excitace ztrácet vládu nad svým chováním, protože to pak vede k chybám, které mohou být pro

psa nebezpečné. Po tréninku by se měl pes pořádně vychodit, zklidnit a vychladnout. Pozornost je nutné věnovat kontrole prstů. Prsty psa jsou první na řadě při absorbování zátěže způsobené během přes překážky. Pokud prsty psa nejsou pod drobnohledem, dochází k omezení jejich funkce prvního nárazníku a následně působí energie na proximálněji umístěné struktury, jejichž nárazníková funkce je omezena a snadněji tak dochází k jejich poškození.

V závislosti na aktuálním počasí lze zvážit použití **speciálního oblečku** obsahující keramické vlákno (například od značky Back On Track, Paikka, nebo Out-n-out). Jejich použití před a po výkonu lze doporučit vždy, s výjimkou dnů, kdy panují tropické teploty. Pes si musí na použití tohoto speciálního oblečku navyknout. Vhodné je pak používat tento obleček i přes noc. Je dobré ale dělat určité pauzy, například obleček používat dva měsíce v kuse a následně na 14 dní vynechat. Každé plemeno a každý pes má svoje slabá místa. Jak již bylo zmíněno, šeltie budou často trpět bolestivostí v oblasti ramen a krku, a proto je vhodné, aby obleček tato místa pokrýval. U border kolíí bývá tímto slabším místem často carpus a metacarpus a proto je dobré u tohoto plemene používat nejenom obleček ale i speciální bandáže, taktéž vyrobené z materiálu s keramickým vláknem.

Závodní pes by měl být minimálně jednou za 3 měsíce ošetřen **fyzioterapeutem**. V případě, kdy fyzioterapeut nalezne závažnější problém, nebo pokud pes kulhá, vykazuje změny výkonnosti apod., je třeba ihned vyhledat **veterinární pomoc** a dále postupovat dle doporučení veterinárního lékaře. Odklad vyšetření, potažmo ošetření může mít za následek ukončení sportovní kariéry psa!

Důležitým doplňkem přípravy psa pro agility je trénink **fitness** cviků podporujících a rozvíjejících rovnováhu, koordinaci a propriorepci. Existují speciální fitness programy pro psy využívající balanční pomůcky, které jsou velmi podobné józe nebo pilates. Pes posiluje mimo jiné i svaly středu těla, tzv. core muscles. Získává větší jistotu v koordinaci svého těla, zejména pak pánevních končetin, což významně snižuje riziko zranění. Například je menší riziko pádu z kladiny. Pes má také vyšší šanci nezranit se v případě, že uklouzne. Tato cvičení také vyrovnávají negativní vliv nedostatečně stimulujícího ideálně rovného povrchu umělé trávy.

Spousta psovodů dopravá svým psům i komfort ve formě pravidelné magnetoterapie, masáží, aquaterapie apod., které sice nejsou esenciální nicméně velmi prospěšné.

Závodní pes by měl nejlépe denně chodit na alespoň hodinovou **procházku do různorodého terénu**. To prospívá nejenom jeho pohybovému aparátu, ale pes si tak odpocine i duševně.

Skok je nejčastější překážkou vyskytující se v parkuru, je tedy důležité zaměřit se na skokovou techniku psa. Tu lze vylepšit **tréninkem tzv. gridů**, speciálních cvičení obsahujících regulátory skoku nebo různé kombinace regulátorů a skokových překážek.

Protože závodní agility pes je opravdovým sportovcem, je nutné držet jej v ideální **výživné kondici**, dobře osvaleného a dopřát mu odpovídající velmi kvalitní stravu. Existuje velké množství různých doplňků, jejichž význam a využití je dobré konzultovat s odborníkem.

Při tréninku je třeba dbát na okolní podmínky, zejména pak na **teplotu**. Zejména psi, kteří běhají velmi rychle a do svého výkonu dají vše, mají tendenci se přehřívat, a to nejen za tropických teplot. Je dobré psovi umožnit ochlazení vodou (například v malém dětském bazénku). Účinnou pomocí v udržení optimálního vnitřního prostředí těla jsou speciální nápoje, kterých je na trhu široká nabídka a mnohé z nich jsou určeny speciálně pro agility psy.

Psovod by měl pracovat také sám na sobě, protože jeho handling (vedení psa) má velký vliv na celkové zdraví psa. Pozdní povely, hektické vedení bez dodržování jasných pravidel, špatně vedený trénink, kdy je pes v plné rychlosti vystaven situaci, které nerozumí apod., to vše se odrazí na zdraví psa.

Každý pes by měl mít alespoň jednou ročně minimálně 6ti týdenní agility **pauzu**, během níž by neměl trénovat žádné agility překážky. Ideální je, když se v té době věnuje jiným činnostem, třeba procvičování různých triků.

Velmi důležité je vyčkat s tréninkem agility do doby, kdy je na to pes fyzicky a psychicky připravený. Přetěžování nedospělého organismu se často negativně projeví kolem 4.–5. roku věku psa a někdy bohužel předčasně ukončí psí právě nastupující úspěšnou kariéru.

Zdroje informací:

Klub agility České republiky. Soutěžní řád [online]. © 1992-2023 [cit. 13.5.2023]. Dostupné z: <https://klubagility.cz/dokumenty/soutezni-rad/>

ZINK, Cars and VAN DYKE, Janet B.: Canine Sports Medicine and Rehabilitation, Wiley Blackwell, 2013, ISBN:9780813812168

Zdroje fotografií: archiv MVDr. Martiny Magnoli Klimešové

MYSLIVECKÁ KYNOLOGIE

MVDr. Petra Fedorová, MVDr. Lucie Urbanová Ph.D.

Pod pojmem myslivecká kynologie si představme nauku o loveckých psech, chovu, výcviku a jejich upotřebení v myslivecké praxi.

Lovecká plemena psů jsou dle jejich zařazení do skupin FCI (III. teriéři, IV. jezevčíci, část V. primitivní plemena a špicové, VI. honiči a barváři, VII. ohaři a setři, VIII. slídiči, retrívři a vodní psi) a pracovního využití dělena na několik podskupin a mají specificky upravené zkušební řady dle jejich využití. Tyto podskupiny jsou: 1. ohaři, 2. retrívři a slídiči, 3. jezevčíci a teriéři, 4. honiči.

Teriéři

Psi doprovází člověka při lovu již od dob počátků domestikace. Podle zákona o myslivosti lze dnes při lovu využívat pouze psy „lovecky upotřebitelné“, to znamená psy se složenou příslušnou zkouškou. Zkoušky loveckých psů jsou neodmyslitelnou částí myslivosti z několika důvodů. Ověřují se jimi lovecké vlastnosti a dovednosti loveckých psů nutné k výkonu práva myslivosti, ale plní také společenskou funkci ve smyslu udržování mysliveckých tradic. Každý uživatel honitby je povinen v ní používat lovecké psy v závislosti na typu honitby a zvěře, kterou obhospodařuje. Zkoušek loveckých psů se mohou zúčastnit pouze plemena s průkazem původu uznaná FCI.

Zkoušky loveckých psů

1) ZKOUŠKY BEZ LOVECKÉ UPOTŘEBITELNOSTI-ZKOUŠKY VLOH.

Zkoušky vloh jsou důležité zejména z chovatelského hlediska a slouží k ověření vrozených vlastností psů. V ideálním případě by pes neměl být na většinu disciplín cíleně připravován, aby se plně projevily jeho přirozené vlohy. Zkoušek vloh se mohou zúčastnit všechna plemena loveckých psů, přičemž jednotlivé zkušební disciplíny jsou individuální pro každou výše popsanou podskupinu loveckých plemen. Každá disciplína se hodnotí známkou od 0 do 4, kde 4 je známka nejvyšší (nejlepší). Podle dosaženého počtu bodů, které se počítají pomocí získaných známek násobených koeficientem příslušícím jednotlivým disciplínám je při konečném hodnocení pes zařazen do I., II. nebo III. ceny. V případě, že pes v některé disciplíně obdrží hodnocení 0, u zkoušky neuspěl.

U **ohařů** jsou hodnocené disciplíny: vrozená chuť k práci, systém hledání, rychlost, vytrvalost, vystavování, postupování, nos, klid před zvěří pernatou, klid před zvěří srstnatou, chování po výstřelu, zájem o stopu zvěře, vodění na řemeni, poslušnost.

Vystavování znamená zaujetí strnulého, nehybného postoje psa v momentě, kdy při hledání v poli pes navětrí pach drobné zvěře (zajíc, bažant apod.), přičemž hlava a nos ukazují k místu, kde se zvěř nachází. Pes se může vzrušením z nálezu pachu celý chvět, což není považováno za chybu. Většinou je tato schopnost psovi dána zděděním od předků, ale pokud se tak nestane, lze vystavování do určité míry psa naučit výcvikem. Je na zodpovědnosti každého majitele, zda psy s naučeným (nevrozeným) vystavováním zařazovat do chovu.

Postupováním označujeme chování, kdy pes zvěř navětrí, krátce vystaví a pak se postupně střídavě ke zvěři přibližuje a zase ji vystavuje.

Kvalita nosu se hodnotí v průběhu celé zkoušky. Hodnotí se, na jakou vzdálenost pes navětrí zvěř i rychlost při hledání.

Pokud před psem vylítne/vyběhne zvěř (pernatá/ srstnatá), ten musí zůstat v klidu a nesmí ji začít štvát. Tato disciplína se nazývá **klid před zvěří pernatou/srstnatou**.

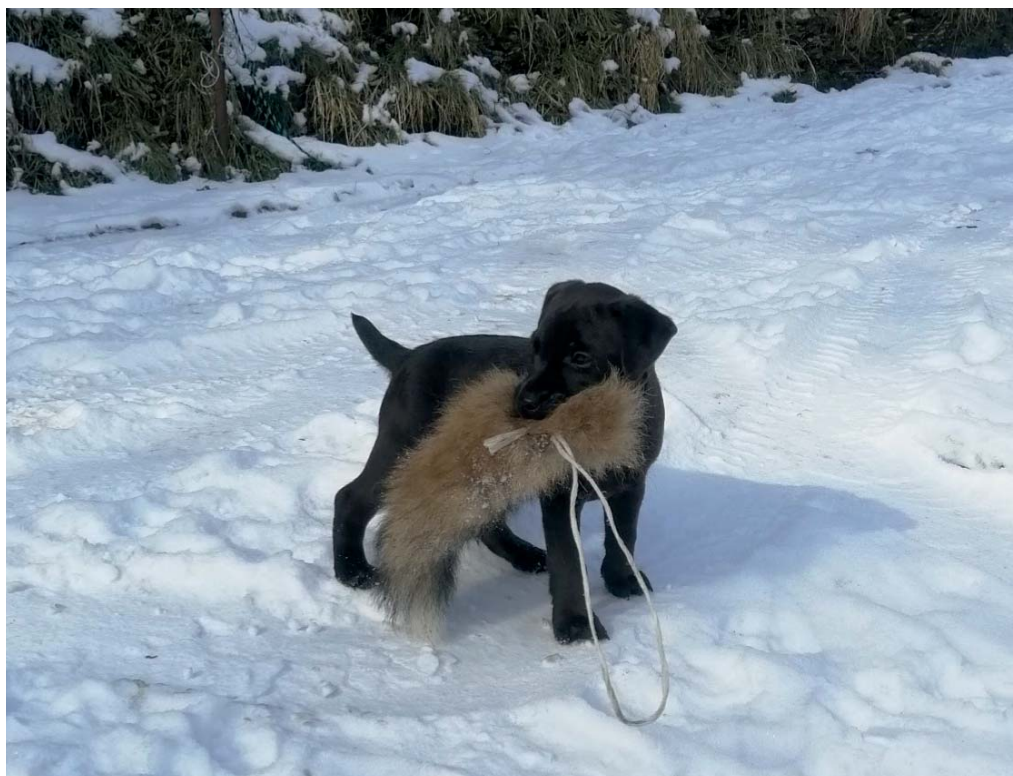
Po výstřelu se má pes chovat klidně, nejvíce známky strachu a neklidu. Každý takový projev vede ke zhoršení udělené známky v disciplíně **chování po výstřelu**.

Vlohy ke **sledování stopy zvěře** se posuzují v situaci, kdy pes během hledání narazí na čerstvou stopu unikající srstnaté nebo pernaté zvěře, kterou před tím neviděl. Pes by měl o její sledování projevit zájem.

Vodění na řemeni a poslušnost jsou ty disciplíny, na které je třeba psa připravit tréninkem. Na zkouškách vloh ještě nejde o perfektní zvládnutí cviku, jako o ochotu se učit a spolupracovat s psovodem-po myslivecku vůdcem.

U **retrívrů a slídičů** je to nos, hlasitost (pes hlasitým štěkáním sleduje zvěř, popřípadě její čerstvou stopu, za splnění této disciplíny nelze uznat štěkání u mrtvé zvěře), poslušnost a ovladatelnost, chování po výstřelu, vodění volně nebo na řemeni, slídění (pes ve vzdálenosti do 50 kroků před vůdcem aktivně vyhledává zvěř), stopa živé zvěře, ochota a chuť do vody (pes by měl na povel vůdce sám a ochotně vejít do vody a plavat, pomoci mu lze odhozením předmětu do vody).

U **teriérů a jezevčků**: nos, hlasitost, poslušnost, chování po výstřelu, vodění na řemeni, slídění, stopa živé zvěře, stopa vůdce (psa podrží pomocník po dobu, než se mu vůdce odejde schovat daným směrem, po vypuštění musí pes svého pána co nejrychleji, po stopě nalézt).

Výcvik loveckého psa začíná od štěněte

2) ZKOUŠKY S PŘIZNÁNÍM LOVECKÉ UPOTŘEBITELNOSTI

Složení kterékoliv (podle plemenné příslušnosti) zkoušky z této skupiny opravňuje psa k opravdovému nasazení na práci v honitbě (v poli, nebo v lese, podle druhu složené zkoušky).

A) Podzimní zkoušky (PZ) kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného pro vyhledávání, dohledání a přinášení drobné zvěře. Podzimních zkoušek se mohou účastnit všechna lovecká plemena. Opět jsou zde rozdíly v druzích zkoušených disciplín pro jednotlivé skupiny plemen.

Hodnocené disciplíny pro **ohaře** jsou: společný hon, hledání - systém, rychlost, vytrvalost, vystavování, postupování, nos, klid před zvěří pernatou i srstnatou, chování po výstřelu, dohledávka střílené a pohozené zvěře pernaté a srstnaté, vlečka se zvěří pernatou a srstnatou, přinášení pernaté a srstnaté zvěře, vodění na řemeni, přinášení kachny z hluboké vody, poslušnost.

Aport pernaté a srstnaté zvěře

Společný hon je simulací skutečného lovu na drobnou zvěř, účastní se ho všichni vůdci se svými psy najednou (max. 6 psů), nebo po skupinách 2-4 psů. Rozhodčí hodnotí zejména ochotu psa pracovat a nenechat se rušit ostatními psy, ideálně s nimi spolupracovat. Během provádění této disciplíny musí být vystřeleno a měla by být střelena zvěř, kterou psi dohledají, přinesou a odevzdají vůdci. V rámci této disciplíny mohou být ohodnoceny i disciplíny další, jako např.: vystavení, postupování, klid před zvěří atd.

Vlečka se zvěří je disciplína, kde pes prokazuje schopnost po stopě nalézt a následně aportovat střelenou zvěř. Nepodaří-li se ulovit zvěř během společného honu tak, aby mohla být tato disciplína ohodnocena, pořadatel zkoušek připraví pro psy vlečku uměle tak, že ulovený kus „vleče“ za sebou po dané trase a na konci ji zanechá.

Disciplíny pro **retrivry** a **slídiče**: nos, hlasitost/přinášení, poslušnost a ovladatelnost, chování po výstřelu, vodění volně nebo na řemeni, slídění- vyhledávání, dohledávka a přinášení pernaté zvěře, vlečka se srstnatou zvěří, přinášení kachny z hluboké vody.

Disciplíny pro **teriéry** a **jezevčíky**: nos, hlasitost, poslušnost, chování po výstřelu, vodění na řemeni nebo volně, slídění, stopa živé zvěře, dohledávka a přinášení zvěře pernaté, vlečka se srstnatou zvěří, přinášení kachny z hluboké vody.

B) Lesní zkoušky (LZ) kvalifikují psa pro práci v lese, a to zejména pro dohledávání a přinášení postřelené drobné zvěře, vyhledávání a dosledu spárkaté zvěře. Na LZ se zkouší na živé zvěři, na předem usmrcené zvěři spárkaté a předem usmrcené drobné zvěři srstnaté, pernaté a lišky.

U **ohařů** se hodnotí disciplíny: přinášení lišky přes překážku, šoulačka s odložením, práce na pobarvené stopě, vlečka se zvěří srstnatou, vlečka s liškou, vyhledávání zvěře v houštinách, slídění, dohledávka střelené a pohozené pernaté a srstnaté zvěře, dohledávka pohozené lišky, nos, chování na stanovišti, přinášení zvěře srstnaté, pernaté a lišky, vodění na řemeni, poslušnost.

Přinášení lišky přes překážku se zkouší tak, že vůdce odhodí lišku do předem připravené ohrádky, která má 3 strany vystavěné z přírodního materiálu vysoké 80 cm, místo čtvrté strany je pak příkop 80 cm široký a 60 cm hluboký. Na povel pro ni vyšle psa, který musí bez zaváhání skočit do ohrádky (přes příkop, nebo přes stěnu), lišku uchopit a donést nejkratší cestou vůdci, kterému ji odevzdá.

Šoulačka s odložením se provádí na lesní cestě, aleji nebo loveckém chodníku směrem od korony (diváků přihlížejících zkouškám), aby psa při práci nic nerušilo. Pes následuje svého vůdce buď za ním, nebo vedle něho, sleduje ho pozorně, klidně a tiše. Takto spolu ujdou cca 50 kroků, pak psovod psa nenápadným tichým povelom odloží, poodejde cca 15 kroků a psa opět nenápadným povelom přivolá. Dále pak pokračují společně dalších 35 kroků, znovu je pes odložen, tentokrát ovšem odejde vůdce cca 50 kroků do úkrytu a psa ponechá na místě 5 minut. Během této doby jednou vystřelí. Pes musí zůstat na místě po celou dobu, dokud se k němu vůdce nevrátí.

Schopnost nalézt poraněnou, krvácející zvěř se zkouší v disciplíně **práce na pobarvené stopě**. Barva (stopa s kapkami krve-myslivecky barvy) se připravuje tak, že organizátor zkoušek jde po předem určené trase (její délka a tvar jsou přesně určeny zkušebními řádem), táhne po zemi střelenou zvěř, nebo spárek a z lahve kape na porost vepřovou (nebo z jakékoliv spárkaté zvěře) krev. Na konci takto připravené barvy je položena zvěř, kterou úspěšný pes nalezne a označí způsobem, který psovod předem nahlásí. Chování psa u nalezené zvěře je také součástí hodnocení disciplíny.

Dohledávka střelené a pohozené pernaté a srstnaté zvěře znamená, že pes je schopen v nepřehledném terénu ulovenou zvěř nalézt, přinést a odevzdat vůdci. Při zkoušení této disciplíny je důležité, aby zvěř byla odhozena do terénu znemožňujícího psovi zvěř na dálku vidět, ale aby ji musel vyhledat čichem. Vůdce také nesmí použít pro vyslání psa povel k přinesení (aport, přines), ale musí zvolit povel pro vyhledávání (hledej, ztratil, hledej ztracenou).

Disciplína **chování na stanovišti** vychází z potřeby trpělivého a klidného čekání na opravdovém lovu, kdy je třeba vyčkat až všichni lovci nastoupí na svá místa a lov může začít. Neklidní, hlasitě se projevující psi by mohli zvěř předčasně vyplašit. Na zkouškách musí psi u svého vůdce klidně a trpělivě čekat 10 minut. Během této doby se také vystřelí a ani to nesmí u psa vzbudit neklid.

U **retrívů** a **slídičů** jsou disciplíny: nos, hlasitost/přinášení, poslušnost a ovladatelnost, chování po výstřelu, vodění psa, vyhánění zvěře z houštin, slídění, dohledávka a přinášení pernaté zvěře, vlečka se zvěří srstnatou, práce před barvou, práce na barvě, odložení, chování na stanovišti v lese.

Disciplína **práce před barvou**, jak už název napovídá, se zkouší před disciplínou práce na barvě. Psovod si dopředu zvolí způsob, jakým bude cvik předvádět. Vybrat si může z varianty šoulačka (pes jde na volno za/vedle psovoda, během cesty je nenápadným povelom odložen, ponechán na místě, opět tichým povelom přivolán a po další vzdálenosti znovu odložen než psovod odejde do úkrytu, kde vystřelí a vrátí se ke psu) nebo následování (pes může být na vodítku, nebo jde volně s vůdcem těsně za ním, nebo vedle něho, po cca 50 krocích se oba zastaví a počkají 15–30 vteřin, během kterých musí pes klidně stát, sedět, nebo ležet, poté se opět rozejdou dalších 50 kroků, kdy se zastavení zopakuje, ale psovod navíc vystřelí).

U **jezevčíků** a **teriérů**: nos, hlasitost, poslušnost, chování po výstřelu, vodění, slídění, práce před barvou, barva, odložení, vyhánění zvěře z houštin.

C) Zkoušky k vyhledávání, vyhánění a nadhánění spárkaté zvěře u psů s kohoutkovou výškou do 55 cm (ZVVZ) – kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného pro vyhledávání živé spárkaté zvěře. Zkouší se v lesním porostu. Zkoušek se mohou účastnit všechna lovecká plemena mimo plemen ohařů a psů, jejichž kohoutková výška překračuje 55 cm. Na zkouškách se zkouší na živé zvěři (divoké prase).

Hodnotí se disciplíny: vyhánění zvěře z houštin, chování po výstřelu, poslušnost, vodění, chování na stanovišti v lese.

D) Barvářské zkoušky (BZ) – kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného pro dosled spárkaté zvěře. Zkouší se v lesním porostu. Zkoušek se mohou účastnit všechna lovecká plemena. Na BZ se zkouší na předem usmrcené zvěři spárkaté.

Hodnotí se disciplíny: vodění, odložení, práce před barvou, barva.

E) Zkoušky z vodní práce (ZVP) – kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného k vyhledávání, dohledání a přinášení drobné zvěře. Zkouší se na rozsáhlých vodních plochách. Zkoušek se mohou účastnit všechna lovecká plemena. Na ZVP se zkouší na živé zvěři a na předem usmrcené nebo střelené drobné pernaté vodní zvěři.

Disciplíny u **ohařů**: ochota k práci v hluboké vodě, přinášení kachny z hluboké vody, nahánění a dohledávka postřelené nebo střelené kachny v rákosí, poslušnost, slídění v rákosí, dohledávka kachny pohozené z rákosí, chování na stanovišti u vody.

U **retrívrů** a **slídičů**: ochota k práci v hluboké vodě, přinášení kachny z hluboké vody, slídění v rákosí, dohledávka kachny v rákosí, chování na stanovišti u vody, poslušnost a ovladatelnost.

U **jezevčíků** a **teriérů**: ochota k práci v hluboké vodě, přinášení kachny z hluboké vody, poslušnost, slídění v rákosí, dohledávka kachny pohozené v rákosí, chování na stanovišti u vody.

F) Barvářské zkoušky honičů (BZH) – kvalifikují psa k dosledu spárkaté zvěře se zvláštním zaměřením na náročný lov a dosled zvěře černé a vysoké. BZH se konají 1 den a zkoušek se mohou účastnit všechna lovecká plemena mimo plemen ohařů. Na BZH se zkouší na předem usmrcené zvěři (černá zvěř).

Hodnotí se disciplíny: vodění, odložení, dosled černé zvěře na uměle založené šlapané, nepobarvené stopě, chování u střelené zvěře, poslušnost.

Pointer vystavující zvěř

G) Všestranné zkoušky (VZ) – jsou nejvyšší dosažitelnou metou loveckého psa a kvalifikují ho jako lovecky upotřebitelného k vyhledávání, dohledání a přinášení drobné zvěře a pro vyhledávání (dovoluje-li to zákon) a dosled spárkaté zvěře, a to ve všech přírodních podmínkách. Všestranné zkoušky se konají na poli, v lese a ve vodě. VZ ohařů jsou dvoudenní. Zkoušek se mohou účastnit všechna lovecká plemena. Na zkouškách se zkouší přirozený způsob lovu na drobnou zvěř. Psi se dále zkouší na předem usmrčené zvěři spárkaté a předem usmrčené drobné zvěři srstnaté, pernaté a lišce.

Hodnocené disciplíny – **ohaři**:

Práce v poli: společný hon, hledání – systém, rychlost, vytrvalost, vystavování, postupování, nos, klid před zvěří srstnatou, klid před zvěří pernatou, chování po výstřelu, dohledávka střelené a pohozené zvěře pernaté a srstnaté, vlečka se zvěří pernatou, poslušnost.

Práce ve vodě: ochota k práci v hluboké vodě, přinášení kachny z hluboké vody, nahánění a dohledávka postřelené nebo střelené kachny v rákosí, dohledávka kachny v rákosí.

Práce v lese: přinášení lišky přes překážku, šoulačka s odložením, práce na pobarvené stopě, vlečka se zvěří srstnatou, vlečka s liškou, vyhledávání zvěře v houštinách, slídění, dohledávka pohozené lišky, chování na stanovišti, vodění na řemeni.

Přinášení: pernaté zvěře, srstnaté zvěře, lišky

Retrívři a slídiči: nos, hlasitost/přinášení, poslušnost a ovladatelnost, chování po výstřelu, vodění, vyhánění zvěře z houštin, slídění, dohledávka a přinášení srstnaté a pernaté zvěře, vlečka se srstnatou i pernatou zvěří, přinášení kachny z hluboké vody, slídění v rákosí, přinášení kachny pohozené v rákosí, práce před barvou, barva, odložení, chování na stanovišti v lese.

Teriéři a jezevčáci: nos, hlasitost, poslušnost, chování po výstřelu, vodění, slídění, stopa živé zvěře, dohledávka a přinášení zvěře pernaté, vlečka se srstnatou zvěří, přinášení kachny z hluboké vody, práce před barvou, barva, odložení, vyhánění zvěře z houštin.

H) Honičské zkoušky (HZ) – kvalifikují psa k vyhledávání a dosledu spárkaté zvěře (vysoké a černé). HZ jsou dvoudenní a zkoušek se mohou účastnit všechna lovecká plemena mimo plemen ohařů a psů, jejichž kohoutková výška překračuje 55 cm. Na zkouškách se zkouší přirozený lov živé zvěře (vysoké zvěře, černé zvěře, lišky a zajíce) a na předem usmrčené černé zvěři.

Hodnotí se disciplíny: nos, hledání, nahánění, hlasitost, dosled černé zvěře na uměle založené šlapané a současně pobarvené stopě, ochota k práci na černou zvěř, poslušnost, chování po výstřelu, chování u střelené zvěře, chování na stanovišti, vytrvalost, orientace, vodění, odložení.

Orientace je důležitá vlastnost psů při práci v rozlehlém terénu. Pointou této disciplíny je prokázání, že se pes dokáže po ukončení leče (časově a prostorově ohraničená část lovu) vrátit ke svému vůdci. Na zkoušce je časový limit 30 minut, ale pokud pes odběhl a prokazatelně hnál zvěř, kterou hnát měl, může se časový limit navýšit.

I) Individuální honičské zkoušky slovenských kopovů (IHZ-SK) – se zkouší při společném lovu na černou zvěř. Zkoušky se skládají z vybraných disciplín, které se zkouší na honičských zkouškách. IHZ-SK jsou zpravidla jednodenní (není-li během zkoušek prokázána ochota k práci na černou zvěř, je možno ji vyzkoušet druhý den na obůrce); zkoušek se výhradně účastní jedinci plemene slovenský kopov. Na zkouškách se zkouší přirozený lov živé zvěře (vysoké zvěře, černé zvěře, lišky a zajíce).

Zkouší se disciplíny: nos, hledání, nahánění, hlasitost, ochota k práci na černou zvěř, poslušnost, vytrvalost, orientace.

J) Předběžné zkoušky barvářů (Pb) – kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného k dosledu spárkaté zvěře. Pb se konají 1 den a mohou se jich účastnit všechna plemena barvářů a všechna ostatní lovecká plemena. Na zkouškách se zkouší na předem usmrčené zvěři.

Hodnotí se disciplíny: práce na umělé stopě, vyhánění zvěře, práce psa na uměle založené nepobarvené stopě, chování psa u zastřelené zvěře, vodění, chuť do práce.

K) Individuální zkoušky barvářů (IHb) – kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného k dosledu spárkaté zvěře. IHb se zkouší při skutečném lovu zvěře spárkaté v případě, že je nutné zastřelený nebo postřelený kus dosledovat. IHb se mohou účastnit psi všech plemen barvářů, kteří uspěli při Pb.

Disciplíny: dosled na řemeni, štvání, hlasité stavění, práce jako oznamovač/hlásič, chování u zastřelené zvěře, chuť do práce.

L) Zkoušky z norování

1. Zkoušky nováčků (ZN) – kvalifikují psa pro práci pod zemí. ZN jsou bez kontaktu psa s liškou. Liška je v umělé noře od zkoušeného psa fyzicky oddělena kovovou mřížkou nebo jinou pevnou, pachově a zvukově propustnou přepážkou. Ke zkouškám z norování je pořadatel povinen zajistit dostatečné množství lišek. Lišky musí být zdravé a vyhovovat veterinárním předpisům.

Hodnotí se: ochota k práci, vytrvalost, rychlost, hlasitost.

2. Individuální zkouška z norování (IZN) – v přírodních a přírodních umělých norách (při praktickém výkonu práva myslivosti). Zkoušek se mohou účastnit pouze plemena jezevčíků a teriérů.

Hodnotí se ochota k práci v noře, hlasitost, vytrvalost a rozhodčí slovně popíšu práci psa a následně ji ohodnotí známkou obstál/neobstál.

Soutěže loveckých psů

Psovodí se závodními ambicemi se účastní různých soutěží, ať už posuzovaných podle mezinárodních zkušebních řádů, jež splňují podmínky pro přiznání lovecké upotřebitelnosti, nebo bez splnění podmínek pro přiznání lovecké upotřebitelnosti.

*Slavnostní vyhlášení
výsledků soutěže*

Nejprestižnějšími soutěžemi ohařů jsou **Memoriál Richarda Knolla** a **Memoriál Karla Podhajského**.

Karel Podhajský (24. května 1871 – 12. září 1930) byl významnou českou mysliveckou osobností s velkým zájmem o kynologii. Byl významným zakladatelem jednotné plemenné knihy loveckých psů. Je autorem mnohé odborné literatury týkající se myslivosti. Věnoval se chovu pointerů, kontinentálních ohařů, ale měl i německé ovčáky. Byl aktivním organizátorem a rozhodčím kynologických soutěží, zkoušek i výstav a v roce 1923 sepsal zkušební řády pro lovecké zkoušky psů.

Z úcty členové Československé myslivecké jednoty pojmenovali po Karlu Podhajském nejvyšší zkoušky loveckých psů. Poprvé se konaly pod názvem Všestranné zkoušky Karla Podhajského roku 1932 v Bystrci u Brna, od roku 1946 se zkoušky dodnes jmenují Memoriál Karla Podhajského. Jedná se o prestižní, mezinárodní zkoušky, pořádané jednou za rok a počet účastníků je omezen na 20 psů (10 psů z České republiky a 10 psů ze zahraničí). Pro české účastníky je kvalifikací pro účast úspěšné absolvování Memoriálu Richarda Knolla v příslušném kalendářním roce. Dalších 10 psů je vybráno pořadatelé ze zemí střední Evropy. Vítěz Memoriálu KP, který se umístí v I. ceně, obdrží čestkatelství titulu CACIT (čestkatelství Mezinárodního šampióna práce).

Richard Knoll (17. listopadu 1893 – 3. května 1973) začínal svou chovatelskou kariéru s fenkou výmarského ohaře, ale hlavně se věnoval německým krátkosrstým ohařům, kde 50 let vykonával funkci poradce chovu. V lovecké kynologii se podílel na tvorbě zkušebních řádů, byl rozhodčím pro všechna lovecká plemena a sám celkem pětkrát zvítězil v Memoriálu Karla Podhajského.

Memoriál Richarda Knolla, pořádaný na jeho počest, je vrcholná soutěž ohařů České republiky o titul Všestranný vítěz ČR. Memoriál má mnohaletou tradici, koná se od roku 1975.

Field trialů (FT) jarních a letních se mohou zúčastnit všechna plemena ohařů (stavečích psů), zkouší se zde vrozené vlohy ohařů, hlavně hledání a vystavování. Během soutěže se zvěř nestřílí a ani se nepoužívá zvěř usmrcená (nesplňují proto podmínku pro přiznání lovecké upotřebitelnosti). **Podzimní field trial (PFT)** – polní práce ohařů, kde se zkouší vrozené vlohy ohařů, hlavně hledání a vystavování v kombinaci s přinášením ulovené zvěře. Soutěží se mohou zúčastnit všechna plemena ohařů. Na těchto soutěžích se loví pouze pernatá zvěř a splňují podmínku pro přiznání lovecké upotřebitelnosti.

Prestižní a nejnáročnější soutěž jezevčků se nazývá **Memoriál Rudolfa Kristla**. Tato soutěž zahrnuje práci ve všech druzích loveckých terénů a na všech skupinách zvěře. Pes musí prokázat své schopnosti v práci pod zemí, ve vodě, na poli i v lese. Prokazuje své schopnosti v práci na lišku, divočáka, zvěř spárkatou, zvěř drobnou srstnatou i pernatou. Tato soutěž není zkouškou lovecké upotřebitelnosti. Soutěž je vypsána pro všechna plemena jezevčků, se zadáváním čekatelství šampionátu práce CACT a v případě souhlasu FCI s navrhováním čekatelství mezinárodního šampionátu práce CACIT. Jezevčík, který úspěšně absolvuje Memoriál Rudolfa Kristla, může být zapsán v plemenné knize jako pes univerzální – „U“.

Dvoudenní akce určená pouze retrieverům je **Soutěž v přinášení retrieverů (SPR)**. Úspěch v této soutěži kvalifikuje psa jako lovecky upotřebitelného pro lov veškeré drobné zvěře.

V roce 1964 založil Klub chovatelů loveckých španělů v České republice, na paměť své spoluzakladatelky, mezinárodní všestranné zkoušky loveckých slídičů, které nazval **Memoriál Mileny Štěrbové (MMS)**. Milena Štěrbová byla první ženou, která u nás propagovala použití loveckého španěla v myslivosti. Pracovala řadu let jako rozhodčí z výkonu a exteriéru, napsala také první českou příručku o loveckých španělech. Byla jedním z iniciátorů založení Klubu chovatelů loveckých španělů.

Memoriál Mileny Štěrbové je vrcholnou mezinárodní soutěží loveckých slídičů. Zkouší se podle platného zkušebního řádu pro všestranné zkoušky loveckých slídičů. Soutěž je se zadáváním titulů CACIT, res. CACIT, CACT a res. CACT a koná se pravidelně jednou za dva roky.

Nastínili jsme zde pouze několik nejvýznamnějších soutěží, ale jednotlivé chovatelské kluby mohou pořádat řadu svých soutěží, skládajících se z disciplín vycházejících z Řádu pro zkoušky loveckých psů z výkonu, nebo jim podobných.

Sokolnictví

Sokolnictví je vrcholem spolupráce a souhry zvířat a člověka při lovu. Začátky sokolnictví se datují do 2. tisíciletí př. n. l. a to v oblasti jižní Asie, kde otevřené stepní oblasti poskytují optimální podmínky pro tento způsob lovu. V dnešní době v sokolnictví nejde jen o samotný úlovek, který by bylo možné si obstarat mnohem jednoduššími metodami, ale především o zážitek a obdiv k výjimečným vlastnostem dravců. Pes hraje v této souhře důležitou roli vyhledávače lovené zvěře a dravý pták pak roli lovce. Pokud se vše podaří jak má, úloha člověka je v podstatě minoritní a spočívá pouze v případné pomoci

a organizaci lovu. Ovšem cesta k tomuto finálnímu úspěchu vede velice náročným a dlouhým tréninkem dravce i psa, založeném na porozumění, respektu a úctě ke všem zúčastněným bytostem (jak psovi a dravému ptáku, tak také k lovené zvěři).

V roce 2010 se z iniciativy zejména českých sokolníků zařadilo sokolnictví do nemotného dědictví UNESCO.

Zdravotní úskalí u psů ve výcviku a při výkonu práva myslivosti

Zdravotní komplikace spojené s výcvikem a výkonem myslivosti můžeme rozdělit na dvě kategorie. Jsou to jednak **získaná infekční onemocnění**, kam můžeme zařadit i infestace vnitřními a vnějšími parazity a jednak **úrazy**.

Mezi méně závažná infekční onemocnění zařazujeme například komplex tzv. „Psin-cového kašle“ neboli infekční laryngotracheitidy. Jedná se o onemocnění, které se mezi psy snadno rozšíří na jakékoliv hromadné akci (zkoušky, výstavy, soutěže apod.). Většinou nebývá průběh nijak dramatický, ale na určitou dobu (1–3 týdny) psovi znemožní jeho pracovní využití.

Infestace běžnými parazity, jako jsou blechy nebo klíšťata, které lovecký pes snadno získá při kontaktu s divokou zvěří, jsou problémem dobře řešitelným. Jejich nebezpečí tkví v sekundárních vnitřních parazitech, které mohou blechy i klíšťata přenášet a kteří pak mohou psa ohrozit na zdraví nebo i životě. Nepříjemnou nákazou, zejména norníků, je svrab neboli prašivina, přenášený parazitem zákožkou svrabovou, která se hojně vyskytuje u lišek. Je na místě těmto nákazám předcházet a psa pravidelně ošetřovat antiparazitárními preparáty, zejména proti vnějším parazitům.

Mezi závažná získaná onemocnění patří zejména Aujezskyho choroba, kterou se pes může infikovat při kontaktu s tělními tekutinami nakažené spárkaté zvěře a která je pro takto postiženého psa vždy fatální. Mezi velmi závažné smrtelné infekce patří také vzteklin a psinka a je potřeba brát na ně zřetel, i když se na našem území momentálně nevyskytují. Zvěř přece jen nezná hranice a v okolních zemích jsou nemoci pořád přítomny. Naštěstí proti vzteklině a psince existuje dostupná a účinná vakcína. Připomínáme, že vakcinace proti vzteklině je na území České republiky ze zákona povinná!

Mnohem častější, než nemoci jako takové, jsou u mysliveckých psů úrazy. A to od velmi banálních až po velmi vážné. Mezi ty lehčí patří různé povrchové odřeniny způsobené hustým lesním porostem nebo členitým terénem. Vzhledem k fyzické náročnosti některých disciplín nebo požadovaných výkonů v praxi, se nezdálo by setkáváme s poškozením pohybového aparátu jako jsou zlomeniny, distorze, ruptury vazů, kontraktury a poranění svalů. Často dochází ke zraněním při kontaktu psů s poraněnou zvěří. Nejnebezpečnější jsou střety s divokým prasetem, jelenem a liškou či jezevcem při práci norníků, které často vyžadují neodkladné veterinární ošetření. Jako prevenci poranění je možné psovi nasadit ochranou vestu ze speciálních materiálů, které jsou lehké, aby příliš nezatěžovali psa, přitom dostatečně pevné, aby ochránily nejzranitelnější části psího těla. Při výběru je důležité vestu dobře vyzkoušet, nebo nechat vyrobit přesně na míru, protože v žádném případě nesmí omezovat pohyb psa! Další, hojně využívanou pomůckou, která může sehrát klíčovou roli ve včasném poskytnutí pomoci zraněnému psovi jsou obojky s GPS lokátorem, díky kterému může vůdce svého psa rychle nalézt.

Při práci v noři hrozí psovi nejen zranění od zvěře, ale může dojít i k poškození očí, zejména v písčitém terénu nebo k podráždění a poškození dýchacích cest. Nepříjemnou zdravotní komplikací jako následku práce v poli bývají osiny, které mohou proniknout psovi kůží, nebo mohou být vdechnuty, ev. zapadnout do zvukovodu. Po průniku

*Staffordšírský bulteriér
v ochranné vestě
a s GPS obojkem*

osiny do těla psa má osina tendenci posouvat se měkkými tkáněmi neustále vpřed, protože ve zpětném pohybu, vedoucím k jejímu vyplavení z těla, brání zpětné háčky a tvar obilky. Takto „cestující“ osina v těle může způsobovat velmi různorodou škálu zdravotních obtíží, od relativně neškodného zduření v meziprstí až po závažný zápal plic, nebo i ochrnutí, pakliže se obilka dostane do páteřního kanálu.

Ačkoliv se většina loveckých akcí odehrává v chladnějším období roku, trénovat psa a umožnit mu dostatečné pohybové vyžití je třeba i v létě. A právě v letním období je nutné pamatovat na riziko přehřátí psa. V zimě, kdy se naopak teploty pohybují pod bodem mrazu, obzvláště v kombinaci s absencí sněhu, musí vůdci pamatovat na pravidelné a dostatečné napájení psů během zátěže (lovu i tréninku), protože častý a dlouhodobý deficit tekutin může vést k poškození ledvin.

Zdroje informací:

RATAJ, Jaroslav: Výcvik ohaře pro praxi (III.) Vystavování a postupování, Svět myslivosti č.5/2012

Myslivecký spolek ECCE HOMO. Zkušební řád ČMMJ pro zkoušky z výkonu loveckých psů: zkušební řád loveckých psů [online]. Březen 2018 [cit. 29.6.2023]. Dostupné z: <https://www.ms-eccehomo.cz/zkusebni-rad-cmmj-pro-zkousky-z-vykonu-loveckych-psu>

Klub sokolníků [online]. Klub sokolníků, ©2023 [cit. 13.5.2023]. Dostupné z: <https://www.sokolnictvi.net/>

Zdroj fotografií:

archiv MVDr. Petry Fedorové

archiv Zdenka Tunky

MUSHING

Ing. Jana Zvonková, MUDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Původ slova pochází z francouzštiny ze slova „Marche!“ znamenající „běž“ nebo „utíkej“. Tento výraz používali francouzští Kanaďané. Z „Marche“ se posléze v anglicky mluvící části Kanady rychle stalo „Mush“. Proto se sportu psích spřežení říká mushing.

Doložená historie psích spřežení sahá do 19. století, zejména v severských oblastech Ameriky a Sibiře, kde byla doprava psím spřežením často jediným možným způsobem transportu lidí i materiálu. Největší rozmach zažíval mushing díky „zlaté horečce“ na Klondiku na přelomu 19. a 20. století. Přirozená soutěživost vedla tehdejší zlatokopy k organizaci prvních závodů a položila tak základ mushingu jako sportu psích spřežení. První neoficiální závod se uskutečnil kolem roku 1850, první doklad o oficiálním závodě udává rok 1886. Oba závody se odehrály v Severní Americe.

K popularitě psích spřežení velkou měrou přispěli i polární badatelé, kteří tento způsob přepravy využívali ke svým výpravám k severnímu (dr. Frederic Cook, 21.4.1908) i jižnímu (Roald Amundsen 14.12.1911) pólu.

První závod, jehož tradice se zachovala do dnes se uskutečnil roku 1909 v Nome, kde také vznikl první klub pro saňové psy, který se ujal jeho organizace. Závodilo se z Nome do Candle a zpět (408 mil) a tento závod doposud nese název All Alaska Sweepstakes.

Nejznámější, nejtěžší a patrně nejpoblábnější závod psích spřežení, jehož vznik je opředěn dnes již romantickým hrdinským příběhem nese název Iditarod. Jezdí se od roku 1973, z Anchorage do Nome, po trati dlouhé 1600 km na počest štafetě psích spřežení, která v roce 1925 dopravila vakcínu k potlačení epidemie dětského záškrtu v Nome. V newyorském Central parku připomíná „Serum run“ bronzová socha vůdčího psa Balta.

Z dalších náročných prestižních světových závodů je třeba jmenovat např. Yukon Quest také na Americkém kontinentu a Finnmarkslopet na severu Norska jako nejsevernější závod planety.

Česká republika nemívá v posledních letech úplně ideální podmínky pro pořádání saňových závodů psích spřežení, přesto zde existuje již letitá tradice pořádání Šediváčkova longu. Tento závod je součástí série čtyř závodů Iron sled dog man, měří 222 km a trasa vede Orlickými horami po české i polské straně.

Plemena psů vyšlechtěná pro mushing

„TRADIČNÍ PLEMENA“

Jedná se o plemena psů s dlouhou historií šlechtění, zejména pro dlouhé a střední trati, kde je kladen důraz hlavně na vytrvalost.

Z Českých národních plemen je to **Český horský pes**. Za vznikem tohoto plemene stojí Petr Hanzlík a je určen datem 12.8.1977, kdy se v chovatelské stanici Třeboň-Kopeček narodilo prvních 7 štěňat ze spojení Slovenské čuvačky Galky a tažného psa Leifa, dovezeného z Athabasky. Cílem chovu bylo získat všestranného, dobře

ovladatelného a nenáročného psa, přátelského k lidem, vhodného zejména do horských oblastí. Český horský pes byl jako národní plemeno zaregistrován v roce 1984, ale doposud není plemenem uznaným FCI.

Český horský pes

Aljašský malamut

Grónský pes

Samojed

Sibiřský husky

Aljašský malamut je označován jako „lokomotiva severu“. V zápřahu zpravidla nedosahuje rychlosti jako husky, ale jeho výkon přesvědčuje silou a vyrovnaností.

Grónský pes je nejpůvodnější, nejpřírodnější plemeno využívané ve sportu psích spřežení.

Samojed je považován za nejovladatelnější saňové plemeno psů.

Sibiřský husky je nejmenší, nejútlejší a také nejrychlejší ze severských saňových plemen

Spřežení Alaskánů

Evropský saňový pes

„MODERNÍ PLEMENA“

Druhou skupinu musherských psů tvoří mladší plemena, šlechtěná zejména na rychlost pro sprintové disciplíny.

Aljašský husky (= Alaskán) vznikl křížením sibiřských husky s ohaři, saluki či greyhoundy. V rámci tohoto plemene můžeme odlišit sprintové linie, šlechtěné na rychlost a longové linie, kde je upřednostňována výdrž a odolnost.

Evropský saňový pes má původ v Norsku a vznikl křížením německých krátkosrstých ohařů ze skandinávských linií, v kombinaci s menším procentem greyhounda, pointera a příležitostně i alaskána. V žilách těchto jedinců koluje min 75 % krve ohařů.

Eurohound (= scandinavian hound) pochází ze Skandinávie a vznikl kombinací německých krátkosrstých ohařů a anglických pointerů.

Eurohound

Mushingové disciplíny

Závody psích spřežení rozdělujeme podle **délky tratě** na sprint (krátké), mid (střední) a long (dlouhé). Sprint se zpravidla jezdí na tratích dlouhých od 5 do 20 km, mid od 18 do 66 km a long v podstatě od 40 km výše. V kategoriích mid a long mohou být závody i etapové.

Jiné hledisko třídění závodů psích spřežení je podle **povrchu**. Závody probíhají buď na sněhu (on snow), nebo na suchu (off snow), jak znázorňuje tabulka 1.

Podle **počtu zapřažených psů** rozlišujeme disciplíny individuální (nejčastěji 1–2 psi) a teamové. Individuální třídy jsou obecně pro psy náročnější v tom, že jsou na veškerý

tah sami. Ne každý pes je pro tuto třídu vhodný, nejčastěji se jedná o jedince (pes či fena) ve váhovém rozmezí 27–35 kg.

V teamových disciplínách na sněhu rozlišujeme několik tříd:

- Třída 2 psů – D-třída
2 psi, sprint 6–10 km
- Třída 4 psů – C-třída
2–4 psi + musher na saních
- Třída 6 psů – B-třída
4–6 psů + musher na saních
- Třída 8 psů – A-třída
6–10 psů + musher na saních
- Třída otevřená-unlimited U-třída
více než 10 psů + musher na saních

Severští saňoví psi s průkazem původu F.C.I. mají své vlastní uzavřené třídy nejen v longu – viz Závodní řád.

Na suchu jsou třídy:

- Sprint: tratě měří 4–8 km
Třída C: 3–4 psi + tříkolka/čtyřkolka
Třída A: 5–8 psů + čtyřkolka
- Mid: tratě měří 13–25 km
Třída MB 4–6 psů
Třída MU 7–12 psů.

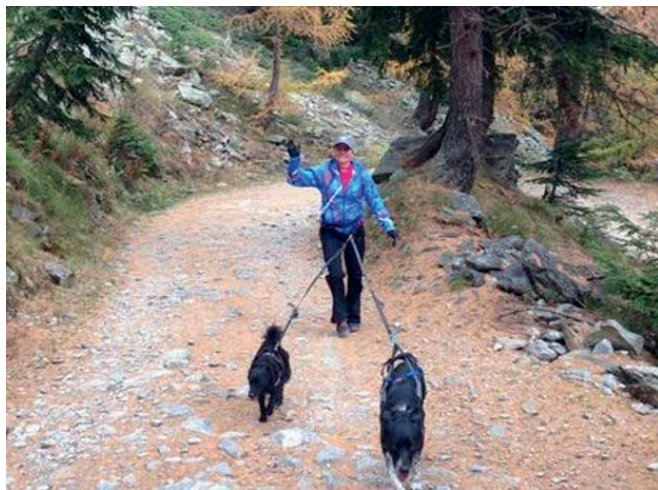
	On snow	Off snow
Individuální disciplíny	Skijöring	Scooter
	Pulka	Bikejöring
	Kombinace	Canicross
		Dogtrekking
Teamové disciplíny	Sprint	Sprint
	Mid	Mid
	Long	

Tabulka 1: rozdělení závodů psích spřežení podle povrchu terénu

DOGTREKKING

Dogtrekking je kynologickým vytrvalostním sportem, při němž jsou překonávány mimořádné vzdálenosti v časovém limitu. Psovod je se psem spojen buď postrojem a vodítkem připjatým k bedernímu pásu, nebo vede psa pouze na vodítku (obě varianty

se mohou střídat, ale nikdy nesmí jít pes „navolno“). V propozicích závodu je uvedena povinná výbava, která většinou zahrnuje spací potřeby, vodu a potravu pro psa i člověka, čelovou svítilnu apod. Dogtrekkingové závody bývají na sto a více kilometrů, nejkratší možná vzdálenost je 80 km. Soutěže mohou být i etapové, kdy je délka etapy minimálně 35 km. Dogtrekking vede účastníky k samostatnému rozvíjení fyzických i mentálních schopností a rozvíjí souhru a vzájemné pochopení člověka a psa.

Dogtrekking, zdroj foto Martina Magnoli Klimešová

CANICROSS

Canicross je druh terénního sportu, běh se psem, kde je pes spojen vodítkem s běžcem a pomáhá mu svým tahem k rychlejšímu běhu. Nejčastěji pořádanými závody v canicrossu jsou sprinty v délce 4 až 7 km.

Canicross, foto Camille Paris

BIKEJÖRING

Bikejöring, nebo-li jízda na kole se psem je jednou z individuálních tříd mushingu. Obvykle se zapřahá ke kolu jeden pes. Můžeme ale před kolem vidět i dva zapřažené psy. Průměrné rychlosti se pohybují okolo 35 km/h! Tratě bývají pro sprint v délce 2–8 km a pro mid 13–25 km.

Bikejöring, foto Camille Paris

SCOOTER

Scooter je druh terénního sportu se psem, kdy jeden nebo dva psi jsou spojeni vodítkem ke koloběžce, na které jede jezdec. Stejně jako canicrossu se může i jízdě na koloběžce se psy věnovat v podstatě úplně každý, kdo vlastní psa jakéhokoli plemene. Vzrůst psa zde ale již může hrát svou roli, protože pes musí být natolik silný, aby kromě jezdce utáhnul i koloběžku. Závodní tratě jsou dlouhé 2–8 km. Midové tratě bývají dlouhé 13–25 km.

Scooter, foto Camille Paris

Scooter, foto: BTWfoto Barbora Twardková

SKIJÖRING

Skijöring je další z individuálních disciplín mushingu, kde v záprahu před lyžařem běží jeden či dva psi. Závodě se běhají ve sprintu na vzdálenosti 5–20 km, dělí se na třídy s jedním psem a se dvěma psy, dále v midu na tratích 30–45 km se dvěma psy a v longu, kde tratě měří 45 a více km, taktéž se dvěma psy.

Skijöring, foto Camille Paris

PULKA

Pulka je individuální zimní mushingová disciplína, při které táhne pes v postroji, upraveném pro připojení oje, speciální sánky tzv. pulku, ke které je připojen lyžař gumovým

lanem. Na sprintových tratích, které bývají 5–20 km, se před pulku zapřahá 1 pes a na midových tratích (30–45 km) je možné zapřahat až 4 psy do řady za sebe pomocí prodloužené oje.

Pulka se běžně používá pro převážení nákladu na sněhu, např. při expedicích. Závodní pulka pro mushing se skládá z oje a těla na lyžích. Oj nad zády psa tvoří obruč, za kterou je možné s pulkou manipulovat. Tělo má nejčastěji podobu nízké aerodynamické rakve, složené ze dna a víka. Uvnitř těla je systém pro kotvení zátěže, protože pulka se dovažuje cca na 70% váhy závodního psa.

Pulka, foto www.mushing.cz

KOMBINACE

Kombinace je individuální zimní mushingová disciplína pro závodníka s jedním psem, která kombinuje disciplíny pulka a skijöring. Kombinace se jezdí pouze na sprintových tratích v celkové délce 5–20 km, přičemž stejnou trať absolvují závodníci v závodě dvakrát. Poprvé od startu s pulkou do depa, kde pulku odepnou, a podruhé z depa skijöringem do cíle.

SPŘEŽENÍ OFF-SNOW

Jedná se o spřežení se 3–4 psy. Vzdálenost tratě na suchu bývá v rozmezí 4–8 km. Pozice psů v tomto spřežení je velice jednoduchá. Z pravidla se jedná o dva zadáky a dva lídry. Obecně platí, že vpředu bývají psi či feny, kteří jsou dobrými tempaři, umí skvěle povelů zatáčení a mají s musherem silné pouto a vzájemnou důvěru. Pro dva psy vpředu je to i psychicky méně náročné a jeden ve druhém mají vzájemnou oporu. Vzadu pak ideálně bývají siloví psi většího vzrůstu. Čas od času je vidět záprah do třech řad, a to dva zadáci, jeden středový pes a jeden lídr.

Tréninkové a závodní vybavení je v této třídě různorodé. K tréninkům spřežení se velice často využívá motorová čtyřkolka. Dříve se převážně trénovalo a závodilo na čtyřkolových kárách. Tyto tréninkové stroje se často střídají, poněvadž oboje přináší jiné svezení se psy a trénink na káře je i z pohledu váhy trochu rychlejším tréninkem oproti motorové čtyřkolce. Co se týče závodění ve třídě spřežení se čtyřmi psy, tak se často využívá závodních tříkolek.

Spřežení off snow, foto: BTWfoto Barbora Twardková

SPŘEŽENÍ ON-SNOW

Nejatraktivnější mushingové závody jsou spřežení na sněhu. Již jsme zmínili, že existuje 5 kategorií podle počtu zapřažených psů (D, C, B, A, U), kteří táhnou saně a mushera. Tréninkové a závodní vybavení si i v této třídě prošlo svým vývojem. Dřevěné saně, většinou z jasanu, jsou stále k vidění, ale na vrcholných soutěžích dominují saně z materiálů 21. století.

Spřežení dvou psů, www.mushing.cz

Lead dogs - vedoucí psi=lídři, kteří jsou nejdůležitější součástí týmu - pomocí nich musher ovládá celé spřežení
 Swing dogs - dvojka psů hned za lídry, kterým pomáhají zatáčet
 Team dogs - týmoví psi bez specifické funkce
 Wheel dogs - zadáci, většinou silnější psi, kteří jsou hned před károu/saněmi

Způsob zapřažení psího spřežení, www.mushing.cz

Zdravotní úskalí mushingu

Vzhledem k tomu, že se jedná o sport fyzicky velice náročný, je nezbytné zajistit maximální možný komfort psa nejen během výkonu, ale také před ním a po něm. Velkým rizikem tohoto sportu je přehřátí a dehydratace. Předcházet těmto útrapám lze řízeným napájením před a po zátěži a správnou volbou tréninku. Optimální dávka tekutin přijatých psem cca 1,5–2 hodiny před zátěží je 15ml vody na 1 kg váhy psa. U longových tratí se pak napájení dělí do 2 dávek, a to větší 3 hodiny a menší cca 1,5 hodiny před zátěží. Pro zajištění příjmu tekutin lze vodu ochutit vývarem, trochou konzervy apod. Místo čisté vody lze použít i speciální komerčně vyráběné přípravky pro udržení optimálního vnitřního prostředí organismu. Před samotným výkonem je samozřejmě nutné pamatovat na dostatečné vyvenčení psích sportovců! Na potřebu napájení je třeba pamatovat i v chladných měsících roku, kdy psi nemají sami od sebe pocit žízně tak, jako v létě.

Celoroční trénink je třeba plánovat a přizpůsobovat s ohledem na klimatické podmínky. Zejména v teplých měsících je velké riziko přehřátí psa! V této době je třeba tréninkovou zátěž adekvátně snížit a snažit se využívat chladnějších období dne (brzo ráno, nebo naopak ve večerních hodinách), a také, pokud existuje možnost, volit trať raději chladnějším lesem, nebo podél vody apod. S chladem se naopak „severští“ psi vyrovnávají velice dobře, obzvláště při běhu. Problém může zima představovat pro „moderní“ musherská plemena psů, jejichž srst není tak dobře přizpůsobena odolávání nízkých teplot. Obzvláště prochladnutí mezi rozcvičením psa a startem závodu/ tréninku, nebo mezi jednotlivými koly, zvyšuje riziko zranění, přemožení, natažení svalů apod. Tomu lze dnes dobře předcházet použitím psích deček a oblečků, kterých je na trhu nepřeberné množství.

Střídání psů v tréninku na pozici ve spřežení (levá, pravá strana, vepředu, vzadu) je vhodné jednak proto, že pes tak nabývá na své univerzálnosti, ale také brání chronickému přetížení některé části těla.

Důležitou součástí výstroje psa je správně padnoucí postroj. Pravidelnou kontrolou psího těla po každém běhu lze zavčas odhalit špatně padnoucí postroj, nebo jeho poškození, které by mohlo vést k odřením, nebo otlačení psa.

Úrazům se někdy nedá vyhnout ani při maximální snaze. Dochází zejména k poranění psích tlapek, jako např.: odřeniny, řezné rány, podvrtnutí, ale může dojít i ke zlomení prstů apod. Pokud je terén nepříznivý (ledovka, zmrzlý sníh, extrémní sucho apod.), musher chrání tlapky svých svěřenců použitím ochranných botiček pro psy. Při karambolech, ke kterým občas dochází může dojít k poranění psa i člověka. Občas dojde i k různě závažným kousným poraněním.

Zdroje informací:

Česká asociace sleddog sportů [online]. Česká asociace sleddog sportů, ©2023 [cit. 29.6.2023]. Dostupné z: <https://www.mushing.cz/>

Český horský pes [online]. Klub českého horského psa, ©2023 [cit. 13.5.2023]. Dostupné z: <https://ceskyhorsky pes.cz/>

Dogtrekking Česká republika. Soutěžní řád Dogtrekkingu [online]. [cit. 13.5.2023]. Dostupné z: <https://www.dogtrekking.cz/SoutezniRad/>

Zdroj fotografií:

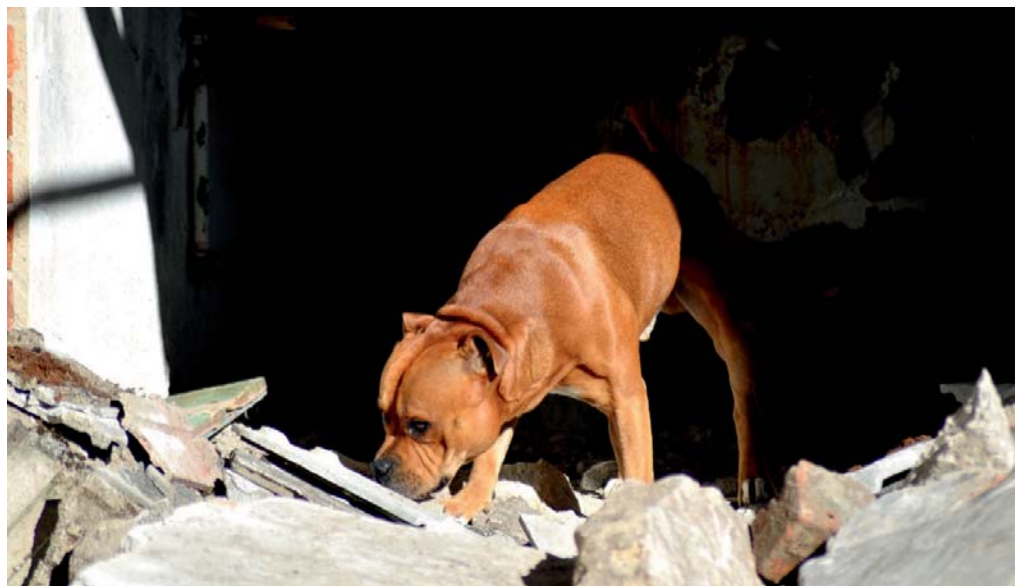
www.mushing.cz

BTWfoto Barbora Twardková

Camille Paris

ZÁCHRANÁŘSKÝ VÝCVIK

MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Ačkoliv bylo vyvinuto nepřeberné množství kvalitních, užitečných, více či méně dostupných technických pomůcek a nástrojů k vyhledání pohřešovaných osob, stále je psí čich v tomto směru nenahraditelný. V literatuře lze najít údaj, že jeden záchranný tým člověka a psa dokáže za stejný čas nahradit 50 lidí, prohledávajících terén bez psa. Využití psů pro nalezení lidí se poprvé objevuje v období 2. světové války, kdy psi pomáhali hledat zasypané lidi v troskách domů zničených při náletech. V Československu se výcvik záchranných psů datuje od 50. let 20. století, kdy byli psi, vyvíjení amatérskými kynology po patřičném přezkoušení, využíváni Horskou službou. V roce 1990 vznikl oficiální Svaz záchranných brigád kynologů ČR, který dodnes vychovává kynology záchranné.

Zvláštěností tohoto oboru kynologie je, že motivace psovodů pro výcvik psa v tomto duchu může být různá. Najdeme zde psovody s touhou aktivně se účastnit skutečných záchranných akcí a pomáhat v nalezení a záchraně osob, ale také psovody, kteří vidí svou realizaci spíše ve sportovním pojetí záchranného výcviku. Existuje i řada majitelů psů, kteří tímto druhem výcviku pouze tráví svůj volný čas se psem a žádné další ambice nemají.

Sportovní pojetí záchranného výcviku

Psovodi, kteří chtějí skládat záchranné zkoušky a účastnit se soutěží v této disciplíně kynologie, se řídí Zkušební řádem. Na výběr je v České republice ze dvou stěžejních zkušebních řádů. Mezinárodní zkušební řád IRO a Zkušební řád SZBK ČR pro záchranné psy, které doplňují ještě další, jako např. Mezinárodní zkušební řád FCI družstev.

Zkoušky a soutěže podle **Mezinárodního zkušebního řádu** zastřešuje organizace FCI. Mezinárodní zkušební řád rozeznává 6 kategorií vyhledávání:

- Stopa RH-F
- Plošné vyhledávání RH-FL
- Sutinové vyhledávání RH-T
- Lavinové vyhledávání RH-L
- Mantrailling RH-MT
- Provádění vodních prací RH-W

Výkonnostní stupně pak u každé disciplíny rozeznává 3: **V, A, B**

V je vstupní stupeň zkoušky, jehož úspěšné absolvování je podmínkou pro účast ve vyšším stupni **A**. Kritériem pro nástup psa k vykonání zkoušky stupně **V** je dosažení věku minimálně 15 měsíců, pro stupeň **A** je to 18 měsíců a pro stupeň **B** 20 měsíců.

Pro složení zkoušky **A** je nezbytné složit zkoušku stupně **V** příslušného zaměření. Pro postup do úrovně **B** je nutná minimálně 2x složená zkouška stupně **A** stejného zaměření vždy nejhůře ve známce dobře. Podmínka účasti na zkoušce stupně **B** pro lavinové a vodní zkoušky je 1x složená zkouška stupně **A** nejhůře ve známce dobře.

Každá plnohodnotná zkouška se skládá z části **poslušnost a dovednost** a z **pachové práce**. Zatímco cviky poslušnosti a dovednosti mohou být pro některé kategorie shodné, pachové práce jsou specifické podle konkrétního zaměření.

Mezi cviky **poslušnosti** patří např.: ovladatelnost na/bez vodítka, průchod skupinou osob, odložení za chůze vleže s přivoláním, změny poloh, polohy psa na vzdálenost s přivoláním, aport volný, nesení psa a jeho předání, ovladatelnost na vzdálenost atd.

Dovednost je ověřována pomocí cviků např.: chůze po nepříjemném materiálu, překonání pevné lávky, jízda dopravním prostředkem, tunel, pohyblivá lávka na sudech, vodorovný žebřík atd.

Náplň specifické části zkoušky je dána zaměřením kategorie a výkonnostním stupněm. Ve všech případech (s výjimkou vodních prací) jde o nalezení ukryté osoby a její označení. Způsobů povoleného značení osoby je několik, ale psovod musí dopředu rozhodčímu oznámit, jakým způsobem bude jeho pes nález značit. Označování štěkotem u nalezené osoby je nejčastější způsob značení. Označování nálezku znamená, že pes již při vypuštění k hledání má na obojku přidělanou nálezkou, kterou u nalezené osoby uchopí to tlamy a přinese ji k psovodovi, který ho poté následuje k nalezené osobě. Při volném značení běhá pes nejrychlejší cestou mezi psovodem a ukrytou osobou a vede tak psovoda k ukryté osobě. Při označování polohou musí pes setrvat u nalezeného předmětu nebo u nalezené osoby až do příchodu psovoda v pozici vleže, vsedě nebo ve stoje. Tento způsob značení lze použít pouze u stopařské specializace, nebo mantraillu. Hrabání a dobývání se do úkrytu je způsob značení nálezu při lavinovém vyhledávání.

STOPA RH

K nalezení ukryté osoby musí dojít díky vypracování stopy psem, který jde před psovodem buď na volno, nebo na 10 m vodítku (při vstupní zkoušce je stopa vlastní, tzn. psovod ji našlape sám a je ukončena předmětem). Kladeč (osoba pokládající stopu a čekající na konci v úkrytu) cestou pohodí několik předmětů, které musí pes při vypracování stopy označit předem určeným způsobem. Délka, tvar a stáří stopy jsou dány výkonnostním stupněm zkoušky (např. stupeň B obnáší stopu dva tisíce kroků dlouhou, 3 hodiny starou, o 8 lomech a 8 ztracených předmětech). Zajímavostí je i úvod stopy v obtížnosti A a B, kdy její začátek není označen cedulkou, ale začíná pohozeným identifikačním předmětem kladeče, který musí pes samostatně nalézt a označit.

PLOŠNÉ VYHLEDÁVÁNÍ R-FL

Jedná se o prohledávání více či méně přehledného terénu o rozměrech podle stupně skládané zkoušky, v němž je ukryto 1-3 osoby (V-1 osoba, B-3 osoby). Volba úkrytů se opět odvíjí od stupně zkoušky od takových, kdy je psovi umožněn zrakový i fyzický kontakt s hledanou osobou, až po úkryty typu posed ve výšce do 3 m nad zemí.

SUTINOVÉ VYHLEDÁVÁNÍ RH-T

Terén pro sutinové vyhledávání by měl odpovídat například pobořeným domům apod. V této disciplíně je kladen mimořádný důraz na samostatnou práci psa, kdy psovod je za psem do terénu puštěn až na pokyn rozhodčího, nebo až po označení nálezu psem. Ve vytvořených úkrytech je schováno 1–3 osoby (V-B) a obtížnost úkrytů (spodní, boční, výškové, temné prostory apod.) je opět dána stupněm skládané zkoušky. Soustředěnost psa na práci je testována přítomností rušivých vlivů jako např. přítomností doutnajícího ohně, zvuku motoru, úderů kladivem apod.

Pes prohledávající sutinu

LAVINOVÉ VYHLEDÁVÁNÍ RH-L

Jak už název napovídá, tato disciplína se provádí na sněhu, kdy je prohledáváno sněhové pole o rozměrech daných pro jednotlivé stupně zkoušky. V tomto prostoru je schováno 1–3 osob (V-B). Úkryty jsou zhotoveny tak, aby se k ukryté osobě pes mohl snadno dostat u vstupní zkoušky, a naopak pro něj byla osoba nedosažitelná ve vyšších stupních. Psovod se pohybuje na sněžnicích, nebo skialpinistických lyžích. Od stupně A musí psovod prokázat také schopnost používat lavinový vyhledávač.

MANTRAILING RH-MT

Mantrailing je disciplína podobná stopě, ale pes zde není odkázán pouze na pach „šlápoty“, ale smí využívat jakékoliv částice pachu zachycené v prostoru. Náročnost mantrailového vyhledávání je odstupňována délkou, stářím, typem terénu, křížením dráhy jinou osobou, tvarem trailu a přítomností cizích osob.

PROVÁDĚNÍ VODNÍCH PRACÍ RH-W

Schopnost psa pomoci osobě ve vodě v nesnázích je prověřována cviky jako přinesení lana/záchraného kruhu osobě na surfu/ve člunu, záchrana tonoucího ze břehu, kdy pes musí na pokyn psovoda doplavat pro „topící se“ osobu, umožnit jí chytit se jeho postroje/vesty a doplavat s ní zpět ke břehu. Dále pak přinesení záchranné pomůcky ze člunu osobě v loďce, záchrana tonoucího ze člunu a přivlečení nepojízdné loďky. Rozdíl ve vyšších kategoriích je mimo jiné ve vzdálenostech, na které se předepsané cviky předvádějí.

Zkoušky a soutěže podle **Národního zkušebního řádu** v zásadě respektují kategorie shodné s Mezinárodním zkušebním řádem, liší se však v jednotlivých disciplínách. Navíc, oproti MZŘ jsou zde uvedeny speciální zkoušky zaměřené na vyhledávání lidského

Pes při překonávání sklopné kladiny

cadaver pachu. Zkoušky stop, ploch, sutin, vody a lavin jsou podle obtížnosti děleny na 1. až 3. stupeň. Mantraillingové disciplíny v tomto zkušebním řádu nejsou uvedeny. Zkouška se také skládá z oddílů pachových prací, oddílů poslušnosti a dovednosti.

Vstupní zkouška ZZZ je jedna, shodná pro všechny následné vyšší, specializované kategorie, ale psovod si může vybrat ze 2 způsobů ověření pachové práce psa, a to buď vypracováním stopy, nebo plošným vyhledáváním. Kromě vlastní pachové práce se zkouška skládá z disciplín poslušnosti (ovladatelnost na vodítku, polohy psa u nohy psovoda, aport, štěkání psa na povel, dlouhodobé odložení), a dovednosti (skok daleký, kladina pevná, kladina sklopná, pohyblivá lávka na sudech, tunel).

ZKOUŠKY SUTINY ZZP1-3

V kategorii vyhledávání osob v sutinách jsou prověřovány schopnosti psa pachově nalézt a samostatně označit osoby ukryté pod úrovní terénu a současně také ověřit ochotu psa pracovat v prostředí, které je svými prvky náročnější pro jeho pohyb. Prohledávání terénu je prováděno v rámci jedné zkoušky 2x, pokaždé musí být terén i ukryté osoby jiné. Psovod se smí pohybovat v terénu se psem, ovšem s výjimkou tzv. „no go“ zóny, kam vstupovat nesmí. Náročným prvkem pro psovoda je pravidlo, že psovod sice ví, kolik osob celkem bude schováno, ale netuší, kolik jich je konkrétně v kterém terénu. U zkoušky ZZP3 je v terénu k nalezení uložen i vzorek lidského pachu (cadaver).

Nález osoby ukryté v pneumatikách

ZKOUŠKY PLOCHY ZTV1-3

Plošné vyhledávání je zaměřeno na schopnost psa samostatně, vytrvale a ochotně pracovat na vyhledání ztracené osoby v různorodých terénech. Zároveň je prověřována schopnost psovoda orientovat se v prostoru, používat GPS zařízení a zvolit nejvhodnější taktiku

prohledávání. Úkryty se mohou nacházet v úrovni terénu, nebo nad ním a osoby mohou být částečně nebo zcela přikryté. V rámci jedné zkoušky jsou prohledávány dva různé terény, přičemž psovod nezná počet osob ukrytých v každém z nich. V druhém stupni je jeden z terénů prohledáván v noci. Ve stupni ZTV3 je založen i vzorek lidského pachu.

ZKOUŠKY STOPY ZZS1-3

Smyslem zkoušky záchranného stopování je sledováním stopy nalézt a označit ztracenou osobu. Pes musí v rámci zkoušky úspěšně vypracovat dvě stopy s různými osobami a různé obtížnosti. Začátek stop je u prvního stupně označen a psovi je umožněno nasumovat pach hledané osoby ze zanechaného předmětu. U vyšších stupňů již musí pes první předmět signalizující začátek stopy samostatně vyhledat. Ve druhém stupni obtížnosti se druhá stopa vypracovává po setmění. U zkoušky ZZS3 musí pes rozlišit správnou stopu kladeče (od něhož dostal předmět k nasumování pachu) od 3 stop položených jinými kladeči. Náročnější je s vyšším stupněm také délka, stáří a tvar stop.

ZKOUŠKY VODA ZVP1-3

Zkoušky vodních prací prověřují ochotu psa k práci ve vodě, včetně práce ze člunu. Jízda, nastupování a vyskakování by měly být pro psa zcela přirozenou součástí jeho práce, stejně tak musí projevovat vytrvalost, dobrou fyzickou kondici a jistotu v plavání. Kromě záchrany topící se osoby, musí být pes schopen nalézt na hladině a přinést předmět, pro který byl vyslán, ze člunu nalézt ztracený předmět a opět ho do člunu aportovat, přivléct člun apod. V nejvyšším stupni zkoušky musí pes nalézt a označit ve vodě a v pobřežním pásmu ukrytý vzorek lidského pachu.

ZKOUŠKY LAVINY ZLP1-3

V podstatě lze lavinové zkoušky označit za zimní variantu terénního vyhledávání, s osobami ukrytými pod sněhem. Ve 2. stupni je jeden ze dvou prohledávaných terénů vypracován v noci. Ve zkoušce ZLP3 je opět založen i vzorek lidského pachu. Psovod se po terénu pohybuje na lyžích, nebo sněžnicích.

ZKOUŠKY SPECIÁLNÍ-CADAVER C

Zkoušky záchranných prací cadaver jsou speciálními zkouškami pro vyhledání vzorku lidského pachu psem. Obsahem zkoušek jsou dvě speciální pachové práce podle specifického zaměření (plochy, sutiny, laviny, voda), ale bez oddílu poslušnosti. Druhé stupně těchto speciálních zkoušek se svojí obtížností, použitím rušivých předmětů i různých negativ a důrazem na odpovědnost psovoda při prohledání terénu, co nejvíce přibližují praxi.

- Zkouška záchranných prací Cadaver ZCP-C1-2 (sutiny)
- Zkouška lavinových prací Cadaver ZLP-C1-2
- Zkouška vodních prací Cadaver ZVP-C1-2
- Zkouška terénního vyhledání Cadaver ZTP-C1-2

Mezinárodní zkušební řád FCI družstev formuluje požadavky na práci tříčlenných záchrannářských družstev. Tato družstva jsou považována za základní komponenty při sestavování mezinárodních záchranných týmů pro zahraniční mise. 1. ročník Mistrovství světa družstev FCI se konal v roce 2008 v Žatci. Účast je omezena počtem tří psovodů z každého členského státu FCI, přičemž všichni tři členové družstva podstupují výkony v sutinách, na ploše i na stopě v úrovních nejvyšších stupňů zkoušek.

Praktické pojetí záchrannářského výcviku

Do opravdového zásahu hledání osob v sutinách smí být nasazeni pouze týmy řádně proškolené a atestované Ministerstvem vnitra-generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR. Do plošného vyhledávání, ačkoliv i pro toto odvětví uděluje MV-GŘ HZS atesty, smí být nasazeni i dobrovolníci z řad amatérů, např. na požádání rodinných příslušníků ztracené osoby, přes dobrovolné organizace, ve spolupráci s policií ČR a ostatními složkami Integrovaného záchranného systému.

Atesty MV-GŘ HZS jsou udělovány po úspěšném složení atestačních zkoušek před zkušební komisí. Zkoušky jsou koncipovány jako dvou až tří denní soustředění. Psovodi se k atestačním zkouškám přihlašují prostřednictvím vysílající organizace (např. Svaz záchranných brigád kynologů, Kynologická záchranná jednotka, Sirius), ve které jsou členy poté, co splní přezkoušení v organizaci zastoupené v odborné kynologické komisi a jsou připraveni k absolvování atestačních zkoušek. Atesty jsou vydávány pro dvě specializace, a to specializace S-sutiny (umožňuje nasazení týmu ve zříčených budovách k provádění záchranných prací v rámci IZS) a specializace P-plošné (umožňuje nasazení týmu v plošném pátrání po pohřešovaných osobách v rámci IZS). Kynologický atest je vydáván s platností na 2 kalendářní roky. Držitel kynologického atestu je evidován v seznamu držitelů kynologických atestů, který spravuje MV-GŘ HZS a podle aktuální potřeby jej poskytuje hasičským záchranným sborům krajů.

Držitelé atestů MV-GŘ HZS mohou požádat o zařazení do seznamu psovodů se psy, které lze zařadit do záchranné jednotky vysílané do zahraničí („Seznam pro MZO“). Požadavky pro zařazení do tohoto seznamu jsou kladeny zejména na psovoda a týkají se zdravotní způsobilosti, psychické odolnosti, povinného očkování, dosažitelnosti apod.

Obsah atestačních zkoušek je uveden ve Zkušebním předpisu kynologů pro IZS. V tomto předpisu jsou uvedeny požadavky na podmínky zkoušky (druh a počet terénu, časové limity atd.), požadavky na psa i na psovoda a způsob hodnocení.

Při atestační zkoušce se hodnotí zejména souhra psovoda se psem, rychlost, systematickosti, vytrvalost a ovladatelnost psa, způsob a přesvědčivost označení nalezených subjektů, pohyb a postup psovoda a psa v terénu. Pro splnění zkoušky je nutno nalézt všechny hledané subjekty!

Zdroje informací:

Svaz záchranných brigád kynologů ČR. Zkušební řády [online]. © 2023 [cit. 29.6.2023].

Dostupné z: Výcvik záchranných psů je formován třemi zkušebními řády. Pro ČR je klíčový národní zkušební řád, pr (zachranari.cz)

Přednáška: Záchranná kynologie, doc. PhDr. Kateřina Jančaříková, Ph.D., VETUNI 2022.

Zdroje fotografií:

Archiv ing. Daniela Sedláka

Archiv MVDr. Lucie Urbanové, Ph. D.

www.zachranari.cz

OBEDIENCE – POSLUŠNOST, OVLADATELNOST

MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Tento druh sportu pochází z Anglie, kde byl poprvé představen v rámci doprovodného programu prestižní světové výstavy psů Crufts. Odtud se pak šířil do Skandinávie, kde došel jistých úprav v pravidlech a časem byl zaštitěn organizací FCI. Do České republiky přišel tento sport relativně nedávno, první klub Obedience CZ byl založen roku 2007 a je součástí Českého kynologického svazu.

Slovo „obedience“ lze do češtiny přeložit jako poslušnost, či ovladatelnost. V tomto kynologickém odvětví je kladen důraz na rychlost, ochotu a radost psa z provádění cviků, ale zároveň o přesnost a detailní propracování a předvedení cviků. Důležitá je souhra psa se psovodem, a to i při provádění cviků ve vzdálenosti od psovoda. Kromě devíti cviků poslušnosti je do prvků obedience začleněn i jeden cvik z kategorie pachových prací.

Pravidla obedience se řídí zkušebními řády. Mezi Českým zkušebním řádem a Mezinárodním zkušebním řádem existují některé rozdíly. Například v Česku rozlišujeme 4 výkonnostní kategorie (OB-Z, OB-1, OB-2, OB-3), mezinárodní ZŘ uvádí pouze 3 (OB1-3). Zatímco mezinárodních soutěží se mohou účastnit pouze psi s průkazem původu, u nás je obedience přístupná i plemenům neuznaným FCI i psům bez průkazu původu a křížencům.

Pořádání obedience akce klade poměrně vysoké nároky na organizátory, protože je třeba zajistit dva druhy překážek (plná a otevřená) s nastavitelnou výškou skoku, vhodné aportovací předměty a činky, kužely a markery pro vyznačení klíčových bodů pro jednotlivé cviky, sadu karet pro ukazování stupně hodnocení, sadu tabulek s označením poloh pro cvik ovladatelnost na dálku, nástroje pro vyznačení kruhu/čtverce atd. Kromě delegace rozhodčího, musí být jmenován i uznaný steward, což je pomocník rozhodčího, který se spolupodílí na průběhu akce (uděluje pokyny účastníkům apod.).

Zkouška OB-Z je základní, vstupní zkouškou pro účast v soutěžích obedience v ČR. Po splnění této zkoušky na známku „dobře“ a lépe, a pokud nebylo uděleno nulové ohodnocení cviku „skupinové odložení“, může tým (psovod a pes) postoupit do kategorie OB-1.

Náplní této zkoušky je:

- Odložení vsedě ve skupině 30 sekund, psovod v dohledu
- Chůze u nohy
- Odložení do lehu nebo do sedu za chůze
- Přivolání
- Vyslání do čtverce (pokud je pes vzdálen od psovoda, jako v tomto případě, smí psovod užít kromě hlasových povelů i povely posunkové)
- Držení aportovací činky
- Ovladatelnost na dálku
- Skok přes překážku

- Vyslání okolo kuželu a zpět
- Všeobecný dojem (hodnotí se zejména ochota psa k práci a uposlechnutí povelů)

Zkouška OB3 je nejvyšším výkonnostním stupněm a pořádají se podle ní nejvyšší soutěže.

Náplní této zkoušky je:

- Odložení v sedě ve skupině, 2 minuty, psovodi v úkrytu
- Odložení vleže ve skupině, 1 minuta a přivolání
- Chůze u nohy (prověřuje se v normálním, pomalém a rychlém tempu, ve spojení s obraty do stran, čelem vzad a zastavením, ale také chůze vzad)
- Odložení za chůze a přivolání (rozhodčí před začátkem rozhodne, které 2 pozice ze „sedni“, „lehni“, „stůj“ mají být provedeny-stejně pro všechny účastníky)
- Přivolání se zastavením do rozhodčím předem určené pozice „sedni“, „lehni“, „stůj“ (po absolvování první třetiny dráhy uvede psovod slovním povelům psa do příslušné pozice a opět jej přivolá, ve druhé třetině dráhy se zastavení opakuje)
- Vyslání do čtverce, položení a přivolání
- Směrový aport (pes musí na pokyn psovoda vybrat ze tří čínek tu správnou a aportovat ji)
- Vyslání okolo kuželů / barelu, zastavení, aport a skok (pes je po oběhnutí kuželů povelům zastaven v příslušné pozici a na další povel psovoda vybírá správný aport a zdolává příslušnou překážku)
- Pachové rozlišování a aport (pes musí na povel rozeznat psovodem napachovaný předmět mezi stejně vypadajícími dalšími 5–7 předměty a ten přinést psovodovi)
- Ovladatelnost na dálku (pes je od psovoda vzdálen 15 m a na posunkový/hlasový povel zaujímá polohy „sedni“, „lehni“, „stůj“)

Mezi nejvyšší pořádané soutěže patří Mistrovství ČR na národním poli a Mistrovství světa FCI. V obedienci je možné získat v tuto chvíli dva národní šampionáty a jeden mezinárodní:

- Šampion práce ČR (ChP)
- Klubový šampion (KŠ)
- Mezinárodní šampion Obedience FCI (C.I.Ob.)

Rally Obedience

Poměrně novým odvětvím obediencie je Rally Obedience (RO). Tato disciplína pochází z USA, odkud se od roku 1990 šíří nejen do sousední Kanady, ale i do Evropy. RO je skutečně pro všechna plemena psů každého věku. Jedná se o soustavu jednotlivých stanovišť, označených unifikovanými kartami, na kterých se provádějí předem známé cviky, avšak vždy v různém pořadí. Tato dráha se označuje jako „parkur“. Příprava parkuru je proti obedienci méně náročná a vyžaduje jen minimum pomůcek. Cílem je, aby tým psovod – pes absolvoval parkur v co nejkratším čase

(maximálně 4 minuty), přičemž se pes pohybuje u levé nohy psovoda a plní povely co možná nej přesněji. Na rozdíl od sportovní kynologie či obedience může psovod bez omezení psa povzbuzovat a chválit. Diskvalifikující jsou však jakékoli korekce tělem psovoda či vodítkem. Během parkuru může psovod psa na určených místech odměnit pamlskem nebo hračkou.

Soutěže se konají ve čtyřech základních stupních s odlišnou obtížností:

- RO Z (začátečníci) – Parkur se skládá z 15–18 karet určených pro třídu RO Z. Tým může startovat s vodítkem nebo bez vodítka
- RO 1 – Parkur se skládá z 18–20 karet určených pro třídy RO Z a RO 1. Tým může startovat s vodítkem nebo bez vodítka
- RO 2 – Parkur se skládá z 20–22 karet určených pro třídy RO Z, RO 1 a RO 2. Tým startuje pouze bez vodítka
- RO 3 – Parkur se skládá z 22–24 karet určených pro třídy RO Z, RO 1, RO 2 a RO 3. Tým startuje pouze bez vodítka
- RO V (veteráni) – V této třídě mohou startovat pouze psi starší 8 let. Start v RO V je dobrovolný, ale pokud již pes jednou v této třídě startoval, nesmí nastoupit v jiné. Parkur se skládá z 12 karet vybraných pro tuto třídu a týmu se neměří čas. Tým může startovat s vodítkem i bez vodítka. Psovod může u každého cvičení zopakovat jednu povel bez ztráty bodů a může psa odměňovat kdykoliv, aniž by přerušil průběh cvičení

Příklady cviků, které jsou náplní RO jsou: sedni, lehni, obejítí psa ponechaného v určité pozici psovodem, chůze u nohy s obraty, změna tempa chůze u nohy, předsednutí, spirála nebo slalom mezi kužely, průchod mezi miskami s psím jídlem apod.

Zdroje informací:

Klub Obedience.cz, z.s. [online]. [cit. 29.6.2023]. Dostupné z: <http://www.obedience.cz/>
STEMMEROVÁ, Lucia. Obedience: vysoká škola psí poslušnosti. Praha: Plot, 2012.
ISBN 978-80-7428-092-4.

DOGDANCING

Ing. Jana Zvonková, MUDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Dogdancing je kynologický sport, ve kterém pes pod vedením psovoda provádí naučené cviky v rytmu hudby. Na rozdíl od jiných sportů je dogdancing vhodný pro všechna plemena psů. Cviky nejsou nijak omezovány, pokud nehrozí úraz psa anebo nejsou pro psa nebezpečné kvůli jeho nedospělosti či tělesné stavbě.

Dogdancing se dělí na 4 divize.

Divize A – Musical Dressage neboli Hudební drezúra klade důraz na pohyb psa, ten by měl předvádět plynulý rytmický krok, klus i cval. Pes je bez vodítka a měl by se držet u nohy, nebo v blízkosti psovoda a při pohybu být neustále v souladu s hudbou a psovodem. Kromě pohybu se hodnotí přesná práce psa. Sestava spočívá v drezúrových pohybech, tj. pohyb psa ukazuje rovnovážné, plynulé a rytmické pohyby, které odráží načasování (rytmus) a frázování hudby.

Mezi základní taneční prvky této divize patří:

- Pohyb dopředu, ať už se jedná o krok, klus, cval, skok nebo běh
- Pohyb stranou, a to doleva nebo doprava, kdy pes předvádí překroky stranou
- Zpětný pohyb (chůze, klus, skok, nebo odraz)
- Kruhový pohyb (pes se pohybuje po kružnici jakéhokoliv poloměru, točí se, nebo obchází)
- Vlnitý pohyb (pes střídá křivky kruhu společně s psovodem, s využitím rekvizity, nebo samostatně)
- Osový pohyb – pivot (pes se otáčí kolem své osy s na místě fixovanými hrudními, nebo pánevními končetinami a záda udržuje stále rovná)
- Sestava je dále doplněna o freestylové prvky

Divize B – Heelwork to Music spočívá v práci psa bez vodítka v heel pozicích, což jsou různé pozice u levé a pravé nohy psovoda. V České republice existuje celkem 10 heel pozic. V heelworku by měla být podstatná část skladby (minimálně 75 % cviků) v heel pozici. Přidané cviky (maximálně 25 %) mohou být ve skladbě obsaženy, ale měl by je spojit heelwork.

Pes se při sestavě nesmí dostat do vzdálenosti větší než 2 m od psovoda.

Heelwork prokazuje schopnost psa udržet rameno blízko levého nebo pravého kolena psovoda, který se pohybuje elegantně v jakémkoli vyhovujícím tempu.

Divize C – Freestyle je určena pro psovody, kteří své psy chtějí učit inovativní pohyby a ovládat je na různé vzdálenosti. Tato divize je nejvíce oblíbená jak mezi účastníky, tak i diváky. Tato kategorie povoluje jakékoliv prvky, které nejsou v rozporu s fyzickými schopnostmi psa a nejsou nebezpečné. Cviky mohou být předváděny v jakékoliv pozici a vzdálenosti od psovoda.

Do sestavy lze zapojit i interakci s rekvizitami a psovodem a je to nejlepší kategorie pro vytvoření příběhu a dramatické interpretace hudby. Choreografie freestylu by měla být „příběhem“, ne pouhými cviky do hudby. Heelwork, jak je popsán výše, je akceptovatelný, takové cviky však musí zabírat minimální část skladby.

Základní pohyby freestyle:

- OTOČKY – pes rotuje na místě
- KRUHY – pes se pohybuje po definovaném kruhu, poloměr je neomezený a pes může kroužit kolem psovoda, rekvizity nebo samostatně
- SLALOM – soubor střídajících se kruhových pohybů nebo zatáček, které mohou být kolem nohou psovoda, či rekvizity
- COUVÁNÍ – s psovodem, směrem od psovoda, směrem k psovodovi nebo okolo psovoda či ve slalomu
- PÓZA (pozice) – pes udržuje nehybnou pozici jako stoj, sed, leh, úklona, prosení, mávání packou, leh na boku a tak dále
- PRÁCE NOHOU – pes používá přední nebo zadní nohy individuálně na povel
- PRÁCE NA DÁLKU – pes pracuje ve značné vzdálenosti od psovoda
- CVIKY NA ZADNÍCH – panáčkování nebo balancování pouze na zadních nohách
- PLAZENÍ – pes se udržuje v pozici leh a při tom se pohybuje
- SKOKY – pes může skákat odrazem od psovoda či rekvizity, volným skokem nebo poskočením (zhoupnutí se na zadní)
- SUDY – pes se přetáčí v pozici lehu doleva nebo doprava

Divize D – Dances with Dogs klade důraz na pohyby psovoda. Pes smí provádět libovolné cviky z dressage, heelwork či freestyle nebo kombinované v libovolné pozici, ale velký význam mají taneční prvky psovoda. Ten předvádí taneční kroky a pes kopíruje jeho pohyb nebo jej svými cviky vhodně doprovází (práce s nohama psovoda).

V České republice se pořádají závody i zkoušky dogdancingu. Ve srovnání s jinými kynologickými sporty je mezi závody a zkouškami velký rozdíl.

Zkoušky dogdancingu

Zkoušky se skládají ve všech čtyřech divizích. Jsou složeny z předepsaných cviků dle dané divize a kategorie, které musí pes vykonat. Je přesně určen i rozsah, délka cviků a časový limit zkoušky. Psovod odevzdává rozhodčím seznam cviků, který si sám vytvořil z povinných prvků. Pořadí cviků musí přesně dle tohoto seznamu dodržet. Seběmenší odchylka (o krok méně, o vteřinu více) znamená pro tým diskvalifikaci. Hudbu si také psovod volí sám, vybraná skladba by měla odpovídat tempu psa a pořadí cviků by mělo být v souladu s hudbou.

Jako příklad uvádíme předepsané cviky zkoušky Freestyle 3:

- Práce tlapek-minimálně 4 pohyby střídavě levou a pravou packou, zatímco se pes pohybuje. Tento prvek musí být zařazen dvakrát
- Otočky-minimálně 8 otoček provedených střídavě doprava a doleva, zatímco se psovod pohybuje
- Slalom-minimálně 8 kroků psovoda, pes couvá a proplétá se mezi nohama psovoda
- Práce na dálku-prvek, kdy je pes dvakrát poslán do volné vzdálené pozice na dva prvky z: práce nohou, otoček, pozic, obíhání, sudů, cviků na zadních, skoků (např. pes je poslán do vzdálené pozice, udělá pózu a otočku, je přivolán, znovu vyslán a znovu udělá pózu a otočku). Tento prvek musí být zařazen dvakrát, přičemž cviky musí být při druhém prvku jiné
- Couvání-pes odcouvá od psovoda do volné vzdálené pozice a pak k němu přicouvá zpět
- volný výběr-čtyři prvky obsahující cviky na zadních, plazení, skoky, sudy nebo povinné cviky z Div A 3. stupeň. V každém prvku musí být obsažen jiný cvik
- Choreografie-hodnotí se 6 prvků:
 - načasování – rytmus vybrané hudby by měl odpovídat rychlosti a rytmu pohybu psa
 - vyjádření hudby – sestava by se měla řídit dynamičností a plynutím hudby
 - frázování – členění sestavy odpovídá členění skladby na jednotlivé hudební fráze
 - prostorová kreativita – nápadité rozvržení sestavy v tanečním prostoru
 - držení těla – psovod se pohybuje přirozeným způsobem a svými pohyby nepomáhá psovi
 - různost choreografie – choreografie je složená z více vzájemně rozlišitelných částí

Pes nastupuje na zkoušku bez jakéhokoliv obojku, postroje nebo jiné výstroje. Nehodnotí se kostým psovoda a není dovoleno použití rekvizit.

Zkoušky jsou ve všech divizích na stupních 1, 2 a 3, přičemž první stupeň je vstupní. Dohromady je tedy možné složit 12 zkoušek z dogdancingu. Minimální věk psa pro stupeň 1 je 10 měsíců, pro ostatní stupně 12 měsíců. Nástup ke zkoušce vyššího stupně je podmíněn složením zkoušky nižšího stupně v dané divizi s ohodnocením „velmi

dobře“ nebo „výborně“. Pro získání titulu MoD (Master of dogdancing) je podmínkou splnění zkoušek na známku „výborně“.

Za postupové zkoušky v dogdancingu, splněné na „výborně“, získá tým následující tituly:

- MoD MD – Master of Dogdancing divize Musical Dressage – pokud tým složí všechny 3 zkoušky Musical Dressage
- MoD HtM – Master of Dogdancing divize Heelwork to Music – pokud tým složí všechny zkoušky 3 Heelwork to Music
- MoD F – Master of Dogdancing divize Freestyle – pokud tým složí všechny 3 zkoušky Freestyle
- MoD DwD – Master of Dogdancing divize Dance with Dogs – pokud tým složí všechny 3 zkoušky Dance with Dogs
- MoD 1 – Master of Dogdancing 1. stupně – pokud tým složí zkoušky všech divizí na prvním stupni
- MoD 2 – Master of Dogdancing 2. stupně – pokud tým složí zkoušky všech divizí na druhém stupni
- MoD 3 – Master of Dogdancing 3. stupně – pokud tým složí zkoušky všech divizí na třetím stupni
- CoD – Champion of Dogdancing – tento titul získá tým za úspěšné složení všech 12 zkoušek dogdancingu

Závody dogdancingu

Na rozdíl od zkoušek se v závodu fantazii meze nekladou, žádné cviky nejsou povinné a časový limit má určenou jen horní hranici.

Závodí se pouze ve dvou divizích podle stylu sestavy – divize Freestyle a divize Heelwork.

V dogdancingových závodech dále rozlišujeme dvě oficiální výkonnostní kategorie – Beginners a Advanced. Každý začínající tým bude startovat v kategorii Beginners a za umístění bude získávat body, které se zapisují do výkonnostní knížky. Těmito body se následně kvalifikuje do kategorie Advanced.

Pořadatel může v rámci oficiálního závodu vypsat i neoficiální kategorie Fun, Dvojice, Děti (psův mladší 15 let), Junioři (psův mladší 18 let) a Veteráni (od 8 let věku psa).

V závodu už se hodnotí i kostým psůvoda a lze využít rekvizity. Psi nesmí být oblečeni. Na závodech je povolen pouze obojek (ozdobný nebo obyčejný) bez vodítka, šátek nebo jiná ozdoba na krku, která psa neobtěžuje, neomezuje, ani mu nebrání v pohybu.

Zdravotní úskalí dogdancingu

Psůvoda by měl brát ohled na tělesnou stavbu a fyzické možnosti psa a necvičit prvky, které by byly tomu nepřiměřené a mohly tak vést ke zranění psa. Obzvláště v divizi Freestyle může dojít ke zranění např. při provádění různých skoků. Psůvoda by měl volit skoky, jejich výšku a počet s rozvahou a nepřetěžovat pohybový aparát psa. Rizikem

Použití rekvizity při závodu Freestylu

Skoky psa jsou součástí Freestylu

mohou být i cviky jako výskok na záda či ramena psovoda (nebo na rekvizitu) a balancování tam. Zranění může vzniknout při pádu.

Nepřiměřenou zátěží může být pro některá plemena i např. chůze po zadních či dokonce předních nohou!

Při nesprávně vedeném tréninku může být nebezpečím i jednostranné přetížení svalů či jiná asymetrie. Proto je velmi důležité, trénovat všechny stranové prvky na obě strany nebo je alespoň kompenzovat jiným cvičením.

Dogdancingová vystoupení se konají na různých místech. Často jako doprovodné akce či ukázky v tanečních sálech plesů nebo naopak na náměstí, kde pořadatel nepřipraví vhodný povrch pro dogdancing a může tak snadno dojít k úrazu psa z důvodu uklouznutí.

Zdroje informací:

Dogdancing club CR. Závodní a zkušební řád dogdancing v České republice [online]. [cit. 13.5.2023]. Dostupné z: www.dogdancingclubcr.com

Zdroje fotografií:

archiv ing. Jana Zvonková

FLYBALL

MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Flyball je sportem a možností vybití energie zejména pro temperamentní psy všech plemen. Pro psovody je naopak poměrně nenáročný (na rozdíl např. od agility), proto se tomuto „psímu“ sportu mohou věnovat i psovodi méně fyzicky zdatní.

Principem tohoto sportu je soutěžení dvou čtyřčlenných družstev na dvou paralelních flyballových dráhách. Flyballovou dráhou rozumíme řadu 4 stejných skokových překážek, která je zakončena flyballovým boxem, což je zařízení, které při aktivaci doskokem psa na desku boxu vystřelí míček. Pes tedy na povel psovoda, který nesmí vstoupit za startovní linii, vybíhá přes překážky k boxu, tam chytne vystřelený míček a opět se přes překážky vrací ke psovodovi. V momentě, kdy protíná cílovou/startovní linii, vybíhá na dráhu další pes štafety. Vítězem se stává družstvo, které má v cíli jako první všechny psy se všemi míčky.

Kromě dosažené rychlosti psů, zvládnuté techniky „plavecké otočky“ na flyballovém boxu, hraje velkou roli i dokonalý nácvik střídání psů na startu/ v cíli. Podle požadavků na flyballové sportovce asi nepřekvapí široké zastoupení psů plemene border kolie, ale velmi často si tento sport oblíbí i teriéři.

Flyball vznikl kolem roku 1970 v Severní Americe, kde se rychle rozšířil. Nový sport spoustu Američanů nadchl, ale až po třinácti letech jeho ukázek a neoficiálních závodů dosáhl tak vysoké úrovně, že došlo na konání samostatných oficiálních závodů. Flyball se v krátké době rozšířil také do Evropy (zejména Velké Británie, Belgie, Holandska, Itálie a Rakouska), Austrálie i do Jižní Ameriky. Do České republiky flyball přivezli krátce

před rokem 2000 nezávisle na sobě pánové Stanislav Wolf a Antonín Grygar. Antonín Grygar je dlouholetým mezinárodním rozhodčím agility, a právě při těchto závodech se s flyballem setkal v Belgii. Na jaře roku 2003 vzniklo, dnes již legendární, družstvo Hop-Trop Prague, které dokázalo toho roku vyhrát svou divizi na Mistrovství světa v Holandsku. Od té doby prošel flyball značným vývojem, zdokonalily se míčky vypouštějící boxy, psi se začali na dráhu vypouštět s rozběhem, a nikoliv jen od startovní čáry atd. 7. září 2003 byl založen oficiální Flyball Club České republiky, který od roku 2004 každoročně pořádá Mistrovství České republiky ve flyballu. Většina českých turnajů je součástí celoročního flyballového poháru, jehož vítězné družstvo se vyhlásí po ukončení závodní sezóny, podle dosažených celkových bodů. Z dalších významných závodů je třeba zmínit Eager's Cup, Mistrovství Evropy (EFC) a Mistrovství světa.

Maximální soustředění na míček

Družstvo se skládá ze 4 týmů (psodv a pes), ale na turnajích mohou být připraveni i 2 náhradníci. Výška překážek je dána pro každého psa a je zapsána do jeho flyballové licence po oficiálním změření. Výška překážek je určena na základě délky ulny (loketní kosti) psa a tento údaj je pomocí tabulky převeden na výšku překážky. Celé družstvo pak závodí na té výšce překážek, která je stanovena pro nejmenšího člena týmu. Délka ulny se měří jako vzdálenost od os carpi accessorium k lokti. Překážky jsou 77 cm široké, s nastavitelnou výškou 12,5-32,5 cm. Flyballové boxy se dnes používají většinou 2 typy, tzv. „belgický typ“ s prohnutou přední deskou a dvěma či třemi otvory pro míček, nebo „americký typ“ s rovnou přední deskou. Výhoda více odpalovacích otvorů spočívá ve snadnějším provedení „plavecké otočky“ psa na boxu, což vede k ušetření drahocenných setin vteřin. Míčky se používají buď klasické „tenisáky“, nebo menší, pro malá plemena psů. Boxy a míčky si na turnaje vozí každé družstvo své. Péči o boxy a míčky, nabíjení a povzbuzování psů při běhu je pověřen nabíječ družstva.

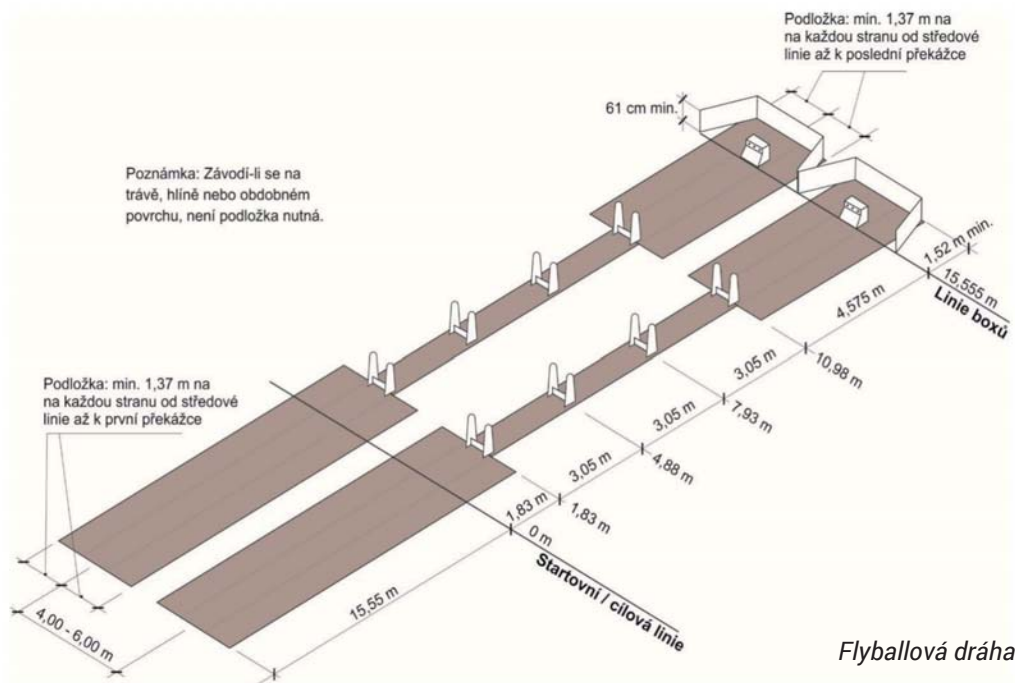
Flyballové družstvo při běhu

Dopad v otočce na flyballový box při chytání míčku

Zdravotní aspekty flyballu

Souhra družstva a vzájemná snášenlivost psů je ve flyballu mimořádně důležitá. Psi se spolu střídají na startovní/cílové čáře a v optimálním případě se míjejí čumák-čumák, přičemž se nesmí vzájemně napadnout. Bohužel občas hladina adrenalinu u psů přestoupá únosnou mez a k nějakému kousnému poranění může dojít.

Dalším zdravotním rizikem pro psy bývá povrch, na kterém se běhá. V pravidlech flyballu v České republice je přímo zakotvena povinnost pořadatele zajistit odpovídající neklouzavý povrch na závodní dráze, u boxu a na startu v případě, že je závodní dráha umístěna na tvrdém povrchu nebo na koberci, kde hrozí nebezpečí spálení (sedření) tlapek psů. Všechny závodní plochy musí být prosty výmolů a ostrých předmětů, které by mohly způsobit zranění psů a/nebo psovodů, tj. např. střeptů či hřebíků.

Minimalizace poranění psa při kolizi s překážkou je zajištěna povinností být v horní skokové části opatřena ochrannou vrstvou (pěnou apod.), nebo musí být latky vyrobeny z pružného, bezpečného materiálu (sintra apod.).

Protože psi si zpravidla sami určí stranu, na kterou budou provádět otočku na flyballovém boxu při sbírání míčku a na tu stranu se celý život točí, je nutné pamatovat na riziko jednostranného přetížení svalů. Předcházet těmto problémům lze zařazením tréninkových aktivit, které zapojí i svaly a tkáně opačné části těla.

V teplých obdobích roku je třeba pamatovat na riziko přehřátí psa, jako u většiny energických psích sportů.

Zdroje informací:

Flyball club ČR. Pravidla flyballu [online]. ©2023 [cit. 13.5.2023]. Dostupné z: <https://flyball.cz/pravidla-flyballu/>

Psí lexikon. Flyball [online]. ©2011 [cit. 13.5.2023]. Dostupné z: <https://psi-lexikon.webnode.cz/psi-sporty/flyball/>

Zdroj fotografií:

archiv Radka Motyčky, předsedy Flyball Clubu Česká Republika

DISCDOG – DOGFRISBEE

Jakub Štýbr, MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Historie

Dogfrisbee je typický americký sport se vším dobrým i špatným, co přívlastek „americký“ může znamenat. Hra s diskem (bez psa) byla v USA známa od přelomu 30. a 40. let 20. století a největšího rozkvětu dosáhla během květinové revoluce v 60. letech. Psí frisbee – dogfrisbee světu představil nadšenec Alex Stein se svým vipetem Ashleym, který 5. srpna 1974 během pauzy baseballového utkání mezi Dodgers a Reds v Los Angeles vtrhl na hřiště a před zaplněnými ochozy začal svému psovi házet disk. Ashley uchvátil desetitisíce diváků svojí rychlostí a výskoky, při kterých chytal hozený talíř. Ochranka stadionu zpočátku nezakročila, a dokonce i oficiální komentátor doplnil společné výkony prvního známého dogfrisbee týmu několika slovy. Teprve po osmi

minutách, kdy Alex s Ashleyem svou show ukončil a zamířil k východu, byl zatčen... Od té doby se tomuto psímu sportu začalo věnovat mnoho nadšenců, začaly vznikat nej-různější soutěže a disciplíny, kterých je v dogfrisbee nespočet.

Do Evropy tento psí sport začal pronikat v 90. letech, především díky holandským a německým nadšencům. Česká historie se začala psát v roce 2006, kdy byl založen DiscDog klub ČR a také se konala první soutěž na území ČR.

Psi

Typickým plemenem dogfrisbee jsou border kolie, ovšem právě dogfrisbee je svou uvol-něnou atmosférou snad největší přehlídkou všemožných plemen i kříženců. I z důvodu, že jde o americký sport, který doposud nezastřešila FCI, není tento sport čistokrevnos-tí plemen nijak zasažen. Na druhé straně ambicióznější týmy si dnes pořizují (opět pod vlivem především USA) cílené křížence, kteří vynikají skvělými atletickými vlastnostmi a výdrží, podobně jako ve flyballu.

Chycení disku ve výšce

Freestyleový prvek odraz psa od těla psovoda (vault)

Disciplíny

Disciplíny dogfrisbee se dají rozdělit do dvou základních skupin – freestyle a distanční. **Freestyle** je královnou tohoto sportu. Zde týmy (člověk + pes) předvádí kreativní sestavy, k dispozici mají obvykle 7–10 disků a doba hry se pohybuje od 90 po 120 sekund. Hráče doprovází vlastní hudba a pes se svým hráčem předvádí občas až dechberoucí triky...

Distanční disciplíny se obvykle hrají s jedním diskem a podle konkrétní soutěže jde buď o co nejdelší hod, o dva co nejrychleji provedené hody na určitou vzdálenost, o hody na terč na přesnost, či o co nejvíce nasbíraných bodů během časového limitu, kde se body sbírají podle zóny, kde byl disk psem chycen – čím dál, tím více bodů...

U distančních disciplín jde o délku hodu

Pravidla

Americké specifikum dogfrisbee se projevuje i v tom, že tento sport zastřešuje několik různých organizací (především amerických), jejichž pravidla se různě liší. V Česku jsou nejčastěji využívána pravidla organizace USDDN (US Disc Dog Nationals), která každým rokem pořádá World Finals. Tuto soutěž doposud vždy hostily Spojené státy, ale v roce 2022, i díky snaze českých hráčů, proběhla tato akce poprvé v Evropě, v sousedním Polsku (Poznan 16.–18.9.2022).

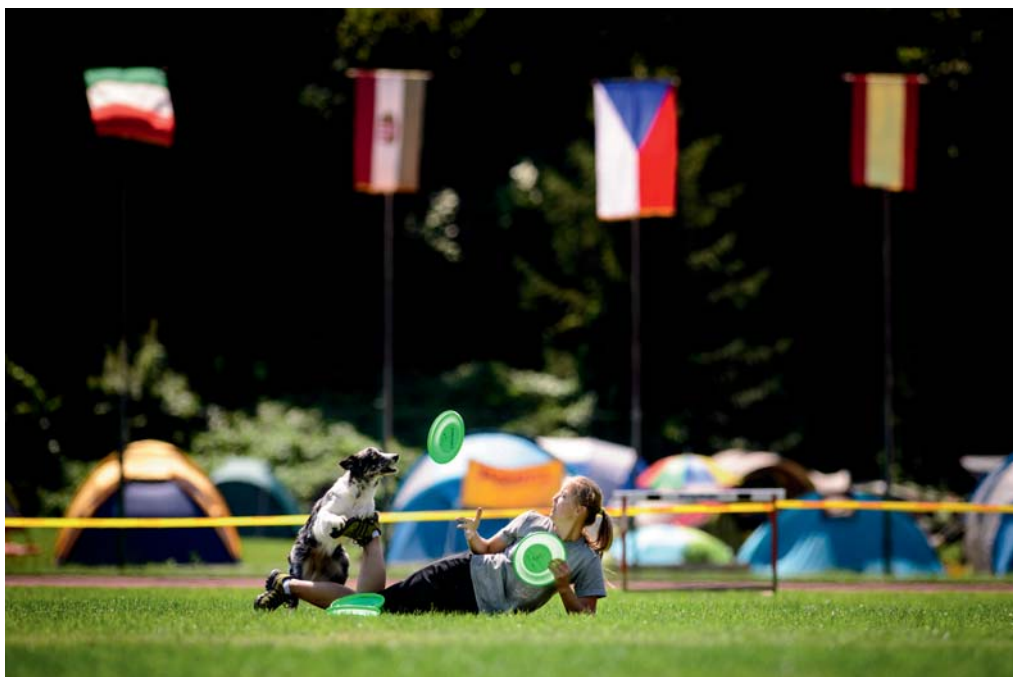
Hlavní soutěží je tzv. kategorie Open, která se skládá ze dvou 120 sekundových kol Freestylu a jednoho 90 sekundového kola Toss and Fetch.

Při Freestylu má hráč k dispozici maximálně 10 disků a ke svému vystoupení si nechává pouštět hudbu dle vlastního výběru. Čas 120 sekund se začíná měřit hozením prvního disku psovi a vystoupení hodnotí celkem 4 rozhodčí, z nichž každý má v popisu hodnocení něco jiného. První rozhodčí hodnotí **práci psa**, a to především ze čtyř hledisek – motivace, aportování, fyzická dovednost a chytání. Druhý rozhodčí posuzuje pouze **hráče**, opět ze čtyř hledisek – využití plochy hřiště, rozmanitost hodů, organizace disků a propojení jednotlivých triků. Hlavní rozhodčí posuzuje práci týmu z pohledu předvedených triků, které jsou rozděleny do 7 skupin. Pro plné hodnocení by tým měl předvést alespoň čtyři z nich. Těmito triky jsou: dva různé **přeskoky psa přes psovoda**

(over); dva různé **odrazy psa od těla psovoda (vault)**; **Multiple Segment** – minimálně tři rychle po sobě jdoucí prvky; **Dog Catch** – chycení psa psovodem; **Team Movement** – prvky, kdy psovod se psem předvádí například společnou otočku nebo slalom mezi nohama; **Passing Segment** – prvek, při kterém pes těsně mívá psovoda mezi jednotlivými hody; **Zig-Zag Segments** – čtyři navazující hody, při kterých pes chytá cik-cak před, vedle nebo za hráčem. Poslední rozhodčí pak hodnotí **úspěšnost chycených disků**, musí tedy zaznamenat všechny hozené disky a z nich následně určit poměr chycených a nechycených. Bodování je nastaveno tak, že každý rozhodčí může týmu přidělit maximálně 10 bodů.

Jak již bylo zmíněno, soutěž ve Freestylu je proložená i kolem Toss and Fetch, při kterém má hráč k dispozici pouze jeden disk a během 90 sekund je jeho úkolem nasbírat co nejvíce bodů za hody do různých zón. Maximem za jeden hod jsou 4 body za vzdálenost přes 40 yardů a půl bodu za chycení ve výskoku. Do celkového skóre se počítá maximálně 5 hodů, takže tým může získat až 22,5 bodů. Standardně se soutěží nejprve první kolo Freestylu a pak následuje kolo Toss and Fetch. Body z obou částí se sčítají. V obráceném pořadí první části se jde druhé kolo Freestylu, obvykle druhý soutěžní den.

Druhou soutěží USDDN World Finals je pak Super Pro Toss and Fetch, které se skládá ze dvou 90 sekundových kol výše popsané soutěže Toss and Fetch, pouze s tím rozdílem, že ve středu hřiště je ještě 5 yardů široká půl bodová zóna. Tým proto může získat až 5 bodů za jeden hod, 25 za jedno kolo. Soutěží se na dvě kola a druhé kolo se startuje v obráceném pořadí. Vítěze určí součet bodů z obou kol.

Závodící tým na mezinárodní soutěži

Další soutěže

Kromě dvou soutěží USDDN jsou v Česku velmi populární i některé další disciplíny. **Quadruped** je soutěž o nejdelší hod, ale skládá se z kvalifikace (bez psa) a následné vyřazovací soutěže ve třech skupinách, z nichž vítězové postupují do finále. V každém kole má tým tři hody a počítá se nejdelší chycený pokus. Finále doplní ještě jeden tým, který vzejde z rozhozu všech vyřazených (kolo „Poslední šance“). Tříkolové finále pak určí vítěze. Nestačí tedy jediný dlouhý hod, ale k vítězství je potřeba i určitá vyrovnanost hodů a často hraje roli i taktika.

V Česku se uchytilo i **DogDartbee**, které vzniklo v Holandsku a jak název napovídá, jde o hody na terč, jehož střed je 18,25 metrů od startovní čáry a má celkem 4 kruhové zóny. Největší kružnice má průměr 6,5 metru, střed je pouze padesáticentimetrový. Soutěží se na 9 hodů v několika kolech – kvalifikace, semifinále pro 8 nejlepších, z nějž čtyři týmy postupují do finále. Body se udělují podle kružnice, ve které pes chytne hozený disk (střed= 1. zóna je hodnocen 100 body, okrajová kružnice=4. zóna 10ti body).

Českou specialitou je **Paralelní time trial** neboli časovka. Americká pravidla znala TimeTrial, Češi tuto disciplínu upgradovali na paralelní soutěž plnou adrenalinu. V principu jde o dva co nejrychlejší hody přes dvacet yardů. Po kvalifikaci pak 16 nejlepších postupuje do vyřazovacích bojů na dvou paralelních hřištích. Dva vítězné pokusy posouvají tým do dalšího kola, až jeden zvítězí absolutně.

Existují i další soutěže, a především pravidla jiných organizací. Podrobný přehled najdete na stránkách DiscDog klubu ČR www.discdog.cz.

Zdraví

Zdraví psů bylo, je a bude v dogfrisbee vždy velmi diskutované téma. Psi jsou často vystavováni extrémním atletickým výkonům a odpovědnost jednoznačně leží na hráčích a jejich povědomí o pohybovém aparátu psa. Alfou a omegou bezpečné hry je dokonalé ovládání techniky hodu disku hráčem. Psi, kteří vykazují vysokou motivaci pro chytání disku (což je velmi žádoucí), často ztrácí pud sebezáchovy a snaží se disk chytit za každou cenu. Velikost rizika je tak závislá především na dvou faktorech – míra motivace psa a schopnost psovoda házet disk. Zvláště vysoce motivovaným psům by měli disk házet psovodi, kteří dokážou disk svým hodem vždy umístit tak, aby jej pes mohl chytit bezpečně. A k tomu je potřeba mít hody opravdu dokonale natrénované, i například ve větru, a zároveň umět dobře číst psa a odhadovat směr a rychlost jeho pohybu.

V tomto je z podstaty věci rizikovější freestyle, kde se disky hází všemi různými směry a způsoby a při špatném umístění či načasování hodu je poměrně snadné, aby pes při snaze chytit disk, upadl. Soutěžní pravidla na toto samozřejmě myslí a pády či špatné dopady psa jsou penalizovány a v extrémním případě může dojít i k diskvalifikaci týmu, což by mělo hráče vést k důslednému tréninku, aby podobným situacím předcházeli. Systém bodování také většinou preferuje dokonale provedené triky, což vede začínající hráče nejprve k tréninku jednodušších triků, které se snaží zvládnout na 100 %

a teprve se získanými zkušenostmi se pouští do tréninku náročnějších figur, jako jsou různá salta psa nebo odrazy psa od těla psovoda (vaulty).

Pokud se někdo rozhodne pro dogfrisbee, je nejlepší v úplném počátku vyhledat zkušeného trenéra. Může být velmi rizikové začít trénovat na vlastní pěst podle toho, co si najde hráč na YouTube. Zde totiž většinou narazí na soutěžní videa nebo videa s hotovým trikem, k jejichž finální podobě většinou vedla mnohem složitější cesta, než to na první pohled vypadá...

Téměř opakem k freestylu jsou, co se bezpečnosti týče, distanční disciplíny. Samozřejmě ani zde nelze riziko vyloučit, je ale mnohem nižší. Už proto, že pohyb disku je pro psa více předvídatelný (hází se většinou jedním směrem) a i hráč má na hod větší klid a z pravidla hází základním (nejjednodušším) hodem – tzv. bekhendem, zatímco u freestylu je žádoucí předvést co nejvíce technik hodu. Házení frisbee je dokonce považováno za bezpečnější aktivitu, než např. házení míčku, protože pes může disk chytat ze vzduchu a vyvaruje se tak ostrému brždění u ležícího míčku. Zátěž na pohybový aparát je tak mnohem nižší... I zde ale záleží na schopnosti hráče dobře házet a záleží i na technice pohybu psa. Jsou psi, kteří jsou přirození skokani, jejich výskok za diskem je koordinovaný s dopadem po chycení disku na přední nebo všechny 4 packy. Naproti tomu jsou i psi, kteří se odrážejí hlavně předními končetinami a zadní tzv. tahají po zemi, což opět není ideální pro pohybový aparát. S tímto se ale dá pracovat v tréninku, a to jak celkovým posilováním korpusu a zadních nohou, tak cíleným nácvikem správného skoku.

Ve freestylu je klíčová schopnost správně hodit psovi disk z jakékoliv pozice

Druhým zásadním rizikem dogfrisbee je, podobně jako u ostatních akčních sportů, přehřátí organismu. I zde samozřejmě záleží na každém jedinci a mnohé psy případným přetěžováním spíše odradíme, než přehřejeme – prostě přestanou sami běhat a při opakovaném přetěžování budou běhání za disky odmítat, u vysoce motivovaných psů hrozí přehřátí organismu a kolaps. Zde odpovědnost leží opět na hráči, aby odhadl, kdy trénink přerušit nebo ukončit. Soutěžní kola u dogfrisbee nejsou delší než 2 minuty.

Stejně, jako u jiných sportů, i u dogfrisbee samozřejmě platí zásady dobré fyzické kondice psa, přípravy psa před výkonem, včetně správného zavodnění a také vychození a vychladnutí psa po výkonu. Důležité je i bezpečné prostředí, kde se dogfrisbee věnujeme – povrch by měl být měkký, bez nebezpečných překážek a děr.

Zdroje informací:

USDDN [online]. US Cisc Dog Nationals, ©2021 [cit. 29.6.2023]. Dostupné z: <https://usddn.com/>

DiscDog Klub. Dogfrisbee [online]. DiscDog klub České republiky z.s. [cit. 29.6.2023]. Dostupné z: <http://discdog.cz/dogfrisbee/>

Zdroj fotografií:

archiv Jakub Štýbr

VÝSTAVY PSŮ

MVDr. Zita Filipejová, Ph.D., MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D.

Výstavy psů jsou specifickým odvětvím kynologie. Na rozdíl od předchozích kapitol se nejedná o zábavu, kterou bychom mohli označit „sportem“, ačkoliv dobrá fyzická kondice je u většiny plemen psů posuzovaným prvkem. Výstava psů je tedy kynologická akce, kde majitelé psů s průkazem původu předvádějí svého psa/psy před rozhodčími, kteří posoudí jeho/jejich exteriérové kvality a nedostatky a vystaví o tom odborný posudek. Získání dobrého posudku, nebo vítězství a získání prestižního titulu významně zvyšuje chovatelskou hodnotu jedince. Pro některá plemena je účast na výstavě a ohodnocení určitou známkou povinností pro zařazení jedince do chovu.

Rozhodčí na výstavách psů jsou odborníky na daná plemena a posuzují předváděné jedince jejich porovnáváním se standardem plemene (popis ideálního jedince). Rozhodčí psům udělují známky, slovní posudky, tituly a pořadí umístění.

V České republice se výstavy konají pod záštitou Českomoravské kynologické unie (ČMKU), která je členem FCI. Výstavy se tedy řídí Výstavním řádem FCI. Podle rozsahu lze výstavy dělit na:

1. **Klubové a speciální** – jsou výstavy pořádané konkrétním chovatelským klubem a vystavují se na ní tedy psi daného plemene, nebo více plemen (sdružuje-li klub příznivce více než jednoho plemene). Posuzují na nich odborníci na dané plemeno a jsou zaměřené na vlastnosti tohoto plemene. Je možné, že se výstavní pravidla v jednotlivých případech mírně odlišují od vystavování na výstavě všech plemen (např. může být kladen větší důraz na povahu jedince apod.). Na klubových výstavách mohou být uděleny např. „tituly“ CAC, res. CAC, CAJC, Klubový vítěz, či Vítěz speciální výstavy, BOB. Některé klubové výstavy nemusí zadávat titul Klubový vítěz.

2. **Krajské** – jedná se o výstavy všech plemen s působností v rámci jednotlivých krajů. Čekatelské tituly se na nich neudělují.
3. **Národní** – velké výstavy všech plemen s celostátním záběrem. Udělují se na nich „tituly“ CAC, res. CAC, Národní vítěz, BOB, BIG a BIS.
4. **Mezinárodní** – nejvýznamnější pravidelné výstavy v Česku. Mají podobný charakter jako národní výstavy, ale jsou na nich udělovány i mezinárodní tituly CACIB a posuzují na nich jen rozhodčí, kteří mají mezinárodní licenci. Udělují se na nich „tituly“ CAC, res. CAC, CAJC, CACIB, res. CACIB, BOB, BIG, BIS.
5. **Evropské a Světové** – Pro daný stát je poctou, když je mu umožněno uspořádat Evropskou nebo Světovou výstavu. Česku se podařilo uspořádat Světovou výstavu v Brně v roce 2021 (před tím se u nás konaly Světové výstavy v letech 1966 a 1990 a Evropská výstava psů všech plemen v roce 2014). Mimo tituly udělované na mezinárodních výstavách se udělují tituly Evropský vítěz mladých, Evropský vítěz (na Evropské výstavě) a Světový vítěz (na Světové výstavě) a pod.

Organizace FCI dělí plemena psů do 10 skupin:

- Plemena ovčácká, pastevecká a honácká (FCI I.)
- Pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašníčtí psi (FCI II.)
- Teriéři (FCI III.)
- Jezevčíci (FCI IV.)
- Špicové a plemena primitivní (FCI V.)
- Honiči a barváři (FCI VI.)
- Ohaři (FCI VII.)
- Slídiči, retrívři a vodní psi (FCI VIII.)
- Společenská plemena (FCI IX.)
- Chrti (FCI X.)
- „non-FCI“ skupina pro plemena neuznaná FCI

Výstavní kruhy (místa určená k vystavení psů) jednotlivých skupin bývají umístěny blízko sebe a toto dělení respektuje i řazení vystavovaných jedinců v katalogu výstavy, což usnadňuje orientaci vystavovatelům i divákům zejména na větších výstavách.

V rámci vystavování jednotlivých plemen jsou psi ještě roztríděni do tříd podle věku, pohlaví a předchozích ocenění. Výstavní třídy rozlišujeme:

- **Třída štěňat:** věk 4–6 měsíců
- **Třída dorostu:** věk 12–18 měsíců
- **Třída mladých:** věk 9–18 měsíců
- **Mezitřída:** věk 15–24 měsíců
- **Třída otevřená:** od 15 měsíců věku
- **Třída pracovní:** od 24 měsíců, podmíněna zkouškou z výkonu
- **Třída šampionů:** od 15 měsíců věku, otvírá se pouze na mezinárodních výstavách a je přístupná psům, kteří získali titul Mezinárodního šampiona, nebo šampiona některé ze členských zemí FCI

- **Třída veteránů:** od 8 let věku
- **Třída čestná:** věk od 15 měsíců, je otevírána pouze na klubových, speciálních a národních výstavách, přístupná pro psy s uznaným mezinárodním, národním titulem šampiona či titulem Klubový vítěz, Národní vítěz nebo Vítěz speciální výstavy, bez nároku na CAC. Zadává se známka a pořadí. Výborný 1 se nemůže účastnit soutěže o Vítěze plemene
- **Třída vítězů:** od 15 měsíců, mimo mezinárodních výstav může být otevřena místo třídy šampionů, přístupná pro psy s uznaným mezinárodním či národním titulem šampiona, titulem národního vítěze a titulem klubového vítěze nebo vítěze speciální výstavy
- **Třída mimo konkurenci:** od 15 měsíců, v této třídě je možné vystavit psy bez nároku na klasifikaci a pořadí

Na klubových výstavách mohou být výstavní třídy individuálně pozměněné.

Posudek rozhodčích zahrnuje kromě popisu kladů a nedostatků jedince i výslednou známku a podle ní majitel dostane stužku příslušné barvy. Stupnice známek je následující:

- VN – velmi nadějný (žlutá)
- N – nadějný (bílá)
- V – výborný (modrá)
- VD – velmi dobrý (červená)
- D – dobrý (zelená)
- dost – dostatečný (fialová)
- nedostatečný / diskvalifikovaný / nehodnocen

Vítězové jednotlivých tříd získávají přidělené tituly a postupují do slavnostních závěrečných soutěží. Titul může získat pouze pes, nebo fena, kteří se umístili na 1., resp. 2. místě se známkou výborný (V1, V2). Titul nelze nárokovat, je pouze na rozhodčí, zda jej udělí, či ne. Soutěže o titul BOB a výše smí posuzovat pouze rozhodčí s oprávněním posuzovat závěrečné soutěže. Do těchto soutěží spolu tedy nastupují jedinci různých plemen, avšak jen těch, která jsou zařazené do jedné FCI skupiny.

Pokud pes získá na výstavách určitý počet „titulů“ CAC, stává se **šampionem příslušné země** (té, ve které tituly nasbíral, např.: Český šampion, šampion Polska atd.). Podle kategorie, ve které pes soutěžil, může se stát i junior, nebo veterán šampionem. V České republice závisí počet potřebných CACů na tom, jestli se jedná o plemeno, které musí vykonat zkoušku z výkonu (pak potřebuje získat 2x CAC, jeden „titul“ musí být z mezinárodní výstavy), nebo není zkouška u daného plemene vyžadována (pak musí získat CAC 4x, z toho alespoň 2x na mezinárodní výstavě, a to v rozmezí alespoň dvou výstavních sezón).

Podobná pravidla existují pro získání titulu **Mezinárodní šampion krásy FCI**. Plemena bez povinné zkoušky z výkonu musí získat „titul“ CACIB 4x od tří různých rozhodčích ze tří různých zemí, v časovém rozmezí minimálně 1 rok a jeden den mezi prvním a posledním titulem. U plemen se zkouškou z výkonu stačí získat 2 „tituly“ CACIB od 2 rozhodčích ze dvou různých zemí, se stejnou časovou limitací.

TITULY:

- **CAJC (Certificat d'Aptitude au Junior Championat)** – čekatel na šampionát krásy juniorů. Uděluje se mladému psovi a feně, kteří získali známku V1
- **CAC (Certificat d'Aptitude au Championat)** – čekatel na šampionát krásy. Označení se může v jednotlivých zemích lišit. Titul může získat pes a fena, kteří dostali známku V1
- **CACIB (Certificat d'Aptitude au Championat International de Beauté)** – čekatel na mezinárodní šampionát krásy. Titul může být udělen jedné feně a jednomu psovi, kteří získali titul CAC
- **BOB (Best of breed)** – nejlepší z daného plemene
- **BOD (Best of day)** – vítěz dne. Uděluje se, pokud je výstava rozdělena do více dnů.
- **BIS (Best in show)** – nejlepší pes celé výstavy
- **BIG (Best in group)** – vítěz skupiny
- **BOG (Best of group)** – stejné jako BIG
- **BONB (Best of National Breeds)** – Vítěz Velké národní ceny
- **NV (Národní vítěz)** – může ho získat pes i fena na národní výstavě, kteří dosáhli hodnocení V1 a CAC
- **KV (Klubový vítěz)** – setkáte se s ním na některých klubových výstavách. V propozicích výstavy se vždy předem dozvíte, zda je o tento titul možno bojovat, nebo nikoliv
- **VSV (Vítěz speciální výstavy)** – zadává se nejlepšímu psovi i feně, kteří získali V1 a CAC

Soutěž Nejlepší chovatelská skupina

Druhý pes/fena v pořadí, tzn. Se známkou V2, může získat titul r. CAC (případně r. CA-CIB), to je označení pro tzv. rezervní čekatelství.

Výstavní klání často doplňují soutěže typu **Nejlepší pár psů** či **Nejlepší chovatelská skupina**, nebo **Mladý vystavovatel** (pro děti do 17 let věku).

Nejprestižnější mezinárodní výstavou na světě je **Crufts**, která se každoročně koná ve Velké Británii, pořádá ji The Kennel Club a je to největší výstava svého druhu na světě. Poprvé se konala v roce 1891.

Doteď jsme se zmiňovali pouze o oficiálních výstavách čistokrevných psů, pod hlavičkou FCI. Dnes se však můžeme setkat i s neoficiálními výstavami psů bez průkazu původu, resp. kříženců. Tyto akce jsou většinou spojené s nějakou dobročinnou aktivitou jako např. sbírka na péči o opuštěné psy apod.

Vystavování

Samotné předvedení psa v kruhu zahrnuje předvedení psa ve výstavním postoji, v pohybu (klusu), rozhodčí zkontroluje psovi zuby (počet, skus) a samcům přítomnost varlat v šourku. Důraz na jednotlivé posuzované prvky se liší v závislosti na plemeni, ale většinou se posuzuje barva očí, kvalita a barva srsti, stavba těla, kondice, styl pohybu atd. Jisté úpravy exteriéru před výstavou, jako např. koupání, stříhání a česání srsti, získání optimální tělesné kondice je povoleno, ale jinak exteriér psa ovlivnit nelze. Druhým faktorem, který lze ovlivnit a může rozhodnout o výsledku je kvalita předvedení

Zástupci plemene Rhodéský ridgeback v téměř dokonalém výstavním postoji

psa. Dnes není výjimkou najímání profesionálních handlerů pro vystavení psa, zejména, jedná-li se o zisk nejvyšších ocenění. Předvedení by mělo být na speciálním výstavním vodítku, které neruší celkový dojem při hodnocení a pes by se měl nechat předvést plynule, v optimálním tempu, s minimálním ovlivňováním psovodem.

Předvedení psa v pohybu

Zdravotní aspekty výstav

Samotný proces vystavování příliš rizikový z hlediska zranění není. Může se stát nehoda, kdy některý pes neunes náročnou atmosféru prostředí, vymaní se psovodovi z kontroly a napadne druhého psa, ale stává se to spíš výjimečně. Co ovšem značně rizikové je, je přetížení prostředí ze strany infekčních onemocnění. Hustě zaplněný prostor psy i lidmi z různých částí republiky (nebo světa), společné prostory pro venčení, společná místa pro napájení, stresující prostředí, to jsou naprosto ideální podmínky pro šíření virových, bakteriálních, ale i parazitárních infekcí. Každému vystavovateli se občas stane, že si z výstavy kromě ocenění doveze se psem i kašel, průjem, nebo zvracení. Pokud má možnost po návratu držet psa několik dní v karanténě od ostatních psů doma, je to ideální. Základem je však mít psa v dobré zdravotní kondici, pravidelně vyšetřovaného, ev. odčervovaného a navakcinovaného!

Druhým výrazným rizikem, zejména u výstav pořádaných v létě, v prostorách s omezeným vhodným místem k odložení psů, kteří nejsou zrovna posuzováni a často čekají v přepravech v autech, je přehřátí. Tento strašák je každoročně ve všech sdělovacích prostředcích opakujícím se evergreenem, ale i přesto se s případy přehřátí psů

v autě stále setkáváme. Studie univerzity v San Diegu upozorňuje, že v autě stojícím na přímém slunci je v bezprostředním ohrožení života dvouleté dítě už po hodinovém pobytu, u auta zaparkovaného ve stínu je tato doba o hodinu delší. Teplota v autě vystoupá už po hodině na slunci na zhruba 47 stupňů Celsia, přičemž plasty, které jsou v autě vystavené přímému slunci, se zahřejí i na více než 80 stupňů! Je potřeba nespolehat na to, že „jen“ zaskočíme vyzvednout dokumenty do výstavní kanceláře apod. a hned jsme zpátky, protože může přijít nečekané zdržení (fronta lidí před kanceláří, toaletou atd., potřeba vyplnit/opravit některé dokumenty, podvrtnutý kotník apod.) a v rámci snahy o nápravu a řešení problému přestaneme vnímat plynutí času a návrat zpět k autu může být pozdě.

Problémem, nad kterým laická i odborná veřejnost vede nekonečné debaty, jsou zdravotní aspekty šlechtění plemen psů. Ve snaze o zdokonalení určitého znaku, typického pro dané plemeno se chovatelé dostávají až na hranu únosnosti pro plnohodnotný život psa. Nezřídka najdeme plemena, která se šlechtěním dostala do situace, že dnes téměř nejsou feny schopny bez pomoci porodit štěňata, nebo mají takové dýchací obtíže, spojené s vyšlechtěným tvarem hlavy, že je nutné jim upravit dýchací cesty chirurgicky. Jiná plemena zase trpí výraznými ortopedickými problémy atd. Zodpovědnost za směřování šlechtitelských snah leží na každém chovateli, potažmo na chovatelském klubu.

Zdroje informací:

Českomoravská kynologická unie. Dokumenty: Výstavní řád CMKU [online]. ©2023 [cit. 29.6.2023]. Dostupné z: <https://www.cmku.cz/cz/rady-a-predpisy-cmku-152>
VANOS, Jennifer K.; MIDDEL, Ariane; POLETTI, Michelle N.; SELOVER, Nancy J. Evaluating the impact of solar radiation on pediatric heat balance within enclosed, hot vehicles. Temperature [online]. May 2018, 5(3), 276-292 [cit. 29.6.2023]. DOI: 10.1080/23328940.2018.1468205

Zdroj fotografií:

Archiv Kláry Čejkové, CHS la Mistero de Montani
Archiv MVDr. Petry Fedorové

VETERINÁRNÍ UNIVERZITA BRNO

MVDr. Lucie Urbanová, Ph.D. a kol.

Vybrané kynologické disciplíny a jejich přesah do veterinárního lékařství

Fakulta veterinárního lékařství
Klinika chorob psů a koček

98 stran

1. vydání 2023

Grafické zpracování a tisk: CCB, spol. s r.o., Brno

ISBN 978-80-7305-930-9